

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

RAIJA VATAJA

Kokemuksia ja näkemyksiä nuorten työllisyydenhoidosta – Case Ulvila

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2022

Tekijä(t) Vataja, Raija	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä maaliskuu 2022
	Sivumäärä 84 + 9 liitesivua	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Kokemuksia ja näkemyksiä nuorten työllisyshoidosta – Case Ulvila		
Tutkinto-ohjelma Liiketalous		
<p>Tämä opinnäytetyö toteutettiin Ulvilan kaupungin työllisyyspalveluiden tilaamana. Toimeksiannon tarkoituksena oli kartoittaa työttömien nuorten työllistymiseen liittyviä tekijöitä ja nuorten saamia palveluita Ulvilan kaupungissa. Porin seudun työnhakijoiden palvelut muuttuivat 1.3.2021 alkaen, jolloin Pori, Ulvila ja Kokemäki alkoivat yhdessä toteuttaa alueillaan valtakunnallisen työllisyyden edistämisen kuntakokeilua, jonka yhtenä kohderyhmänä ovat nuoret, alle 30-vuotiaat työnhakijat. Opinnäytetyössä kartoitettiin heidän työmarkkinatilannettaan ja heille tarjottuja palveluita tilastojen, asiantuntijoiden ja nuorten omasta näkökulmasta. Kartoitus tuotti tietoa tulevien hankintojen, haettavien hankkeiden ja ohjauksen pohjaksi ja sen päämääränä oli palveluiden kohdentamisen helpottaminen eri kohderyhmille.</p> <p>Kartoituksen perimmäisenä tavoitteena oli kohtaanto-ongelman vähentäminen: Millaisia toiveita ja oletuksia työllistymiseen liittyen eri ryhmillä oli ja millaiset palvelut koettiin parhaiten nuorten työllistymistä edistäviksi. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostui keskeisten termien avaamisen lisäksi nuorille tarjolla olevien, työnhakuun liittyvien mahdollisuuksien esittelystä, työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista, keskeisistä tunnusluvuista ja työllisyystilastoista sekä työttömyyden kustannuksista. Lyhyesti käytiin läpi myös tulossa olevat muutokset TE-palveluissa.</p> <p>Tutkimus koostui määrällisestä sekä laadullisesta tutkimuksesta. Määrällisessä tutkimuksessa lähestyttiin asiakkaana olevia nuoria Webropol-kyselyllä heidän näkemyksistään saamistaan palveluista. Laadullinen tutkimus sisälsi nuorten kanssa työtä tekevien puolistrukturoituja haastatteluita. Vastauksia peilattiin Satakunnan ELY-keskuksen INKA Satakunta-projektin pilotteihin ja niissä toteutettuihin toimintamalleihin.</p> <p>Tutkimustuloksena tuli esiin, että nuorille on tarjolla riittävästi erilaisia palveluita ja kentällä toimijoita, mutta verkostoyhteistyötä tulisi tiivistää palveluiden tarjoamisessa, sillä tieto tarjolla olevista mahdollisuuksista ei kohtaa. Tavoitteena olisi saada nuorista palveluiden passiivisista vastaanottajista aktiivisia toimijoita ja ottamaan vastuuta omasta tulevaisuudestaan. Tähän ei päästä tekemällä ohjausta samoin kaikille nuorille, vaan avainasana on palveluiden räätälöinti ja ratkaisukeskeisyys yksilö keskiössä.</p>		
Asiasanat Nuoriso, työttömyys, kuntakokeilu, Ulvila		

Author(s) Vataja, Raija	Type of Publication Bachelor's thesis	Date March 2022
	Number of pages 84 + 9 appendix pages	Language of publication: Finnish
Title of publication Experiences and Views on Youth Employment Care - Case Ulvila		
Degree program Business Administration		
<p>This thesis was commissioned by the employment services of the city of Ulvila. The purpose of the assignment was to map the factors related to the employment of unemployed young people in the city of Ulvila. The services of jobseekers in the Pori region changed as of March 1, 2021, when Pori, Ulvila and Kokemäki started to carry out a national experiment in promoting employment in their areas, one of the target groups of which is young jobseekers under the age of 30. The thesis surveys their labor market situation and the services offered to them from the point of view of statistics, experts, and young people. The survey provided information as a basis for future procurements, projects to be applied for and guidance work, and its aim was to facilitate the targeting of services to different target groups.</p> <p>The study examined Ulvila's employment care services for young clients. The ultimate goal was to reduce the problem of matching: What kind of aspirations and assumptions about employment did the different groups have and what services were perceived to be the best for promoting the employment of young people. The theoretical frame of the thesis consisted of e.g., in addition to the opening of key terms, the presentation of job search opportunities for young people, the rights and obligations of jobseekers, key indicators and employment statistics, and the cost of unemployment. The forthcoming changes in TE services were also briefly reviewed.</p> <p>The study consisted of both quantitative and qualitative research. The quantitative study approached young people – who were clients – with a Webropol survey about their views on the services they received. The qualitative study included semi-structured interviews with those working with young people. The answers were mirrored to the pilots of the Satakunta ELY Centre's “INKA Satakunta” -project and the operating models implemented in them.</p> <p>The result of the research was that there is a sufficient variety of services and actors available in the field for young people, but network co-operation should be intensified in the provision of services, as information about the opportunities available does not meet. The aim would be to make young passive recipients of services active participants and they should be taught to take responsibility for their own future. This is not achieved by making standardized guidance for all young people. The key word is the customization of services and the focus on the individual.</p>		
<p><u>Key words</u> Youth, unemployment, pilots, Ulvila</p>		

ALKUSANAT

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarjota vastauksia siihen, kuinka kuntakokeilussa työnhakijana olevan nuoren työnhakuun liittyviä palveluita voisi kohdentaa paremmin, jotta työ ja tekijä kohtaisivat. Tilannetta tarkasteltiin nuorten, asiantuntijoiden sekä työllisyysenhoidon yhteistyökumppanin näkökulmista. Kartoituksen tavoitteena oli löytää toimivia malleja, joilla nuori löytäisi helpommin oman polkunsä ja määränpäänsä. Saadut tulokset voidaan monistaa myös muihin kuntiin, joissa kuntakokeilut toimivat. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös antaa uusia toimintamalleja kunnille, kun työllisyysenhoido siirtyy niiden toteutettavaksi vuonna 2024.

Kiitän kyselyihin osallistuneita nuoria ja asiantuntijoita sekä Ulvilan työllisyysenhoidon palveluita mahdollisuudesta paneutua yhteiskunnallisesti tärkeään asiaan.

Toivon kaikille nuorten kanssa töitä tekeville hyvää jatkoa arvokkaassa työssänne.

Ulvilassa 31.03.2022

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖONGELMA.....	7
2.1 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät	8
2.1.1 Määrällinen tutkimus	8
2.1.2 Laadullinen tutkimus	9
3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET	10
3.1 Nuorisotakuu	12
3.2 Nuoren oikeus työttömyysetuuteen.....	13
4 TYÖLLISYYDENHOIDON KESKEISET TOIMIJA.....	14
4.1 Työ- ja elinkeinotoimisto	14
4.1.1 Kuntakokeilu.....	15
4.1.2 Pohjoismainen työvoimapalvelumalli	17
4.1.3 Työkanava Oy.....	18
4.1.4 TE-palvelut 2024	19
4.2 Kuntien työllisyyspalvelut	19
4.3 Projektirahoitus työllisyyden parantamiseen	20
5 TYÖLLISYYDEN HOITAMINEN SUOMESSA	21
5.1 Työllisyyden, työkyvyn ja osallisuuden edistäminen	22
5.2 Hankinnoilla työllistäminen	24
5.3 Nuoret työnhakijoina.....	25
5.4 Työttömyyden kahdeksat kasvot.....	29
5.5 Koulutuksen merkitys työhön sijoittumisessa.....	31
6 ULVILAN KAUPUNKI TOIMEKSIANTAJANA.....	32
7 TUTKIMUSTIEDON KERÄÄMINEN JA TUTKIMUSTULOKSET	35
7.1 Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset.....	36
7.2 Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset.....	59
7.2.1 Projektit kokeiluiden mahdollistajina – Case INKA Satakunta	68
7.2.2 Kokemuksia INKA Satakunta -projektin työllisyydenhoidon piloteista	69
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDESUOSITUKSET	71
9 YHTEENVETO	77
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on osa Ulvilan kaupungin työllisyydenhoidon kehittämistä. Toimeksiannon tavoitteena on kartoittaa erityisesti kaupungin nuorten työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä sekä tuoda esiin keinoja palveluiden ja asiakkaiden kohtaannon parantamiseksi.

Kartoituksen tavoitteena on selvittää, millaisia yhteneväisyyksiä kuntakokeilun vastualueeseen kuuluvien alle 30-vuotiaiden nuorten taustoista löytyy, sekä selvittää, ovatko nuoret saaneet niin asiantuntijoiden kuin nuorten itsensä mielestä oikeaa palvelua oikeaan aikaan ja mitä voisi vielä tehdä, jotta työ ja tekijä kohtaisivat paremmin. Opinnäytetyössä vertaillaan myös Satakunnan ELY-keskuksen INKA Satakunta -hankkeen tarjoamia innovatiivisia pilotteja verrattuna perinteisiin palvelumuotoihin. Vertailun tavoitteena on löytää kuntakokeilun käyttöön uusia toimintamalleja ja hyviä käytäntöjä.

Kartoituksen laadinnassa hyödynnetään niin kvalitatiivista kuin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyössä haastatellaan puolistrukturoiduin kysymyksin nuorten kanssa työtä tekeviä asiantuntijoita sekä tehdään alueen kuntakokeilun nuorille asikkaille Webropol -kysely, johon voi vastata nimettömänä. Opinnäytetyön viitekehys selvittää aluksi opinnäytetyön keskeistä termistöä. Teoriaosuus jatkaa selvittämällä nuorisotyöttömyyttä sekä nuorisotakuuta. Osuudessa käydään läpi nuorten toimeentuloa työttömyysajalta sekä tutustutaan millaisia mahdollisuuksia työttömälle nuorelle on tarjolla. Se tuo esiin myös tutkittua tietoa mitä (nuoriso)työttömyys kunnille ja yhteiskunnalle maksaa. Teoriaosuus kertoo lyhyesti myös TE-toimiston palveluiden muutokset, eli Pohjoismaisen työnvälitysmallin, Työkanava Oy:n ja TE-hallinnon tehtävien siirron kunnille 2024 sekä julkisten hankintojen antamat mahdollisuudet pitkäaikais- ja osatyökykyisten työllistämässä.

2 OPINNÄYTETYÖONGELMA

Opinnäytetyön tilaaja Ulvilan kaupunki on osa Porin seutukuntaa, joka on Suomen yhdeksänneksi suurin väestökeskittymä. Työllisyyden kannalta alueen vahvuutena nähdään erityisesti Ulvilaan ja Porin seudulle keskittynyt automaatio-, robotiikka- ja ohjelmointialojen klusteri, jossa on mukana yli sata yritystä. (Nieminen, Ahtinen & Henriksson 2021, 84–85.) Alan tärkeydestä kaupungille kertoo myös Ulvilan käyttämä slogan ”Ulvila – automaattisesti paras”. (Ulvilan kaupungin www-sivut 2021). Työ- ja elinkeinoministeriön tekemän selvityksen mukaan alueen näkymät ovat positiiviset koronapandemiankin jälkeen. (Nieminen & Repo 2021, 35). Positiivisesta talouskehityksestä huolimatta alueella on työttömyyden kova ydin, jonka työllistyminen on vaikeaa.

Vaikeimmin työllistyvien ulvilalaisten työnhakijoiden palveluihin tuli muutoksia 1.3.2021 alkaen kun Pori, Ulvila ja Kokemäki alkoivat toteuttaa yhtenä alueena valtakunnallisen työllisyyden edistämisen kuntakokeilua. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021). Opinnäytetyön selvittävä ongelma liittyy ulvilalaisten työttömien nuorten työllistymisen haasteisiin: Kartoituksessa etsitään tietoa siitä, miksi kuntakokeiluun siirtyneet nuoret eivät sijoitu työmarkkinoille ja kuinka haasteita eteenpäin siirtymisessä voisi helpottaa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millainen asiakasryhmä Porin seudun kuntakokeilussa muodostuu ulvilalaisista nuorista työnhakijoista ja millaiset työllisyyspolut olisivat kohderyhmälle tuloksellisimmat ja kustannustehokkaimmat.

Opinnäytetyössä analysoidaan, millainen malli olisi optimaalinen nuorten ohjauksessa kohti työtä niin nuorten omien kokemusten, asiantuntijoiden kuin tilastojen valossa. Vertailua tehdään yleisesti käytössä olevien aktivointitoimenpiteiden ja Satakunnan ELY-keskuksen INKA-projektin (ESR) Satakuntaan hankkimien uusien, innovatiivisten kokeiluiden välillä. Kartoituksesta saatavaa tietoa hyödynnetään Porin seudun kuntakokeilun toiminnassa asiakkaiden palveluihin ohjaamisessa, projekteissa ja Satakunnan ELY-keskuksessa tehtävissä, nuorille suunnattujen hankintojen ja toimintojen palvelutarjotinta suunniteltaessa.

2.1 Opinnäytetyön tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö rakentuu tutkimussuunnitelmaan, jota varten selvitetään tutkittavana olevaa aihetta ja aineistoa mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Lähteinä käytetään pääsääntöisesti alan kirjallisuutta ja pyrittiin ylläpitämään tutkimuksellista otetta läpi koko opinnäytetyön ajan. Käytännössä ote näkyy esimerkiksi lähdekritiikissä ja opinnäytetyössä tehtyjen valintojen johdonmukaisuudessa. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2019.)

Suunnitelman tavoitteena oli auttaa kirjoittajaa työssään: se analysoi käsiteltäviä asioita, rajaa aihepiiriä sekä tuo esiin kysymyksiä eri näkökulmista. Aineisto kerättiin määrällisesti, eli numeroihin perustuvasti (kvantitatiivinen tutkimus) ja laadullisesti, eli asioiden merkitykseen tai tarkoitukseen perustuen (kvalitatiivinen tutkimus). (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 28–29 & 125–137.)

2.1.1 Määrällinen tutkimus

Määrällinen tutkimusmenetelmä soveltuu tutkimuksiin, jossa numeraalisesti halutaan kuvailla, kuinka paljon jokin asia on muuttunut tai paljonko jokin asia vaikuttaa toiseen. Silloin, kun käytetään tätä menetelmää, on tarkoituksena selittää ihmisen toimintaa numeerisesti. Menetelmä on mahdollinen, mikäli tutkittava aineisto voidaan muuttaa mitattavaan muotoon. Määrällisessä tutkimuksessa ei olla kiinnostuneita mahdollisista poikkeavuuksista, vaan ne seulotaan pois. (Vilka 2020, 55.)

Yleisin tapa kerätä tietoa määrällisessä tutkimuksessa on kyselylomake. Lomake on usein vakioitu, eli kaikilta vastaajilta asia kysytään täsmälleen samalla tavoin. Kyselylomaketutkimuksessa vastaaja lukee hänelle esitetyn kysymyksen ja vastaa siihen kirjallisesti. Tällainen aineiston kerääminen soveltuu suurelle ja hajallaan olevalle joukolle ihmisiä. Anonyymiä kyselyä käytetään esimerkiksi silloin, kun kyseessä on arkaluonteisia kysymyksiä. Riski tällaiselle kyselylle on, että vastausprosentti jää pieneksi ja palautuksessa saattaa olla viivettä. Myös puhelinhaastatteluita, esimerkiksi messuilla kasvokkain tapahtuvaa haastattelua sekä havainnointia voidaan hyödyntää määrällisessä tutkimuksessa. Määrällisessä tutkimuksessa voidaan hyödyntää myös

muiden tahojen keräämiä tutkimusaineistoja, esimerkiksi tilastoja tai tietokantoja lähinnä vertailevaksi lähdeaineistoksi. (Vilka 2020, 76.)

Lomakkeen kysymykset toimivat mittareina tutkimuskohteen ilmiön selvittämisessä. Kysymysten tulisi olla tarkkaan suunniteltuja sekä vastaajan helposti ymmärrettäviä, jotta virheellisiltä tulkinnoilta vältyttäisiin. Lomakkeen kannattaa testata ennakolta ja sen pohjalta tehdä tarvittavia muokkauksia. Tämän jälkeen lomakkeet toimitetaan kohderyhmälle ja lopuksi vastauksista tehdään analyysi tietotekniikkaa hyödyntäen. (Kananen 2008, 11–13.) Jotta tuloksia pystyttäisiin analysoimaan, tarvitaan muuttujia. Muuttujat saavat vaihtelevia arvoja sen mukaan, millaista asiaa tutkitaan. (Vilka 2020, 85.)

Nominaalimuuttujiksi kutsutaan mittareita, joille ei voida laskea keskiarvoa. Näitä ovat esimerkiksi työllinen/työtön/työvoimaan kuulumaton tai vastaajan sukupuoli. Monivalintakysymyksissä vastaajille annetaan valmiit vaihtoehdot, avointen kysymysten tavoite on saada tietoon asiakkaiden mielipiteet sekä sekamuotoisissa kysymyksissä on osa vaihtoehdoista annettu. Kysymykset aloitetaan helpommista ja ne hankaloituvat loppua kohti. (Vilka 2020, 85.)

2.1.2 Laadullinen tutkimus

Laadullisen tutkimusotteen ajatuksena on ymmärtää ja tulkita tutkittavana oleva teoria sekä mahdollisesti mallintaa se. Määrällisestä tutkimuksesta poiketen se ei yleistä, vaan sen tavoite on ymmärtää ilmiötä. Laadullisen aineiston keräämisessä pyritään monikanavaisuuteen ja vuorovaikutteiseen suhteeseen: Siinä on mukana esimerkiksi haastatteluita ja havainnointia sekä tutkijan omia muistiinpanoja. Tavoitteena on selvittää haastateltavien kokemuksia aiheesta. (Pitkäranta 2014, 27.)

Haastattelun toteuttamisessa on eri vaihtoehtoja ja ne eroavat haastattelun jäsentelyssä sekä siinä, montako haastateltavaa on samaan aikaan haastattelussa. Strukturoitu haastattelu, eli lomakehaastattelu, etenee ennalta laaditun lomakkeen mukaan noudattaen lomakkeen kysymyksiä eikä kysymysten paikkaa voi muuttaa. Strukturoitu haastattelu olettaa, että jokainen vastaaja ymmärtää kysymykset samalla tapaa. Mikäli

haastattelun tulokset halutaan numeraaliseen muotoon, kannattaa käyttää strukturoidun haastattelun menetelmää. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltavalle esitettävät kysymykset laaditaan etukäteen, mutta niiden paikkaa voi vaihdella tai niitä voi jättää pois tai lisätä tarpeen mukaan, samoin kysymyksien muotoa ja tarkkoja sanamuotoja muunnella. Strukturoimattomassa haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä.

Avoin haastattelu on keskustelunomainen, sen aiheen määrittely väljää ja se edistyy haastateltavan ehdoilla. Ryhmähaastattelussa haastatellaan yhtä aikaa yleensä noin 6–12 henkeä ja sen hyvä puoli on tilanteen avoimuus. Ryhmähaastattelussa on olemassa eri menetelmiä, kuten nominaaliryhmämenetelmä, jossa vetäjä pyytää osallistujia kirjaamaan omat ratkaisuideansa ylös, jonka jälkeen ne esitetään anonyymisti ryhmälle. Syvähaastattelu on teemaan liittyvää luottamuksellista ja kannustavaa, mahdollisimman avointa ja syvällistä keskustelua. (Ojasalo, Moilanen & Ritakoski 2015, 41.)

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET

Työtä voi hakea niin työssä oleva kuin vailla työtä oleva henkilö. Lainsäädännön näkökulmasta työtön työnhakija määritellään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa sekä työttömyysturvalaissa. Näiden lakien säännökset määrittelevät yhdessä sen, kuka on oikeutettu työttömyysetuuteen ja kenellä on edellytys osallistua työttömille tarkoitettuihin julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin. (Owal Group Oy 2021, 7.)

Laki määrittelee työttömän työnhakijan pääpiirteissään seuraavasti: henkilö on työtön, mikäli hän ei ole työsuhteessa tai työllistyy yli kahta viikkoa yhtäjaksoisesti joko yrittäjänä tai omassa työssä tai on kokoaikaisesti lomautettu. (Työttömyysturvalaki 1290/2002; 2. luku 1 §). Työtön terminä voidaan määritellä eri tavoin: Esimerkiksi Kansainvälisen työjärjestö ILO:n mukaan työtön on työtä vailla oleva henkilö, joka etsii töitä ja on valmis ottamaan kahden viikon sisällä vastaan työn löydettyään sellaisen. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työtön työnhakija on työtä vailla oleva

henkilö, joka on ilmoittautunut työvoimahallinnon rekisteriin työnhakijaksi. Työttömyyden tilastoinnissakin on eroavaisuuksia: tilastokeskus julkaisee tilastoja, jotka käsittelevät työttömyyttä tuotantoelämän perspektiivistä ja yrittivät arvioida, paljonko työvoimaa olisi todella tarjolla. Niissä katsotaan työlliseksi myös henkilöt, jotka ovat tutkimusviikolla tunninkin työssä, ja hyväksyy työnhauksi esimerkiksi työpaikkojen haun lehti-ilmoitusten kautta. (Tilastokeskuksen www-sivut 2021.)

Työnhakija -käsite tarkoittaa henkilöä, joka ilmoittaa työ- ja elinkeinotoimistolle (TE-toimisto) työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten yhteystietonsa. Jotta työnhakijalla olisi oikeus työttömyysetuuteen, hänen pitää hakea kokoaikatyötä. (Työttömyys-turvalaki 1290/2002; 2. luku 1 §.) Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012, 2. luku 1 §) määrittelee työnhakijan edelleen tarkemmin siten, että työnhakijan asiakkuus tulee olla rekisteröity TE-toimiston asiakastietojärjestelmään, työnhauksen olla voimassa sekä asiakkaan asioida TE-toimistossa sen edellyttämällä tavalla.

Opinnäytetyössä nuori työnhakija -termi käsittää alle 30-vuotiaat työnhakijat, sillä kyseinen määritelmä on käytössä kuntakokeilussa. Joissakin, esimerkiksi Tilastokeskuksen tilastoissa nuoreksi työnhakijaksi lasketaan alle 25-vuotiaat nuoret. Opinnäytetyö käsittelee erityisesti yli 18-vuotiaita työnhakijoita, sillä oppivelvollisuus laajeni 1.8.2021 koskemaan tätä nuorempia. Lakiuudistus tarkoittaa, että alle 18-vuotiaan täytyy peruskoulun jälkeen jatkaa opintojaan ammatillisessa oppilaitoksessa tai lukiossa. Laajennus koskee nuoria, jotka päättävät peruskoulunsa vuonna 2021 tai sen jälkeen. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 2 §.)

Työnhakijoiden kyky tehdä työtä vaihtelee: Nuorissa voi olla myös osatyökykyisiä työnhakijoita. Työkyky liittyy työn vaatimukseen sekä työntekijän tekemään työhön ja se vaihtelee elämän eri vaiheissa. Osatyökykyisyys saattaa olla myös tilapäistä (Iisisti töihin -opas 2022.) Tässä opinnäytetyössä osatyökykyisellä työnhakijalla tarkoitetaan henkilöitä, joiden työllistymisen tai työn tekemisen mahdollisuudet ovat terveydentilan tai vamman vuoksi heikentyneet. (Oivo & Kerätär 2018, 13–14). Osatyökykyisten työntekijöiden työpanos saadaan käyttöön työtehtäviä ja -aikoja räätälöimällä. Ne lisäävät osatyökykyisten henkilöiden mahdollisuuksia työelämässä pysymiseen tai sinne siirtymiseen. (Iisisti töihin -opas 2022.)

Useat työnhakijat löytävät uutta työtä kolmen kuukauden sisällä edellisen työn päättymisestä, mutta osalla työttömyys pitkittyy. Pitkäaikaistyöttömäksi määritellään henkilö, joka on ollut työttömänä yhtäjaksoisesti vuoden ajan. Kroonisesti työttöminä olevat ovat henkilöitä, jotka ovat olleet työttöminä yhtäjaksoisesti vähintään kaksi vuotta. (Oivo & Kerätär 2018, 12.) Miltei puolet näistä henkilöistä ovat olleet työttöminä yli viisi vuotta. (Aalto 2016). Noin 10 %:a kroonisesti työttömistä ei ole pitkään aikaan tai koskaan ollut työssä avoimilla työmarkkinoilla. Kolmannes on ollut mukana työelämässä, esimerkiksi pätkätöissä ja suurin osa on osallistunut työllistämisen- tai koulutuspalveluihin. Krooninen työttömyys yleistyy, kun työnhakija ikääntyy ja vähenee, kun koulutustaso nousee, mutta ryhmään kuuluu kuitenkin paljon myös nuoria ja koulutuksen omaavia hakijoita. (Aho & Mäkiäho 2016, 42.)

3.1 Nuorisotakuu

Vuonna 2013 nuorten yhteiskuntatakuu astui voimaan. Takuussa ”kaikille alle 25-vuotiaalle nuorille ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneille tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta”. Nuorisotakuu -palvelu käsittää nuorten yhteiskunta- ja koulutustakuun sekä siihen liitettävän nuorten aikuisten osaamisohjelman. Toimintamuodon tavoitteena on parantaa nuoren mahdollisuuksia löytää sopiva työpaikka, edistää sijoittumista koulutukseen ja työmarkkinoille sekä torjua työttömyyden pitkittymistä ja syrjäytymistä. (Linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 3.)

Keskiössä nuorisotakuussa on nuoren palvelutarpeen arvioiminen ensimmäisessä haastattelussa, nuorten yksilöllisten jatkosuunnitelmien tukeminen, työllistymissuunnitelman laatiminen yhdessä nuoren kanssa sekä palveluiden tarjoaminen mahdollisimman pian, jotta työttömyys ei pitkittyisi. (Linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 3). Työllistymissuunnitelmaan sisältyy palveluita, jotka edistävät työllistymistä ja joita TE-toimiston on tarjottava aktiivisesti. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, 14 §). Näihin tavoitteisiin pyritään myös kuntakokeiluiden palveluissa.

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012, 4 §) edellyttää, että työllistymissuunnitelma on tehtävä ensimmäisen haastattelun yhteydessä kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, mikäli se ei ole nuoren tilanteen huomioiden tarpeetonta (esimerkiksi meno armeijaan) ja sitä myös päivitetään tarpeen mukaan. Keskeistä nuorisotakuun toteutumisessa on työllistymissuunnitelman laatimisen ohella palvelutarpeen nopea arviointi ja palveluprosessin käynnistäminen. Alkukartoituksessa selvitetään nuoren ammattitaito, osaaminen, koulutus ja työkokemus sekä kartoitetaan työhön hakeutumista estävät ja hidastavat tekijät. Suunnitelmassa sovitaan toimista, jotka edistävät nuoren työllistymistä tai hakeutumista koulutukseen ja ne perustuvat hänen yksilölliseen palvelutarpeeseensa. Nuori velvoitetaan toteuttamaan suunnitelmaa ja ilmoittamaan, kuinka se on toteutunut. (Linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 4.)

Suunnitelma tarkistetaan viimeistään kuukauden kuluessa ensimmäisen haastattelun jälkeen. TE-toimiston tulee sisällyttää suunnitelmaan erilaisia palveluita (katso kaavio 1). Nuorelle tulee antaa myös välitehtäviä, joiden avulla edistetään suunnitelman muokkaamista tai sen toteutumista ja hänen tulee olla aktiivinen työnhaussa. Jos nuorella ei ole valmiuksia hakeutua koulutukseen, työhön tai työkokeiluun, TE-toimisto arvioi tilanteeseen parhaiten soveltuvan palvelun ja ohjaa nuoren välittömästi sen piiriin. (Linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 4–5.)

Suomessa työnhakijaksi voi ilmoittautua myös alaikäinen nuori. Oppivelvollisuus laajeni kuitenkin 1.8.2021 alle 18-vuotiaisiin. Asuinkunnalla on nuoren ohjaus- ja valvontavastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta ja se päättyy, kun nuori on aloittanut koulutuksessa. (Oppivelvollisuuslaki 1214/2020, 7 §.) Vielä ei ole tiedossa lain vaikutuksia nuorisotyöttömyyden hoitoon.

3.2 Nuoren oikeus työttömyysetuuteen

17–25-vuotiaalla nuorella, jolla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa, koskevat säännökset, jotka poikkeavat muista työttömyysetuuksista. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 8 luku 3 §.) Näiden nuorten on velvollisuus keväisin hakea vähintään kahden seuraavana syksynä alkavaan tutkintoon johtavaan koulutukseen. Koulutuksen ei

tarvitse kuulua yhteishakuun, vaan myös ylemmän asteen opiskelu käy (esimerkkeinä yliopistot tai ammattikorkeakoulut). Jos nuorella on taustalla pelkkä peruskoulu, hän voi hakea myös lukioon. Jos opiskelupaikan saanti onnistuu, se tulee ottaa vastaan ja aloittaa opinnot, muuten nuori menettää oikeuden työttömyysetuuteen. Syksyn yhteishaussa nuorella ei ole velvollisuutta hakea opiskelemaan, koska silloin haettavia paikkoja on vähemmän. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 1 luku 13 §.)

Jos nuori on menettänyt oikeuden työttömyysetuuteen, se palautuu, kun nuori on joko täyttänyt 25-vuotta, työssäoloehto täyttyy tai nuori on suorittanut ammatillisen tutkinnon. Työttömyysetuuteen nuorella on oikeus myös silloin, kun hän osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 10 luku 2 §.) Osallistuessaan työllistymistä edistäviin palveluihin myös 17-vuotiaalla nuorella on oikeus työmarkkinatukeen. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 3. luku 1 §.)

4 TYÖLLISYYDENHOIDON KESKEISET TOIMIJAT

Työllisyys ja sen hoitaminen on sosioekonomisen kehityksen ja hyvinvointiyhteiskunnan peruspilareita. Erilaisissa verkostoissa tehdään työtä nuorten hyväksi: esimerkiksi nuoret, joilla on haasteita valmistumisessa tai valmistumassa olevat nuoret, jotka eivät tiedä, mitä tekisivät valmistumisen jälkeen. Kohderyhminä voivat olla myös työelämään siirtymisen nivelvaiheessa olevat tai työelämään palaamassa olevat nuoret. Yhdistämällä työttömyyden ennaltaehkäisevät toimenpiteet, kuntien palvelut ja eri toimialat aikaansaadaan muutoksia toimintamalleihin. (Sipilä 2021.)

4.1 Työ- ja elinkeinotoimisto

Työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) ovat valtion viranomaisia, jotka nimensä mukaisesti järjestävät ja tuottavat työ- ja elinkeinopalveluja alueellaan. TE-toimistot tarjoavat palveluita niin työnhakijoille työnhakuun ja osaamisen kehittämiseen liittyen kuin uusille yrittäjille toiminnan aloittamiseen. Yrityksille ja muille organisaatioille on tarjolla apua henkilöstön hankintaan, osaamisen kehittämiseen ja erilaisiin

nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä selvittää keinoja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilut kehittävät palveluita, jotka tukevat työnhakijan työllistymistä sekä palvelumalleja, joissa asiakkaan tilanne ja yksilöllinen palveluntarve huomioidaan. Kokeilussa on mukana yhteensä 25 aluetta ja 118 kuntaa ympäri Suomea, kuten alla olevasta kuvasta 1 näkyy. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021.)

Kuva 1: Kuntakokeilu Suomessa 2021–2023 (Walmun www-sivut 2021)

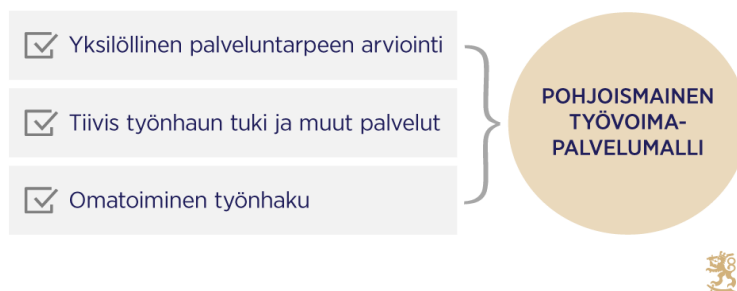
Kuntakokeilun alkaessa maaliskuussa 2021 noin 230 000 asiakasta siirtyi TE-palveluista kokeilussa mukana olevien kuntien vastuulle, eli kaikista työttömistä työnhakijoista noin 50 %. (TE-palveluiden www-sivut 2021). Kuntakokeilun asiakkaita ovat alle 30-vuotiaat nuoret, maahanmuuttajat, vieraskieliset sekä henkilöt, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Kuntakokeilun tavoitteena on edistää asiakkaiden pääsyä työmarkkinoille sekä heidän työllistymistään. Kokeilun avulla kerätään myös tietoa siitä, parantaako kuntapohjainen palvelu työllisyysastetta. Kokeilualueilla työnhakupalveluita ja työllistymistä edistäviä palveluita hankkii ja tarjoaa työnhakijoille pääasiassa kunta tai kokeilualue eikä TE-toimisto. Kuntakokeilulla on mahdollisuus järjestää asiakkailleen kokeilukohtaisia työllistymistä edistäviä ja tukevia palveluita, eikä se tuo asiakkaalle lisävelvoitteita, vaan työttömän työnhakijan lakisääteiset velvoitteet ovat samat TE-toimiston ja kuntakokeilun asiakkailta. (Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta 1269/2020, 1–16 §.) Kaavio 2 selventää, kuuluuko asiakas kuntakokeilun vai TE-toimiston palveluiden piiriin:

Kaavio 2. Asiakaspolkukuvaus (TE-palveluiden www-sivut 2021)

4.1.2 Pohjoismainen työvoimapalvelumalli

Työnhaku muuttuu merkittäväällä tavalla toukokuussa 2022, kun Pohjoismainen työvoimapalvelumalli aloittaa toimintansa. Palvelumallin arvioidaan kasvattavan työllisyyttä noin 9 500–10 000 henkilöllä. Uudessa mallissa työnhakija hakee työtä omatoimisesti ja saa työnhakuunsa yksilöllistä tukea entistä aikaisemmassa vaiheessa. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021.)

Kaavio 3. Pohjoismainen työvoimapalvelumalli (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021)

Edellä olevassa kaaviossa 3 esitettyjen "palveluaskelten" mukaisesti ensimmäinen tapaaminen tapahtuu viiden arkipäivän kuluessa työhaun alkamisesta, ja ne jatkuvat kahden viikon välein kolmen ensimmäisen kuukauden ajan. Keskusteluissa arvioidaan jokaisen työnhakijan yksilöllinen palveluntarve ja osaaminen sekä työnhakumahdollisuudet. Työnhakijan on jatkossakin haettava työtä työttömyysetuuden saamiseksi, mutta mahdollisuudet vaikuttaa omaan työnhakuun kasvavat. Haettavien työmahdollisuuksien tulee kuitenkin olla sellaisia, joihin työnhakijan olisi mahdollista työllistyä. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021.)

Jos työttömyys kuitenkin pitkittyy, intensiivinen kuukauden mittainen palvelujakso toistuu kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen. Jos katsotaan että työnhakijalla on edellytykset työllistyä, hänen tulee hakea neljää työmahdollisuutta kuukaudessa, mutta tästä voidaan poiketa esimerkiksi silloin, jos työnhakijan työkyky on alentunut tai alueella on vain vähän avoimia työpaikkoja. Nykyiseen käytäntöön verrattuna Pohjoismainen työvoimapalvelumalli kohtuullistaa seuraamuksia, joita työhaun laiminlyönnistä tulee. Esimerkiksi ensimmäisestä unohduksesta tai laiminlyönnistä seuraa muistutus ja karenssien kestoja porrastetaan ja muutetaan kohtuullisemmiksi. Työnhakija raportoi työhaustaan pääsääntöisesti verkkopalvelun välityksellä. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021.)

4.1.3 Työkanava Oy

Perusteilla olevan valtionyhtiön, Työkanava Oy:n tarkoitus on aloittaa toimintansa vuonna 2022. Yhtiön tarkoituksena on työllistää tuhat osatyökykyistä ja auttaa heitä siirtymään avoimille työmarkkinoille. Kyseessä ovat henkilöt, joiden on esimerkiksi sairauden tai vamman vuoksi vaikea saada töitä avoimilta markkinoilta. Lähtökohtana on, että Työkanava Oy välittää ainakin alkuun osatyökykyisiä henkilöitä avoimille työmarkkinoille alihankintana tai vuokraamalla työvoimaa. Lakiesitys kuitenkin mahdollistaa sen, että yhtiö voi harjoittaa tuotannollista toimintaa ja sillä voisi olla myös tytäryhtiöitä. Toimintaan on otettu mallia Ruotsin Samhall-yhtiön toiminnasta. (Uuden valtionyhtiön on... 2021.)

Työtehtävinä voisi olla ensisijaisesti avustavat ja suorittavat työtehtävät esimerkiksi suurkeittiöissä, rakennusalalla, puhdistuspalveluissa ja hoivatehtävissä. Tavoitteena on, että osatyökykyiset pääsevät tekemään oikeaa työtä työehtosopimuksien ehdoilla ja sen avulla työllistyä myös avoimille työmarkkinoille. Ajatus on, että Työkanava on viimesijainen työllistymisen keino silloin, kun työllistyminen muulle työnantajalle ei onnistu eikä se ole arvion mukaan mahdollista. Asiakasohjaus tapahtuu TE-toimistojen kautta. Työkanava Oy:n toiminnan tavoitteena on nollatulot eli yhtiön omien kulojen kattaminen. (Uuden valtionyhtiön on... 2021.)

4.1.4 TE-palvelut 2024

TE-palvelut siirtyvät kunnille vuoden 2024 aikana. TE-palvelujen siirron tavoitteena on tuoda palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, kunnan koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, tukevat palvelut nopeamman työllistymisen tavoitetta, sillä ne voivat tarjota asiakkaille kohdennetumpia ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin soveltuvia palveluita. Uudistuksella pyritään saamaan 7 000–10 000 lisätyöllistä. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021.)

Uudistuksessa huomioidaan palvelujen yhdenvertainen saatavuus, turvataan kielelliset oikeudet sekä heikommassa työmarkkina-asemassa olevien palvelut. TE-palvelujen siirron valmistelun rinnalla hallitus valmistelee useita muita työnhakijoiden palveluja parantavia ja työllisyyttä edistäviä uudistuksia, kuten digitaalisten TE-palvelujen uudistusta. (Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021.)

4.2 Kuntien työllisyyspalvelut

Usein kunnat ovat vastuussa niistä henkilöistä, joiden työllistäminen on haastavampaa ja joilla on tarve yksilölliseen tukeen ja ohjaukseen. Toimintamuotoina kunnilla ovat esimerkiksi työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), joka toteutetaan yhteistyössä Kelan ja TE-toimiston kanssa, kuntouttava työtoiminta, palkkatuki työllistymistä parantamaan sekä työpajatoiminta. Ohjauspalvelut ovat usein tärkeässä roolissa, kuten esimerkiksi nuorille suunnattu Ohjaamo-toiminta. Näiden lisäksi joissain kunnissa kunta vastaa kesätyötoiminnasta sekä oppisopimuskoulutuksesta. Kunta voi

myös mahdollistaa työnhakijan työelämävalmiuksien parantamisen koulutuksen ja valmennuksen keinoin sekä tukea työllistämistä erilaisten työllistämishankkeiden omarahoitusosuuden muodossa. (Kallio, 2020, 11.) Moni kunta tarjoaa kuntalisää, jolla kannustetaan yrittäjiä ja yhdistyksiä palkkamaan alueen työttömiä. Myös erilaisia avustus- tai kumppanuussopimuksia on kentällä käytössä esimerkiksi kolmannen sektorin kanssa. (Vates-säätiön www-sivut 2021.)

Kunnat rahoittavat osan työttömyyden perusteella maksetusta työmarkkinatuesta. Niin sanotut sakkomaksut kohosivat 485 miljoonaan euroon vuonna 2020. (Vehkasalo 2021). Kunnan maksuosuus riippuu siitä, kuinka kauan henkilö on ollut työttömänä. Valtio rahoittaa työmarkkinatuen kokonaan siihen saakka, kunnes henkilölle on maksettu työmarkkinatukea työttömyyden perusteella 300 päivää. 301–1000 päivää kunta ja valtio maksavat tuen puoliksi ja 1001 päivästä alkaen kunnan maksuosuus on 70 prosenttia. ”Sakkomaksuja” kertyy vain työttömyyden ajalta maksetusta työmarkkinatuesta, eli mukaan ei lasketa päiviä, joina henkilö on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa (esimerkiksi työnhakuvalmennuksessa tai kuntouttavassa työtoiminnassa) ja saanut sen ajalta työmarkkinatukea. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 14 luku 3 a §.)

Kunnat ovat joutuneet miettimään, miten säästää sakkomaksuissa. Useissa kunnissa hyödynnetään kuntouttavaa työtoimintaa, jonka tavoitteena on parantaa pidempään työttömänä olleiden elämänhallintaa ja lisätä asiakkaan mahdollisuuksia työllistyä, mutta se myös tekee melkoisia säästöjä sakkomaksuissa kunnan kukkaroon. Kyseessä ei ole työsuhde, mutta siihen osallistuva saa verovapaata kulukorvausta yhdeksän euroa päivässä. Toiminta sijoittuu yleensä kunnan eri toimipisteisiin sekä yhdistysten avustaviin tehtäviin. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 4–6 §.)

4.3 Projektirahoitus työllisyyden parantamiseen

Projektirahoituksen myöntäjistä erityisesti Euroopan sosiaalirahasto (ESR) on yksi Euroopan unionin tärkeimmistä jäsenvaltioiden työllisyyttä sekä taloudellista ja sosiaalista yhteyttä edistävästä rahoitusvälineistä. Rahastosta saatavan rahoituksen myötä pyritään helpottamaan kohtaanto-ongelmaa (erityisesti nuoret ja rakennetyöttömät),

edistämään työllistymistä ja työmarkkinoilla pysymistä, ennaltaehkäisemään koulupudokkuutta ja varautumaan työvoiman ikääntymiseen. Rahoitusta voi saada myös henkilöstön osaamisen kehittämiseen, valmistautumiseen globalisaation kohtaamisessa, työperäiseen maahanmuuttoon sekä koulutuksen työelämävastaavuuden ja työelämään siirtymisen parantamiseen. (Rakennerahastot.fi -verkkopalvelun www-sivut 2021.)

Opinnäytetyössä yhtenä tarkastelun kohteena oli Satakunnan ELY-keskuksen INKA Satakunta -projekti, joka on saanut toimintaansa rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta ajalla 1.8.2018 – 28.2.2022. INKA Satakunta – innovatiivinen kumppanuusalus Satakunnassa -hankkeen tavoitteena oli pilotoida ja kehittää alueen henkilöasiakkaille kohdistettuja palveluja. (INKA Satakunta -projekti 2021.)

5 TYÖLLISYYDEN HOITAMINEN SUOMESSA

Työttömyysturvalaissa määritellään etuuden saajan yleiset oikeudet ja velvollisuudet: työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan, joka tehdään yhteistyössä TE-toimiston kanssa ja siinä sovitaan työnhaun tavoitteista. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 1 luku 3 §). Työnhakijan oikeuksiin kuuluu, että he saavat palveluita maksuttomina, tasapuolisina ja tasa-arvoisina. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012, 6–8 §). Työttömyysturvaetuuden saajan velvollisuutena on hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta sekä antaa TE-toimistolle työllistymisen kannalta olennaisia tietoja itsestään, ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään. (Työttömyysturvalaki 1290/2002, 1 luku 3 §.)

Työttömyys aiheuttaa yhteiskunnalle sekä suoria että epäsuoria kustannuksia. Suoria kustannuksia ovat työttömyyden hoidosta johtuvat aktiivimenot, kuten työvoimapalvelut ja työllistämistoimenpiteet sekä passiivimenot, kuten työttömyysturva, toimeentulotuki ja asumistuki, vuorottelukorvaukset, kuntouttavan työtoiminnan menot, omaehtoisen opiskelun kustannukset sekä muut jaksottaiset etuudet. Epäsuoria kustannuksia yhteiskunnalle ovat potentiaalisten tulo- ja välillisten verojen, tuotannon ja työpäivien menetykset. Jos henkilö on pitkään työttömänä, vaikuttaa se hänen

tulotasoonsa ja kulutukseen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Suomessa työttömyyden laajat kustannukset vuonna 2016 olivat 10,8 miljardia euroa, joista välittömiä kustannuksia olivat työttömyysturvan ja työvoimapalvelujen osuus 5,6 miljardia euroa, toimeentulo- ja asumistuen arvioitu osuus oli 1,1 miljardia sekä verotulojen ja työttömyysvakuutusmaksujen menetys 4,1 miljardia. (Alasalmi, Alimov, Ansala, Busk, Huhtala, Kekäläinen, Keskinen, Ruuskanen & Vuori 2019, 7.)

Keskimäärin työttömän työllistyminen kokoaikatöihin säästää noin 7 000 euroa vuosittaisissa työttömyysetuusmenoissa, mutta säästöt voivat vaihdella: esimerkiksi jos nuori työllistyy, on säästö noin 3600 euroa, jos taas pitkäaikaistyötön työllistyy, on säästö miltei 11 000 euroa. Keskimäärin säästö olisi helpommin työllistyvien kohdalla noin 6 000 euroa, kun taas vaikeammin työllistyvien kohdalla noin 7 500 euroa. (Alasalmi ym. 2019, 51.)

5.1 Työllisyyden, työkyvyn ja osallisuuden edistäminen

Suomessa oli vuonna 2020 työttömien aktiivointiaste noin 24,5 prosenttia, eli henkilötasolla mitattuna yhteensä keskimäärin noin 110 800 henkilöä. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla työllisyysmäärärahaa käytettiin vuonna 2020 yhteensä 267,8 miljoonaa euroa. Työttömien palveluihin kohdennettiin myös Euroopan sosiaalirahaston (projekti)rahoitusta. (Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön tilinpäätös 2020, 22–23.)

Suomessa työllisyyden edistämisen uudistamisessa on ollut tyypillistä erilaiset kokeilut. Kokeilussa toteutetaan erilaisia asiakaslähtöisiä työllisyys-, sosiaali-, osaamis- ja terveystalveluiden yhdistelmiä työllistymisen edistämiseksi, esimerkkinä kuntouttava työtoiminta. Tätä voidaan kutsua työkyvyn ja osallisuuden ylläpidoksi ja kehittämiseksi. Toinen näkökulma kokeiluissa on työnhakijan elämän ja työurien pidentäminen parantamalla asiakkaan kontakteja ja osaamista työmarkkinoille siirtymisessä etsimällä uudenlaisia muunnelmia palkkatyöhön ja yrittäjyysurille. Tätä toimintamuotoa toteuttavat muun muassa työpajat ja Ohjaamot. Kokeiluiden tulisi päästä kiinteäksi osaksi alueellisia rakenteita ja toimintoja. Toimintojen tavoitteena tulisi olla edistää

asiakkaiden siirtymiä eteenpäin ja samalla säilyttää yhteys työvoiman kysyntään ja elinkeinoelämään. (Arnkil 2018, 302.)

Nuoria auttavat omilla poluillaan erityisesti Ohjaamot, nuorten työpajat ja etsivä nuorisotyö. Näistä kullakin toimijalla on omat tehtävänsä, ja niiden tulee toimia keskenään tiiviissä yhteistyössä. Toimijoiden kohderyhmien ja asiakkaiden päämäärien nähdään painottuvan eri tavoin sekä nuorten palvelutarpeiden katsotaan eroavan toisistaan. Esimerkiksi Ohjaamojen kohderyhmän nuorten nähdään pääsevän eteenpäin melko kevyellä ja lyhytkestoisella tuella ja ohjauksella, kun taas etsivän työn nuorten katsotaan tarvitsevan pitkäaikaista ja kokonaisvaltaista, rinnalla kulkevaa tukea. Työpajojen valmentautujien koetaan puolestaan hyötyvän päivittäisestä valmennuksesta ja työtoiminnasta. Kaikille toimijoille Ohjaamoissa, etsivässä nuorisotyössä ja työpajoilla yhteisenä toimintamallina pidetään ohjaustyötä ja nuoren tukemista omilla tavoitteissaan. (Pietikäinen 2019, 2.)

Työpajatoimintaan osallistuu Suomessa vuosittain yli 27 000 asiakasta. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n www-sivut 2021). Työpajatoiminnan ominaispiirteenä pidetään yhteisöllisyyttä ja aitojen työtehtävien tekemistä. (Pietikäinen 2019, 2.) Nuorten työpajat tukevat pääsääntöisesti alle 29-vuotiaita nuoria koulutukseen, työelämään ja elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Työpajalle voi etsiä suoraan tai esimerkiksi TE-toimiston tai Ohjaamon ohjaamina. Työpajatoiminta perustuu toiminnalliseen valmennukseen, johon nuori osallistuu omien edellytystensä mukaan. Työpajatoimintaa järjestävät muun muassa kunnat, yhdistykset ja säätiöt ja sitä järjestetään yli 90 prosentissa Manner-Suomen kunnista. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2021.)

Yli puolet työpajanuorista on pelkän peruskoulututkinnon varassa, mutta pajajakson aikana valmentautujille kertyy monipuolista osaamista, joka voidaan osoittaa näyttötutkinnoin ja saada tunnustetuksi virallisessa tutkintojärjestelmässä. Myös ammatillisten opintojen suorittaminen pajalla on mahdollista tilanteessa, kun opinnot oppilaitoksessa ovat syystä tai toisesta vaarassa keskeytyä tai keskeytyneet. (Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n www-sivut 2021.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama etsivä nuorisotyö etsii ja pyrkii työskentelemään erityisesti sellaisten alle 29-vuotiaiden nuorten kanssa, joiden haasteet ovat moninaisia ja jotka tarvitsevat erityistä tukea kyetäkseen käyttämään palveluita. Tällöin työllistymiseen ja koulutukseen liittyvät asiat eivät välttämättä ole ensisijaisia. Toimintamuodon keskeisenä ominaispiirteenä nähdään jalkautuminen kentälle ja haasteellisessa asemassa olevien nuorten tavoittaminen. (Pietikäinen 2019, 2.) Nykyisin toiminta kattaa lähes koko Suomen. (Into ry:n www-sivut 2021.)

Alle 30-vuotiaille tarkoitettua Ohjaamo -toimintaa on tarjolla noin seitsemässäkymmenessä toimipisteessä, jotka löytyvät kuvassa 2 olevan logon alta eri puolilta Suomea. Toiminta tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia nuoria. Ydintoimintoihin kuuluu opiskelun ja työllistymisen tukemisen lisäksi myös henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus sekä tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen. Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston palveluiden piiristä tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään. (ELY-keskuksen www-sivut 2021.)

Kuva 2. Ohjaamon valtakunnallinen logo (Ohjaamon www-sivut 2021)

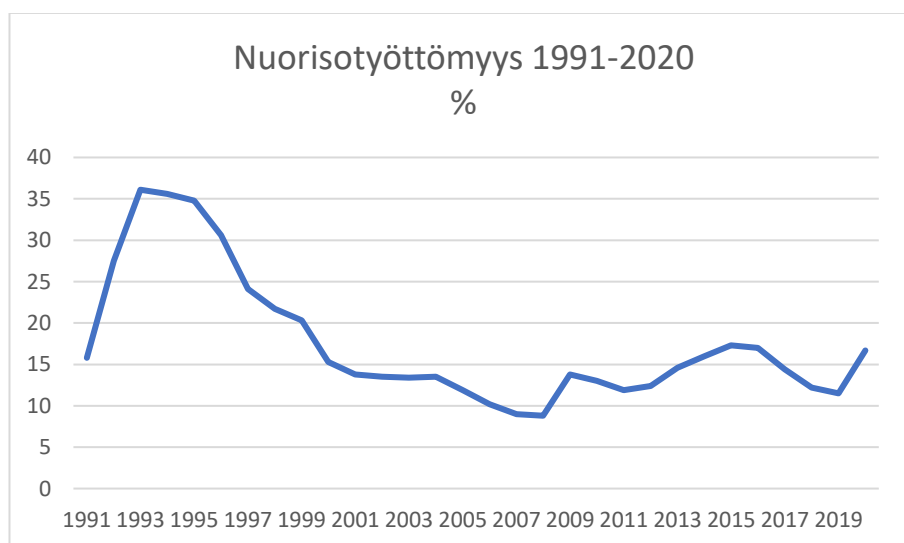
5.2 Hankinnoilla työllistäminen

Hankinnoilla työllistämistä puhutaan silloin, kun julkinen hankkija liittyy tarjouspyyntöönsä ja hankintasopimukseensa työllistämistä koskevan ehdon. Ehdossa voidaan edellyttää, että valittu sopimuskumppani työllistää sopimuskauden aikana heikossa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä, kuten pitkäaikaistyöttömiä, osatyökykyisiä tai nuoria. (Tirkkonen 2020.)

Työllistämisehdon käyttö on melko tuore työllistämisen muoto muiden keinojen joukossa, mutta tulevaisuudessa sen tarjoamat mahdollisuudet ovat huomattavasti laajempia. Hankinnoilla työllistäminen tarjoaa mahdollisuutta kasvattaa yhteiskunnan ja kuntien elinvoimaa tarjoamalla työtä sitä tarvitseville. Hankinnan voittaneelle taholle malli tarjoaa joustavan rekrytointipalvelun ja mahdollisuuden ennakoida tulevaisuuden työvoimatarpeet. (Tirkkonen 2021.)

5.3 Nuoret työnhakijoina

Euroopassa nuorisotyöttömyys pysyttelee korkeammalla kuin ikääntyneemmillä työnhakijoilla. Usein huomio kiinnittyy nuoriin, joiden opinnot uhkaavat jäädä peruskoulun varaan. Teknologia kehittyy nopeasti ja se yhdistettynä työmarkkinoiden rakennemuutoksiin suosii korkeaa osaamista. Tällöin heikosti koulutettujen nuorten työllistämisenäkymät huononevat ja syrjäytymisvaara kasvaa. Nuorten työmarkkina-asemaan ja työttömyysasteeseen kiinnitetään enemmän huomiota laskusuhdanteessa, sillä nuorten työttömyysaste on korkeampi kuin aikuisten ja se myös reagoi taantumaa herkemmin kuin aikuisten työttömyysaste. Näin on käynyt esimerkiksi 1990-luvun lammassa. (Asplund & Koistinen 2014, 5–6.) Vaihtelu näkyy myös Nuorisobarometrissa (kaavio 2), joka tarkastelee 18–24-vuotiaiden työttömyyttä kolmenkymmenen vuoden ajanjaksolla:

Kaavio 2. Nuorisotyöttömyyden kehittyminen: (Nuorisobarometri 2021)

Valtakunnan tasolla korkeimmillaan nuorisotyöttömyys on ollut 1990-vuoden lama-
vuosina: 1993–1995 työttömänä oli yli kolmannes nuorten työvoimasta. Synkkä ennä-
tys oli vuonna 1993, jolloin työttömyys kohosi 36,1 prosenttiin. Nuorisotyöttömyys on
noista ajoista laskenut: vuonna 2020 se oli 16,7 prosenttia. Työllisyyden huippuvuosi
oli 2007, jolloin nuorisotyöttömyys laski yhdeksään prosenttiin. (Valtion nuorisoneu-
voston www-sivut 2021.)

Nuorten työmarkkina-asemaa heikentää etenkin se, että monesti he työskentelevät
määräaikaisessa työsuhteessa suhdanneherkällä toimialalla. Laskusuhdanteessa myös
nuorten siirtyminen opiskelusta työelämään hankaloituu ja usein he häviävät työn-
haussa kokeneemmille hakijoille. Nuoret ovat nykyään keskimääräisesti huomatta-
vasti paremman koulutuksen omaavia kuin aiemmat sukupolvet ja samaan aikaan ikä-
luokat ovat pienentyneet merkittävästi. Nuorten siirtyminen ja kiinnittyminen työelä-
mään on kuitenkin mutkistunut, pitkittynyt ja tullut monimuotoisemmaksi ja heidän
työmarkkina-asemansa saattaa muuttua useasti saman vuoden aikana. (Asplund &
Koistinen 2014, 6–11.)

Vuonna 2020 oli 16 prosenttia OECD-maiden 25–34-vuotiaista miehistä ilman toisen
asteen tutkintoa ja naisista 13 prosenttia. Suomessa vastaavat luvut olivat miehet kah-
deksan ja naiset seitsemän prosenttia. Paremmasta koulutustasosta huolimatta naisten
työmarkkina-asema oli keskimäärin huonompi kuin miehillä. Ero korostuu erityisesti
vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa olevien keskuudessa: Vain 30 prosenttia vailla
tutkintoa olevista 25–34-vuotiaista suomalaisnaisista oli töissä vuonna 2020 kun mie-
histä töissä oli 67 prosenttia (Haapamäki, Garam, Koljonen, Laakso, Loisa, Packalen
& Tuononen 2021, 9.) Perusasteen varaan jääneiden työllisyys kohoaa korkeimmil-
laankin 65 prosenttiin, keskiasteen tutkinnon suoritus nostaa työllisyyden hieman yli
80 prosentin ja korkea-asteen tutkinto 90 prosenttiin. (Myrskylä, 2012.) Kroonistuvan
työttömyyden syynä on usein kohtaanto-ongelma. Suomessa on tarjolla paljon ainakin
potentiaalista työvoimaa, jonka osaamiselle on kuitenkin hyvin vähän kysyntää avoi-
milla työmarkkinoilla. (Aho & Mäkiäho 2016, 42.)

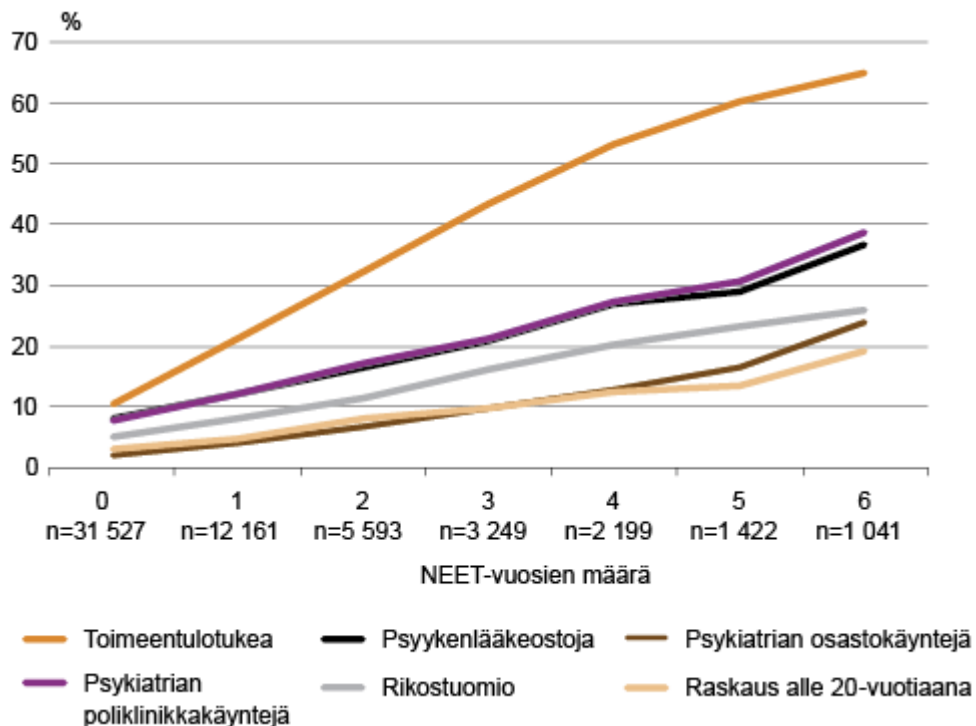
Nuoret voidaan jakaa kolmeen ryhmään, kun tarkastellaan koulutus- ja työuria sekä
heidän kohtaamiaan haasteita työllistymisessä: alle 16-vuotiaat (tarkastellaan koulu-
menestystä), alle 21-vuotiaat (tarkastellaan, miten peruskoulun jälkeiset opinnot

onnistuvat) sekä yli 21-vuotiaat (tarkastellaan työuran alkua ja siinä etenemistä). Alle 21-vuotiailla työttömällä nuorilla on usein pelkkä peruskoulun päästötodistus ja vähäinen työkokemus. Näiden nuorten kohdalla tärkeimmät keinot ovat varhainen puuttuminen ja takaisin koulutukseen ohjaaminen sellaisiin opintoihin, joka parhaiten vastaisi heidän tarpeitaan. Vähintään 21-vuotiaiden kohdalla erilaisten aktiivitoimien ja vaihtoehtoisten koulutusmuotojen merkitys on yleensä paljon suurempi kuin tätä nuoremmilla. (Asplund & Koistinen 2014, 9–10.)

Suurin osa nuorista menestyy koulussa ja suorittaa vähintään toisen asteen tutkinnon ennen työmarkkinoille siirtymistään. Osalta koulu jää kesken ja monesti syy on työpaikan löytyminen, mutta usein he kuitenkin palaavat muutaman vuoden kuluttua kouluun. Nuorista erottuu myös joukko, joka ei hakeudu lainkaan jatko-opintoihin peruskoulun jälkeen ja hyvin harva heistä menee opiskelemaan: tällainen joukko kattoi noin 3,5 prosenttia ikäryhmästä v. 2003. Erityisesti näiden nuorten ohjaaminen pysyvästi takaisin opiskelu- ja työruralle toisi nuorille itselleen sekä yhteiskunnalle merkittäviä säästöjä, sillä tutkinnon puuttuminen tekee haavoittuvaksi työmarkkinoilla. Korona on entisestään lisännyt erityisesti heikommassa asemassa olevien koulutuksen keskeyttämisen riskiä. (Asplund & Koistinen 2014, 13. & Haapamäki, Garam, Koljonen, Laakso, Loisa, Packalen & Tuononen 2021, 3–4.)

Heikosti koulutetut nuoret edustavat hyvin heterogeenista ryhmää, jolloin myös toimet tulee räätälöidä heidän tarpeitaan vastaaviksi. Mikäli nuorille kohdennetaan ns. yleisiä toimia, jäävät ne usein vaikutuksiltaan ohuiksi ja edistävät lähinnä niiden nuorten työllistymistä, jotka ilman toimiakin pärjäävät työmarkkinoilla kohtuullisesti. (Asplund & Koistinen 2014, 13.) Erityisen haasteellisia ovat koulunsa keskeyttäneet nuoret, jotka ovat siirtyneet työvoiman ulkopuolelle ja jotka ovat siksi vaikeasti tavoitettavissa. Suomessa oli vuonna 2020 noin 13 000 nuorta, jotka eivät ole lainkaan koulutuksen, työelämän tai valmennuksen piirissä. Heistä käytetään usein NEET-käsitettä (not in employment, education or training). Mikäli nuori on töissä, koulutuksessa tai valmennuksessa, hän ei tämän mittariston mukaan ole syrjäytynyt. (Tapanainen, 2021.) Euroopassa on kokeiltu näille nuorille erilaisia koulutuksen, työvoiman ja sosiaaliturvan yhdistäviä uusia toimintamalleja. Luotujen järjestelmien avulla pystytään seuraamaan kaikkien nuorten tilaa ja toimintaa ja myös puuttumaan siihen varhaisella, jatkuvalla ja pitkäkestoisella tavalla, sillä satunnaisista ja katkonaisista toimista ei ole

hyötyä varsinkaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kohdalla. (Asplund & Koistinen 2014, 13–14.)

Kaavio 3. Kansallinen syntymäkohortti 1987-aineisto. (Tilastokeskus, työssäkäyntitilasto 2016.)

Kuten yllä olevassa kaaviossa 3 tulee esille, NEET-vuosilla on merkittävä vaikutus toimeentulotuen käytössä, mielenterveysongelmissa, rikostuomioissa ja teiniraskauksissa. Mahdollisimman nopea puuttuminen tilanteeseen olisi ainoa keino ennaltaehkäistä syrjäytymiskehitystä. Nuorisotyöttömyys saattaa vaikuttaa ratkaisevasti työllistymiseen, työllisenä pysymiseen sekä ansioiden kehittymiseen vielä myöhemminkin, sillä nuorena koettu työttömyys johtaa usein työttömyyteen myöhemmässäkin elämänvaiheessa. Tämä puolestaan johtaa usein keskimääräistä heikompaan ura- ja ansiokehitykseen. Jos työttömyys on jatkunut vain vähän aikaa, negatiiviset vaikutukset heikenevät ajan kuluessa, mutta pidempiaikainen työttömyys jättää syvemmät jäljet. Nopeita keinoja nuorten työllistymiseen ei löydy. Työsuhdeturva on nostettu usein pohdinnan keskiöön, mutta on todettu, että työsuhdeturvan heikentäminen yksin ei lisää nuorten työllistymistä. (Asplund & Koistinen 2014, 15–16.)

Työvoimakoulutukseen osallistumisesta on havaittu olevan hyötyä erityisesti nuorille, jotka ovat olleet työnhakijoina neljästä kuuteen kuukautta. Myös oppisopimus vaikutti

erittäin myönteisesti osallistujien työllistymiseen toimenpiteen päätyttyä. Edelleen tehokkaana toimenpiteenä nuoria ja erityisesti heikosti koulutettuja nuoria ajatellen pidetään työllistämistukia. Tukien tulisi kuitenkin olla määräaikaista, kohdennettuja ja valvottuja siten, että nuori hyötyisi saamastaan työkokemuksesta ja oppisi työssään uutta. Pidempikestoiset ja laadukkaammat aktiivitoimet tuottavat myös parhaita tuloksia. Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan ei riitä, että pyritään edistämään heikosti koulutettujen nuorten työntarjontaa. Yhtä lailla tulisi kannustaa työnantajia työllistämään näitä nuoria ja myös tarjoamaan heille olosuhteisiin nähden mahdollisimman laadukkaita työtehtäviä. Niissä yhdistyvät koulutus ja toimenpiteet, joissa nivoutuvat osaamisen kehittäminen ja työkokemuksen kertyminen. (Asplund & Koistinen 2014, 16, 23.)

Nuorten työllistymistä ja työllisyyttä edistäviä toimia on toteutettu laajasti. Toimet ovat usein määräaikaista tai muista syistä tilapäisiä järjestelyjä ja usein niiden päämäärä on muutettu toimeenpanon aikana. Jotkut toimenpiteet on toteutettu paikallisella, toiset kansallisella tasolla. Vaihtoehtoisia aktiivitoimia löytyy nuorille runsaasti, mutta nuorille suunnattujen toimien vaikuttavuutta on arvioitu varsin vähän. (Asplund & Koistinen 2014, 16–17.)

5.4 Työttömyyden kahdeksat kasvot

Sosiaali- ja terveysministeriön sekä Kelan Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöltä (OECD) tilaamassa tutkimusraportissa ”Työttömyyden kasvot” (Faces of Joblessness) kuvaillaan suomalaisen työttömyyden kahdeksat kasvot sekä ko. ryhmien tunnuspiirteitä ja esteitä työllistymiselle. Tutkimuksessa tuli esiin, että 27 prosenttia työikäisistä (17–64 vuotta) törmäsi erilaisiin työllistymisen esteisiin työmarkkinoilla vuonna 2017. Heistä 18 prosenttia ei työskennellyt ollenkaan ja loput 9 prosenttia oli vain heikosti kiinni työmarkkinoilla. Raportissa hyödynnettiin työttömyyden kasvot -menetelmää, jossa tukea tarvitsevat ihmiset tunnistetaan ja ryhmitellään työllistymisehdoista perusteella.

Tutkimuksessa suomalaiselle työttömyydelle löydettiin kahdeksat kasvot, ja tukea tarvitsevat jaoteltiin niiden perusteella seuraavasti:

Taulukko 1. Työttömyyden kahdeksat kasvot (Suomalaisen työttömyyden kahdeksat kasvot 2020)

Selite	prosenttia kohderyhmästä
henkilöt, jotka eivät enää etsi töitä ja asuvat maaseudulla	26
henkilöt, joilla on epävakaata tai satunnainen työ tai jotka kohtaavat joitakin työllistymisen esteitä	20
varhaiseläkkeelle jääneet henkilöt, joilla on melko korkea osaamistaso, mutta taloudelliset kannustimet ovat rajatut	12
pääasiassa miehistä koostuva joukko, asuvat maaseudulla ja etsivät aktiivisesti töitä terveydentilastaan huolimatta	11
naiset, joilla on merkittävä hoitovastuu	10
nuoret, joilla on heikko ammattitaito	9
parhaassa työiässä olevat henkilöt, joilla on matala osaamistaso	8
henkilöillä muita merkittäviä tulonlähteitä kuin ansiotyö	4

Työttömyyttä voidaan vähentää vaikuttamalla työllisyyden esteisiin. Raportissa erotellaan kolme työllistymistä haittaavaa estettä liittyen työkykyyn, työnteon kannustimiin sekä työnhakuun. Tulokset osoittivat, että haasteet terveydessä (45 %), tulokseton työnhaku (30 %) ja muusta kuin työnteosta saatavat tulot (28 %) ovat yleisiä työttömän väestön työllistymistä haittaavia esteitä. Tutkimuksessa saatiin selville, että terveys- ja haasteita on Suomessa enemmän kuin muissa OECD-maissa ja että esimerkiksi mielenterveysongelmiin tulisi puuttua entistä tehokkaammin. (Suomalaisen työttömyyden kahdeksat kasvot, 2020.)

Tutkimuksen mukaan monet työttömät suomalaiset kohtaavat monimutkaisia, toisiinsa kytköksissä olevia työllistymisen esteitä työllistymisessään ja lähes 70 prosenttia heistä kohtaa samanaikaisesti joko kaksi tai useamman esteen. Tutkimustulosten mukaan vain yhteen esteeseen keskittyminen ei näissä tapauksissa edistä työllistymistä. (Terveysongelmat yleisin este työllistymiselle, 2020.) Nuorten työllistymistä ja toimien vaikuttavuutta lisää yksilöllisesti räätälöity ja useita toimenpiteitä sisältävä palvelu. Nuorten tulee itse sitoutua ja sitouttaa palveluun, jotta työllisyysvaikutukset paranevat. (Näätänen 2020, 37.)

5.5 Koulutuksen merkitys työhön sijoittumisessa

Peruskoulun jälkeisen tutkinnon puuttuminen voi käydä ylivoimaiseksi esteeksi työmarkkinoille pääsyyn. Tämä johtuu ennen kaikkea työelämän muutoksesta. ”Digitalisaatio, globalisaatio sekä työn automatisaatio, robotointi ja ulkoistaminen ovat muuttaneet työelämän tarpeita siten, että monet työtehtävät vaativat yhä korkeampaa koulutusta. Tällöin asiantuntijatyön kysyntä on kasvanut ja suorittavan työn kysyntä vähentynyt, jolloin korkeasti koulutetuille on tarjolla enemmän sopivia työpaikkoja kuin matalammin koulutetuille.” (Kailaheimo-Lönnqvist, Kilpi-Jakonen, Niemelä & Prix 2020, 115–118.)

Työpaikkojen määrä Suomessa on ollut vuosina 1987–2015 noin 2,3 miljoonaa. Vaikka määrä on pysynyt samana, on niiden koulutus rakenne muuttunut totaalisesti. Koko maan tasolla perusasteen työpaikoista on kadonnut 70 prosenttia, kun samaan aikaan korkea-asteen työpaikkojen määrä on kolminkertaistunut. Perusasteen työpaikkojen osuus on laskenut 38 prosentista 12 prosenttiin. Työpaikkojen koulutus rakenteen voi ajatella kuvaavan työvoiman kysyntää. Vähän koulutetun työvoiman kysyntä on romahtanut alle kolmasosaan aiemmasta, keskiasteen suorittaneiden lisääntynyt viidenneksen ja alemman korkea-asteen yli 30 prosenttia. Ylemmän korkea-asteen kysyntä on lisääntynyt 180 prosenttia. Vuonna 1987 oli 40 prosenttia työvoimasta suorittanut vain perusasteen koulutuksen: vuonna 2015 vastaava luku oli enää hieman yli 10 prosenttia. (Myrskylä 2017, 12.)

SAK:n vuonna 2019 tehty jäsentutkimus osoittaa, että eniten pelkän peruskoulun suorittaneita suomalaisia työskentelee kuljetusalalla, sielläkin vain 21 prosenttia. (Juntunen 2019, 35). Opiskelu vähentää todennäköisyyttä työttömyydelle tai työvoiman ulkopuolelle joutumiselle sekä kerryttää osaamispääomaa. Jatkuvuus koulutuspolussa on tärkeää: Perusopetuksen jälkeinen väli vuosi pienentää todennäköisyyttä suorittaa toisen asteen tutkinto sekä vaikuttaa negatiivisesti oppimiseen liittyviin sosiaalisiin suhteisiin. Perusasteen jälkeisen koulutuksen suosio on kasvanut tasaisesti 18–24 -vuotiaiden keskuudessa: vuonna 2000 tutkintoa ei ollut 12 prosentilla nuorten ikäryhmästä, vuonna 2019 osuus oli kahdeksan prosenttia. (Witting 2021.)

Vuonna 2021 oppivelvollisuusikä nousi 18 ikävuoteen. Lakiuudistuksen taustalla on työmarkkinoiden ja yhteiskunnan muuttuminen koulutusta arvostavammaksi. Panostus tutkinnon suorittamiseen tulee tarpeeseen, mutta pelkkä nivelvaiheeseen panostaminen ei todennäköisesti riitä auttamaan nuorta koko tutkinnon saavuttamisessa. Suhde kouluun ja koulutukseen muotoutuu pitkän ajan myötä: Peruskoulusta toiselle asteelle siirryttäessä ja sitä suorittaessa on suhde merkittävä. Nuorella voi olla huonoja kokemuksia koulusta (esimerkiksi tuen puute, kiusaaminen), (mielen)terveysongelmia tai huono-osaisuus on kasautunut: usein nämä tekijät kytkeytyvät toisiinsa haitaten koulutukseen kiinnittymistä. Tutkijat arvioivatkin, että keskeyttämisten vähentämisessä eräs avainkysymyksistä olisikin keskittyä mielenterveyteen (Malm, 2021.)

Kaikkien nuorten terveys ja toimintakyky eivät riitä kouluinstituutiossa opiskelemiseen, joten koulutuksen ohella on oltava muitakin yhteiskuntaan kiinnittymisen tapoja. Usein nuorten kannalta keskeistä kuitenkin on se, millä tavoin he mahtuvat koulun normaalien rajojen sisään ja kuinka koulu onnistuu liittämään heidät yhteisön osaksi. ”Kaikilla ei ole mahdollista saada tukea kotoa, joten yhteiskunnan on tehtävä osansa. Se on kaikkien etu.” (Witting 2021)

6 ULVILAN KAUPUNKI TOIMEKSIANTAJANA

Opinnäytetyön toimeksiantajana oli Ulvilan kaupunki/työllisyyspalvelut. Vuonna 1365 perustetussa Ulvilassa asui vuonna 2020 yhteensä noin 13 000 henkilöä ja kunnan asukkaiden keski-ikä oli 45 vuotta. (Ulvilan kaupungin www-sivut 2021). Tämän päivän Ulvila on tunnettu automaatioteollisuuden ja -osaamisen keskittymänä, sillä kaupungissa toimii miltei neljäkymmentä automaation toimialaan luokiteltua yritystä. Mukana toimijoissa on myös useita kansainvälisiä teollisuusautomaatioita ja logistisia järjestelmiä valmistavia yrityksiä, joilla on suuri merkitys työllistäjänä ja yhteistyökumppanina niin paikallisesti, alueellisesti kuin koko maan laajuisesti. Ulvilalaisen automaatio-osaamisen tuotteita myös viedään ja käytetään maailmanlaajuisesti. (Suomi.fi -verkkopalvelu 2021.)

Työllisyyspalveluiden toiminta on tarkoitettu ulvilalaisille työnhakijoille ja työnantajille ja se tekee tiivistä yhteistyötä alueen yritysten, oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa sekä tarjoaa työttömille työnhakijoille ohjausta, neuvontaa, palkkatuki-työtä, kuntouttavaa työtoimintaa ja työkokeilua. Yritykset saavat tarvittaessa neuvoja esimerkiksi palkkatuella työllistämisestä. Työllisyyspalvelut toteuttaa Ulvilan kaupungin työllisyysstrategiaa ja sen tärkeimmäksi tehtäväksi nousee nuorten (myös kesätyöpaikat), pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työllistymisen edistäminen. Työllisyyspalvelut pyrkii osaltaan madaltamaan kohtaanto-ongelmaa etsimällä työnantajalle sellaisen työntekijän, joka soveltuu työnantajan tarpeisiin. Työnantajalle tarjottavia muita palveluita ovat avoimista työpaikoista tiedottaminen eri kanavia hyödyntäen, yritysten neuvonta kaikissa rekrytoitiin liittyvissä asioissa (mukaan lukien palkkatuki- ja kuntalisäasiat) sekä mahdollisuus järjestää rekrytointitilaisuuksia palvelupisteen tiloissa. (Ulvilan kaupungin www-sivut 2021.)

Ulvilan kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 15.6.2020 (110 §) että kaupunki osallistuu Porin seudun työllisyyden kuntakokeiluun liittymällä jo aiemmin hyväksytyyn Porin ja Kokemäen kaupunkien kokeilualueeseen. Kokeilussa kaupungin työnjohdon alle tuli TE-hallinnon henkilöstöä yksi henkilö työllisyysasiantuntijaksi sekä muita asiantuntijoita (yhteensä 1,8 henkilötyövuotta). Tämän lisäksi kuntakokeilun henkilöstöresurssiin kuuluvat määräaikainen työnsuunnittelija ja Työvoiman palvelukeskuksen perusturvan sosiaaliohjaaja. Toiminnasta vastaa työllisyyspalvelupäällikkö. (Ulvilan kaupunginhallituksen pöytäkirja 14.09.2020, 138 §.)

Kuntakokeilussa annetaan kunnalle oikeudet myöntää palkkatukia, starttirahaa ja kulukorvauksia sekä osuus TE/ELY-keskusten kilpailuttamista koulutus- ja valmennuspalveluista. Työllisyyden kuntakokeilulla tavoitellaan pitkäaikaistyöttömien määrän laskua 5–10 prosenttia per vuosi ja työmarkkinatuen menojen laskua kunnissa 7–10 prosenttia per vuosi. (Ulvilan kaupunginhallituksen pöytäkirja 14.09.2020, 138§.) Tavoite onkin tärkeä, sillä Ulvilan kaupunki osarahoitti vuoden aikana työmarkkinatukea 452 112 euroa. (Tilastotietokanta Kelaston www-sivut 2021.)

Kaupunki tukee työnantajia ulvilalaisen työttömän, palkkatukeen oikeutetun henkilön työllistämisessä. Tuen määrä on enintään 320 euroa kuukaudessa. Tukea maksetaan työehtosopimuksen mukaiseen palkkaan korkeintaan kahdeksan kuukautta ja

viikkotyöajan tulee olla vähintään 80 prosenttia kokonaistyöajasta. Työnantajan tulee toimittaa jäljennös työsopimuksesta ja TE-toimiston palkkatukipäätös työllisyyspalveluille. (Ulvilan kaupungin www-sivut 2021.)

Ulvilan kaupunki otti syksyn 2021 aikana käyttöön Ulvila-tukirahan järjestöille, jotka toimivat Ulvilan kaupungin työllisyydenhoidon kumppaneina. Tukiraha myönnetään järjestölle, joka ryhtyy työnantajaksi kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun oikeutetulle työttömälle työnhakijalle. Kuntouttavassa työtoiminnassa tuki myönnetään enintään puoleksi vuodeksi, työkokeilussa tuki on puolet tästä ajasta. Työnantajalta edellytetään työllistetyille läsnä olevaa työnohjausta. Järjestön tulee toimittaa hakemus Ulvilan kaupungin työllisyydenhoitoon. Tuen suuruus on 50–100 euroa kuukaudessa riippuen myös työpäivien määrästä. (Ulvilan kaupungin www-sivut 2021.)

Omana toimintanaan kaupunki toteuttaa kaiken ikäisille suunniteltua työpajaa Suosmerellä. Ulvilassa työpajan eri osastoilla oli 9/2020 yhteensä 24 kuntouttavan työtoiminnan asiakasta ja neljä henkilöä palkkatuella, joista kaksi velvoitetyöllistettyjä. Lisäksi kaupungin eri työyksiköissä oli samalla tarkasteluajankohdalla kaksi kuntouttavan työtoiminnan asiakasta ja yksi henkilö palkkatuella. Ulvilan työpajat toimivat saman katon alla Suosmeren vanhan koulun tiloissa, joita on muokattu työpajatoimintaan sopiviksi. Työtoimintoina pajalla on Starttivalmennus, Taitopaja sekä Green Care. Lisäksi kierrätyskeskus Korona on Ulvilan keskustassa Friitala -talossa sekä Taitopajan myyntipiste löytyy Leineperistä. Suosmeren pajan sijainnin vuoksi asiakkaille järjestetään maksuton kuljetus pajan pikkubussilla. (Ulvilan www-sivut 2021.)

Kaupungin toiminnan lisäksi alueella toimi v. 2021 Euroopan Sosiaalirahastosta rahoitusta saaneet ja nuorten työllisyyttä edistävät hankkeet REDI – digitaalisuutta ja toimintakykyä/Porin Sininauha ry, PLAY – pelillisuus työelämävalmiuksien kehittämisessä/Satakunnan koulutuskuntayhtymä, SATADUUNIA - Työikäisten monialaisen palvelun ja työhönvalmennuksen kehittäminen Satakunnassa/Satakunnan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä, TUKEE2/Satakunnan Ammattikorkeakoulu, Sata uraa ammatillisesta!/Länsirannikon Koulutus Oy sekä INKA Satakunta/Satakunnan ELY-keskus. (Rakennerahastojen www-sivut 2021). Projektit mahdollistivat erilaisia toimintoja alueella liittyen nuorten työllistymiseen ja työmarkkinavalmiuksien parantamiseen.

7 TUTKIMUSTIEDON KERÄÄMINEN JA TUTKIMUSTULOKSET

Kvantitatiivinen tutkimus alkoi Teams -palaverilla 19.11.2021 toimeksiantajan eli Ulvilan työllisyyspalveluiden edustajien kanssa. Tilaisuudessa rajattiin tutkimuksen sisältö nuoriin. Toimeksiantaja toivoi kartoitusta aihealueesta, joka koskee ulvilalaisten nuorten työllisyydenhoitoon liittyvien palveluiden tarjontaa ja toiveita palveluiden kehittämisen suhteen. Työnhakijoina oleville nuorille laadittiin Webropol -kysely, jonka runkona toimi opinnäytetyössä läpikäyty teoria. Kyselylomake (Liite 1) alkaa perustiedoista kuten koulutusasteesta, työttömyyden kestosta sekä miltä alalta nuori etsii työtä. Kysely päätettiin avoimiin kysymyksiin koskien kokemuksia siitä, millaisten palveluiden nuoret kokivat auttavan työnhaussa ja millaista palvelua he halusivat Ulvilan työllisyyspalveluista. Kysymyksiä esitettiin vastaajille kuusitoista kappaletta.

Kyselyssä hyödynnettiin mitattavia, strukturoituja kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Kysely koetettiin Ulvilan työllisyydenhoidon henkilöstöön kuuluvilla asiantuntijoilla samoin kuin osalla Satakunnan ELY-keskuksen Työllisyys-, yrittäjyys ja osaaminen -yksikön henkilöstöä. Kyselyn testasi myös samaan ikäryhmään kuuluva nuori. Kyselyä hiottiin saadun palautteen perusteella. Kysely Webropol -linkin muodossa lähetettiin Ulvilan kuntakokeilun asiakkaana oleville nuorille kuntakokeilun toimesta 18.12.2021. Kysely oli avoinna 20.1.2022 saakka. Saatuja vastauksia analysoitiin verraten niitä Satakunnan ELY-keskuksen tilastoihin.

Kvalitatiivinen tutkimus toteutettiin haastattelemalla nuorten kanssa töitä tekeviä henkilöitä: Ulvilan työllisyydenhoidon henkilöstöä (saatu lupa haastatteluiden käyttöön opinnäytetyössä): kuntakokeilun (TE-toimisto) nuorten neuvoja, asiantuntija Hanna Puumalaista, Suosmeren nuorten työpajan yksilövalmentaja Eija Korpiahkolaa sekä työllisyyden kuntakokeilun oppilaitosohjaaja Minna Rantaa (Sataedu). Teemahaastattelussa (Liite 2) kysyttiin samantyyppisiä asioita kuin nuorille lähetetyssä lomakkeessa, mutta aihetta syvempää luotaavia. Haastateltaville toimitettiin lomake etukäteen tutustuttavaksi. Haastattelut tapahtuvat koronan vuoksi Teams-sovellusta käyttäen, (paitsi Hanna Puumalaisen haastattelu, joka tapahtui sähköpostilla). Haastattelut nauhoitettiin sovelluksen avulla ja haastattelijä puhtaaksikirjoitti tekstin valikoiden

haastattelun keskeiset teemat ja referoi niiden sisällöt. Muistiinpanot ovat haastattelijan hallussa.

Toiseen kokonaisuuteen kuuluvat työllisyyden hoitoon liittyvät yhteistyötahot, esimerkiksi Satakunnan ELY-keskuksen INKA Satakunta -projekti. Hanke on tehnyt useita innovatiivisia hankintoja työllisyyden saralla: esimerkiksi työsuhteinen työnhakupilotti Porin seudun kuntakokeilulle sekä henkilöstönvuokrausyrityksen tarjoama eteenpäin polutus henkilöille, jotka ovat olleet vuosia samassa paikassa kuntouttavassa työtoiminnassa. Pilottien tuloksia vertailtiin haastateltavien kokemuksiin (nuoret, asiantuntijat) sekä käytettävissä oleviin määrällisiin tietoihin. Avoin haastattelu puhelimitse toteutettiin INKA Satakunnan projektipäällikkö Päivi Lankoski-Raition kanssa. Muistiinpanot ovat haastattelijan hallussa.

Eri tutkimusmenetelmin saatuja vastauksia verrattiin toisiinsa. Niistä poimittiin ja yhdistettiin eri näkökulmista toimivimmat ratkaisut nuorten työllistymiseen liittyen. Saatua toimintamalleja voidaan jatkossa hyödyntää hankittaessa tai toteutettaessa nuorille erilaisia palveluita.

7.1 Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset

Ulvilan työllisyydenhoidon palvelut lähetti Webropol -työkalulla tehdyn nimettömän kyselyn kahdellekymmenelleviidelle työttömälle ulvilalaiselle nuorelle. Vastaajien oli mahdollista myös jättää yhteystiedot niin halutessaan, mutta kukaan nuorista ei tehnyt niin. Vastauksia saatiin neljätoista kappaletta, ja näin ollen otos vastaa lähinnä asiakasraatia, joka antaa palautetta saamistaan palveluista. Toisaalta, vaikka vastauksia tuli hyvin niukasti määrällisen tutkimuksen näkökulmasta, ne kuitenkin antavat osviittaa nuorten tilanteeseen ja nostavat heidän äänensä kuuluviin, sillä otos edustaa noin 17 prosenttia työttömistä ulvilalaisista nuorista. Prosenttien laskeminen näin pienestä vastaajajoukosta ei ole aivan kvantitatiivisen tutkimuksen periaatteiden mukaista, mutta keino kuitenkin tuo esiin parhaiten kyselyn tulokset. Tutkimustuloksia tarkasteltiin sukupuolen mukaan sekä monivalintakysymyksiä 10 ja 12 nuorten palveluista myös vastaajien iän mukaan. Tarkasteluun iän perusteella otetut kysymykset ovat asenneasteikolla mitattuja, eli havaintoyksikkönä on henkilön asenne. (Vilka 2007,

45.) Jaottelu on käytössä myös Nuorisobarometrin tutkimuksissa, jolloin saadut vastaukset saadaan niihin vertailukelpoisiksi.

Kyselyn lisäksi tutkimuksessa vertailtiin tilastoja kuntakokeilun alussa (huhtikuu 2021) ja seuraavan kerran puolen vuoden kuluttua (lokakuu 2021). Satakunnan ELY-keskuksesta saatujen tilastotietojen mukaan Ulvilassa oli nuoria työnhakijoita huhtikuussa 2021 yhteensä 191 henkilöä, joista 52 ei kuulunut kuntakokeiluun; 123 nuorta oli työttömänä ja he kaikki olivat kuntakokeilun asiakkaita. Lokakuussa työttömyys oli alueella laskenut: työnhakijoiden määrä oli laskenut kolmellakymmenellä, eli heitä oli nyt 161 nuorta työnhakijaa. Heistä 31 ei kuulunut kuntakokeilun palveluihin. Työttöminä oli 83 nuorta, jotka kaikki kuuluivat kuntakokeilun asiakkaaksi.

Tarkastelujakson aikana työttömien nuorten määrä on pudonnut huomattavasti: työttömänä oli nuoria lokakuussa 2021 enää noin 67 prosenttia verrattuna kevääseen 2021. Määrällisesti eniten laskua oli rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöissä, joita oli työttömänä enää puolet hakijoista. Huomionarvoista on myös, että ammatteihin luokittelemattomien ryhmä on kaventunut noin 36 prosentilla. Satakunnankin tasolla työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt kaikissa pääammattiryhmissä.

Kyselyssä kartoitettiin ensin vastaajien perustietoja seuraavien kysymysten avulla:

Kysymys 1. Sukupuoli (n=14)

Kuten alla olevasta taulukosta 2 näkyy, vastaajista kuusi oli naisia (43 %), miehiä kahdeksan (57 %). Vastausprosentit vastaavat kutakuinkin Satakunnan miesten (59 %) ja naisten (41 %) jakautumaa työnhakijoissa. (Satakunnan työllisyyskatsaus 11/2021).

Taulukko 2. Vastaajat sukupuolen mukaan

	n	Prosentti
Nainen	6	43 %
Mies	8	57 %
En halua vastata	0	0 %

Kysymys 2. Ikä (vuotta) (n=14)

Vaihtoehdot olivat 17–20 vuotta (36 %), 21–24 vuotta (36 %) ja 25–29 vuotta (28 %). Kuten taulukosta 3 näkyy, vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti ikäryhmien kesken:

Taulukko 3. Vastaajat ikäryhmittäin

	n	Prosentti
17 - 20	5	36 %
21 - 24	5	36 %
25 - 29	4	28 %

Vastaajista nuorimpaan ikäryhmään kuului neljä miestä ja yksi nainen, 21–24-vuotiaita miehiä oli neljä ja naisia yksi. Vanhimmassa ikäryhmässä kaikki vastaajat olivat naisia.

Ulvilassa on onnistuttu nuorisotyöttömyyden kitkennässä, sillä lokakuussa 2021 Satakunnan työllisyyskatsauksen mukaan Ulvilassa työttömänä oli kaikkein nuorimpia, eli 17–20-vuotiaita vain 16 nuorta (marraskuussa 2021 työttömänä oli 18 nuorta), 21–24-vuotiaita nuoria oli 47. Näin ollen kysely olisi tavoittanut erityisesti nuorimman ryhmän (vastaajia noin 30 prosenttia hakijoista). Seuraavassa ikäryhmässä vastaajia oli noin 11 prosenttia hakijoista. Vanhimmassa ikäryhmässä työttömiä oli 20 henkilöä, eli vastaukset saatiin 20 prosentilta hakijoista.

Kuten teoriaosuudessa nostettiin esiin, nuoren ikä tulee ottaa huomioon heille palveluita tarjottaessa: alle 21-vuotiailla työttömillä nuorilla ei usein ole ammatillista koulutusta, ja heillä on vain vähän työkokemusta. Vähintään 21-vuotiaiden kohdalla puolestaan erilaiset aktiivitoimet ja vaihtoehdoiset koulutusmuodot ovat tärkeämpiä kuin tätä nuoremmilla. (Asplund & Koistinen 2014, 9–10.)

Kysymys 3. Koulutusaste (n= 14, valittujen vastausten lukumäärä 18)

Kaikki vastaajat ovat suorittaneet peruskoulun oppimäärän. Jokaisella vastaajista oli keskiasteen ammatillinen tutkinto. Koulutustausta näkyy myös oheisesta taulukosta 4:

Taulukko 4. Vastaajien koulutus (n=14)

	n	Prosentti
Ei peruskoulua suoritettuna	0	0 %
Peruskoulu	0	0 %
Keskiasteen koulutus (ammattiopisto, lukio)	14	100 %
Alemmpi korkeakouluaste (ammattikorkeakoulututkinto, yliopiston alemmat korkeakoulututkinnot)	0	0 %
Ylempi korkeakouluaste (ylempi ammattikorkeakoulututkinto, yliopistojen ylemmät korkeakoulututkinnot)	0	0 %
Muu; esimerkiksi ulkomailla suoritettu tutkinto	0	0 %

Koulutusaste vastaa myös ELY-keskuksen tilastoja lokakuussa: Ulvilassa työttömiä on määrällisesti eniten toisen asteen tutkinnon omaavissa nuorissa: keväällä heitä oli työttömänä 111 henkilöä, kun vastaava luku on lokakuussa 61 henkilöä.

Myrskylän (2012) mukaan kouluttautuminen keskiasteelta eteenpäin kannattaa, sillä jos keskiasteen tutkinnon suorittaminen nostaa työllisyyden hieman yli 80 prosenttiin, niin korkea-asteen tutkinnossa työllisyys on 90 prosenttia. Tämä on nähtävissä myös kyselyn tuloksissa, sillä kukaan vastanneista ei ollut suorittanut korkeakouluasteen tutkintoa. Satakunnan ELY-keskuksen tilaston mukaan Ulvilassa oli työttömänä lokakuussa 2021 kolme alemman tai ylemmän korkeakouluasteen suorittanutta nuorta.

Kysymys 4. Tutkinnon ala (n= 11)

Satakunnan ELY-keskuksen tilaston (10/2021) mukaan Ulvilassa oli työttömänä 16 nuorta, joilla oli pelkkä peruskoulun päättötodistus. Tähän jos lisää mukaan henkilöt, joiden koulutus on tuntematon (3 nuorta), nousee näiden nuorten osuus miltei 23 prosenttiin tutkittavasta ryhmästä. Ammatillisen koulutuksen omaavia oli työttöminä useilta eri koulutusaloilta muutamia henkilöitä: eniten työtä vailla oli tietotekniikan ja tietoliikenteen perustutkinnon omaavia (8 nuorta) sekä majoitus-, ravitsemus- ja

talousalan perustutkinnon suorittaneita (8 henkilöä). Kolmanneksi suurin ryhmä oli rakennus- ja yhdyskunta-alan perustutkinnon suorittaneita (6 henkilöä). Perustutkinto oli suoritettuna 53 nuorella, ylioppilastutkinto 5 henkilöllä ja ammattitutkinto 8 nuorella.

Vastanneista tutkinto löytyy miehillä rakennusalalta, ICT-alalta sekä kaupan ja hallinnon lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon alalta. Vastanneista naisista kaksi ei kertonut opiskelunsa tutkinnon alaa, yhdellä oli turvallisuusalan koulutus, kahdella keskiasteen tutkinto rakennusalalta ja yhdellä sosiaalialalta. Kuten alla olevasta taulukosta 5 tulee esiin, eniten vastaajia oli rakennusalalta, noin 27 prosenttia. Sosiaalialan koulutuksen saaneet henkilöt kiilasivat toiselle sijalle vastaajista (noin 18 prosenttia) yhdessä tietojenkäsittely- ja tietoliikenteen koulutuksen sekä ammatillisiin opintoihin valmentavan koulutuksen (VALMA) suorittaneiden kanssa.

Taulukko 5. Vastaajien koulutusala

	n	Prosentti
Humanistiset (esimerkiksi kieliopinnot, historia) ja taidealat	0	0 %
Kauppa ja hallinto	1	9 %
Luonto- ja ympäristöala	0	0 %
Maa- ja metsätalousala	0	0 %
Hotelli- ja ravintola-ala	0	0 %
Hius- ja kauneudenhoitoala	0	0 %
Kotitalouspalvelut	0	0 %
Matkailu ja vapaa-aika	0	0 %
Urheilu ja liikunta	0	0 %
Kuljetuspalvelut	0	0 %
Turvallisuusala	1	9 %
Puhtaus- ja kiinteistöhoitoala	0	0 %
Rakennusala	3	27 %
Elintarvikeala	0	0 %
Kone-, energia- ja sähköala	0	0 %
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	2	18 %
Sosiaali- ja terveysala	2	18 %
Materiaali- ja prosessitekniikka (esimerkiksi pintakäsittelyala)	0	0 %
Yhteiskunnalliset alat	0	0 %
Jokin muu? Osatutkinnot, VALMA tms.	2	18 %

Satakunnan ELY-keskuksen julkaiseman Ammattibarometrin (2021) mukaan vastaajien koulutustaustoja tarkasteltaessa alueella hakijoista on pulaa turvallisuusalalla, kaupan ja hallinnon (myyjä) alalla tilanne on tasapainossa avointen paikkojen ja hakijoiden välillä, samoin rakennusalalla. Lähihoitajista on paljon pulaa alueella. Tietojenkäsittelyalan työpaikkoihin puolestaan on liikaa hakijoita. Hakijoilla on siis tilastoihin peilaten kohtuulliset mahdollisuudet työllistymiseen.

Kysymys 5. Olen tällä hetkellä (n=14)

Kysymyksessä tiedusteltiin vastaajien työllisyystilannetta, jota avataan taulukossa 6. Miltei kaikki vastaajista olivat työttöminä työnhakijoina. Naisista yksi vastaajista on onnistunut löytämään työpaikan, mutta pysynyt edelleen työssä olevana työnhakijana, sillä TE-palveluiden asiakkaana voi olla niin työssä olevat kuin ilman työpaikkaa olevat henkilöt. (Owal Group Oy 2021, 7).

Taulukko 6. Vastaajien työllisyystilanne

	n	Prosentti
Työttömänä työnhakijana	13	93 %
Lomautettuna	0	0 %
Työssä olevana työnhakijana	1	7 %
Työllistymistä edistävässä palvelussa/koulutuksessa	0	0 %
Muu, mikä?	0	0 %

Kysymys 6. Työttömyyden kesto (n= 14)

Työttömyyden kestot olivat Satakunnan ELY-keskuksen tilaston mukaan Ulvilassa melko lyhyitä: alle puoli vuotta työttömänä oli ollut 66 prosenttia työnhakijoista, eli 33 nuorta. Yli vuoden työttömänä oli ollut 12 prosenttia nuorista (10 nuorta). Suunta on huomattavasti positiivisempi kuin esimerkiksi alueen ulkomaalaisilla, joilla työttömyys on jatkunut huomattavasti pidempään, yli puoli vuotta oli ollut työttömänä 60 prosenttia hakijoista.

Saman suuntaisia viitteitä antoi myös vastaajien työttömyyden kesto, kuten alla olevasta taulukosta 7 ilmenee:

Taulukko 7. Vastaajien työttömyyden kesto

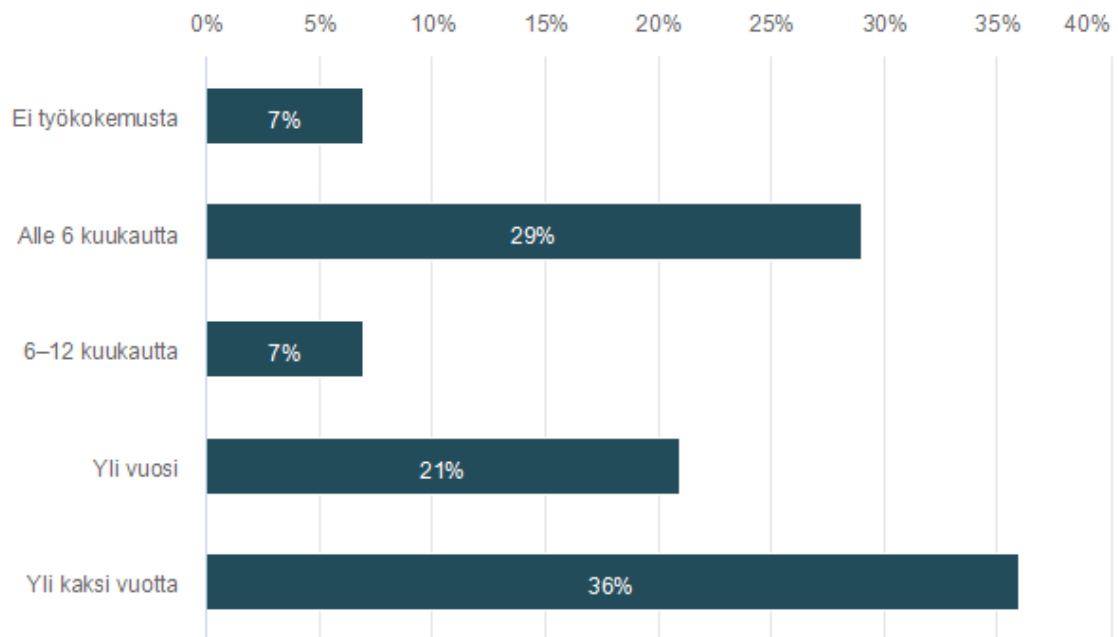
	n	Prosentti
Alle 3 kuukautta	6	43 %
3–6 kk	5	36 %
7 kk – 1 vuosi	2	14 %
1–2 vuotta	0	0 %
Yli 2 vuotta	0	0 %
Jokin muu, mikä?	1	7 %

Vastaajista yksi nainen oli töissä. Alle kolme kuukautta työttömänä oli ollut neljä naista ja kolme miestä. Kolmesta kuuteen kuukautta työttömyys oli kestänyt yhdellä naisista ja kolmella miehistä ja yli puolen vuoden työttömyys oli vastaajista kahdella miehellä.

Nuorisotakuussa kuitenkin luvataan, että kaikille alle 25-vuotiaille nuorille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistunneille tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. (Linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa 2013, 3.) Vaikka vastausten perusteella suurin osa on ollut vain lyhyen aikaa työttömänä, takuu ei kaikilta osin ole onnistunut toteutumaan, sillä osalla nuorista työttömyys on pitkittynyt yli kolme kuukautta kestäneeksi.

Kysymys 7. Kuinka pitkä työkokemus sinulla on (myös kesätyöt)? (n=14)

Vastaajilla oli kohtuullisesti työkokemusta, eli osaamisen kannalta tärkeitä työkokemusta on saatu ainakin jonkin verran ja nähty sitä, miltä työelämä nykyään näyttää: Yli kolmanneksella vastaajista oli työkokemusta yli kaksi vuotta, kuten alla oleva kaavio 4 kertoo:

Kaavio 4. Vastaajien työkokemuksen pituus

Miehillä oli vähemmän työkokemusta kuin naisilla, vaikka yksi naisista kertoi, ettei omaa työkokemusta lainkaan. Tähän lienee syy myös se, että vastaajista miehet olivat nuorempia kuin naiset, jolloin ei ole vielä ehtinyt työkokemusta kertyäkään. Miehistä kolmella oli alle puoli vuotta työkokemusta, naisilla kahdella. Yksi miehistä kertoi työkokemuksensa pituudeksi 6–12 kuukautta ja yli kaksi vuotta työkokemusta oli yhdellä miehistä ja kolmella naisista.

Nuorten työmarkkina-asemaa heikentää etenkin se, että monesti he työskentelevät määräaikaaisessa työsuhhteessa, jolloin työmarkkina-asema saattaa muuttua useasti saman vuoden aikana, välillä ollaan töissä, välillä työttömänä. (Asplund & Koistinen 2014, 6–11.) Pätkätyötrendi on näkyvissä myös nuorten kyselyn vastauksissa.

Kysymys 8. Miltä alalta etsit nyt työtä? Valitse valikosta yksi tai useampi: (n= 14, valittujen vastausten lukumäärä: 27)

Taulukko 8. Vastaajien työnhakuammatit

	n	Prosentti
Asennus, kiinteistönhuolto ja puhtaanapito	1	7 %
Asiakaspalvelu (myyntityö ym.)	5	36%
Asiantuntijatehtävät, konsultointi	0	0 %
Hallinto- ja toimistotyöt	2	14 %
Henkilöstöala, työnvälitys	0	0 %
Hyvinvointiala	1	7 %
Johtotehtävät, ml. työnjohto	0	0 %
Kolmannen sektorin (yhdistykset ja järjestöt) työtehtävät	1	7 %
Kiinteistöala (kiinteistönvälittäjät, isännöitsijät)	0	0 %
Kuljetus, logistiikka ja liikenne	4	29 %
Kulttuuri- ja taideala	1	7 %
Markkinointi, media	0	0 %
Opetustyö	1	7 %
Rakennusala	0	0 %
Ravintola- ja matkailuala	1	7 %
Sosiaali- ja hoiva-ala (myös henkilökohtainen avustaja)	3	21 %
Taloushallinto	0	0 %
Teollisuus ja teknologia	2	14 %
Terveystieteidenhuolto	1	7 %
Tietoliikenne	2	14 %
Turvallisuusala	1	7 %
Jokin muu, mikä?*	1	7 %
Kaikki työ käy	0	0 %

*) työ on löydetty jo

Vastaajien työnhakuammatit -taulukosta (taulukko 8) on havaittavissa, että kyselyyn vastaajat olivat erityisen kiinnostuneita asiakaspalvelusta, jota etsi miltei 36 prosenttia nuorista. Toiseksi eniten työtä haettiin kuljetuksesta, logistiikasta ja liikenteestä, josta

noin 30 prosenttia oli kiinnostunut. Kolmannelle sijalle kiilasi sosiaali- ja hoiva-ala, josta noin 21 prosenttia vastaajista etsi työtä.

Sukupuolen mukaan tarkasteltuna miehet hakivat eniten töitä kuljetuksen ja logistiikan parista, jonne haki neljä vastaajista. Miehistä kaksi haki työtä sosiaali- ja hoiva-alalta, kaksi tietoliikenteen parista. Mainintoja sai myös opetustyö, teknologia ja asiakaspalvelu. Naisista yksi kertoi työn jo löytyneen, eikä etsi enää työtä. Muut kiinnostuksen kohteet jakautuivat naisissa siten, että asiakaspalvelua haki neljä vastaajista ja kaksi hallinto- ja toimistotyötä. Muut haetut työtehtävät jakaantuivat tasaisesti turvallisuus-alalle, teollisuuteen ja teknologiaan, asennukseen, kiinteistöhuoltoon tai puhtaanapitoon, kulttuuri- ja taidealalle, hyvinvointiin, kolmannen sektorin työtehtäviin, sote- ja terveysalalle, terveydenhuoltoon ja ravintola-alalle.

Myös Satakunnan ELY-keskuksen tilastojen mukaan (taulukko 9) ulvilalaisnuoret olivat kiinnostuneita erityisesti asiakaspalvelualoista:

Taulukko 9. Hakuammatteja tilastoihin pohjaten

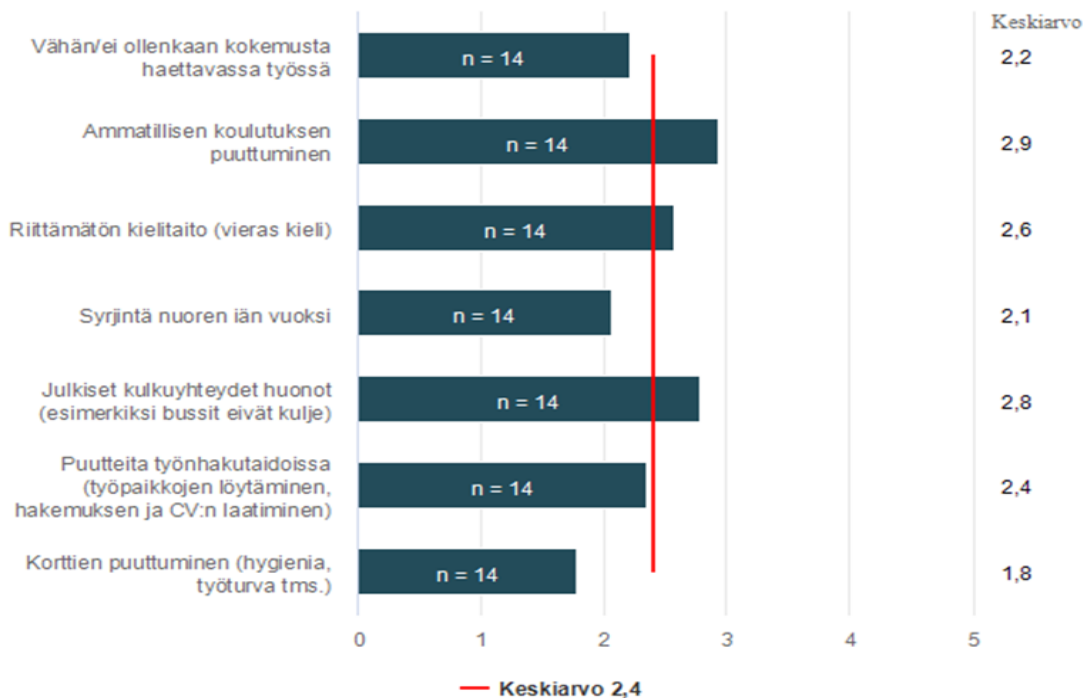
TYÖTTÖMIEN NUORTEN HAKUAMMATIT	2021 huhti- kuu	2021 loka- kuu
1 Johtajat	0	0
2 Erityisasiantuntijat	0	3
3 Asiantuntijat	2	6
4 Toimisto- ja asiakaspalvelutyöntekijät	2	2
5 Palvelu- ja myyntityöntekijät	18	16
6 Maanviljelijät, metsätyöntekijät ym.	1	1
7 Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijät	42	21
8 Prosessi- ja kuljetustyöntekijät	8	4
9 Muut työntekijät	3	0
0 Sotilaat	0	0
X Ammatteihin luokittelemattomat ryhmät	47	30
AMMATIT YHTEENSÄ	123	83

Kysymys 9. Onko sinulla lähitulevaisuudessa tiedossa muutoksia työllisyystilanteeseesi? (n=14)

Miehistä neljä kertoi, ettei työtilanteeseen ole tullut muutosta. Yksi kertoi työllistyvänsä lähitulevaisuudessa, yhdellä oli tiedossa harjoittelun jälkeen kesätyö ja toisella oli työkokeilupaiikka tiedossa. Kolme naista kertoi tilanteensa jatkuvan ennallaan. Kaksi naisista on pääsemässä töihin tai jo olevansa töissä ja yhden työsuhde oli päättymässä. Näin ollen kummankin sukupuolen tilanne oli melko tavalla samanlainen työllisyystilanteen suhteen.

Kysymys 10. Haasteet työnhakuvaiheessa: Asteikko 1 = täysin eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä 5= täysin samaa mieltä (n= 14)

Nuorille esitettiin seitsemän erilaista työllistymiseen liittyvää haastetta. Vastaukset jakautuivat keskiarvon mukaan melko tasaisesti eri vaihtoehtojen välillä, kuten kaaviossa 5 on esitetty.

Kaavio 5. Vastaajien kokemukset työnhaun haasteista, keskiarvot

Naisten vastauksista työnhaun haasteeksi nousi erityisesti puutteellinen koulutus, mutta myös kulkuyhteydet ja puutokset kielitaidossa nousivat esiin vastauksissa.

Miehillä eniten vastauksia sai puutteet ammatillisessa koulutuksessa, mutta samoin kuin naisilla myös julkisten liikenneyhteyksien toimimattomuus nousi esiin. Miehistä kaksi vastaajaa koki kohdanneensa ikäsyrrintää, naisista ei kukaan. Yksittäisiä vastauksia työllistymisen haasteeksi saivat kielitaidon ja työnhakutaitojen puutteellisuudet sekä korttien puuttuminen. Vähiten esitetyistä haasteista kannatusta sai naisilla ikäsyrrintä, miehillä korttien (hygienia, työturva tms.) puuttuminen. Ikäryhmittäin tarkasteltuina työnhakuun liittyvät haasteet tulevat esiin taulukoista 10–12:

Taulukko 10. Työnhaun haasteita 17–20-vuotiailla. Asteikko 1 = täysin eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä 5= täysin samaa mieltä (n= 5)

Haaste	1	2	3	4	5
Vähän/ei ollenkaan kokemusta haettavassa työssä	1	3	1	0	0
Ammatillisen koulutuksen puuttuminen	1	2	1	0	1
Riittämätön kielitaito (vieras kieli)	1	0	2	2	0
Syrjintä nuoren iän vuoksi	1	2	1	1	0
Julkiset kulkuyhteydet huonot (esimerkiksi bussit eivät kulje)	2	0	1	1	1
Puutteita työnhakutaidoissa (työpaikkojen löytäminen, hakemuksen ja CV:n laatiminen)	0	3	1	0	1
Korttien puuttuminen (hygienia, työturva tms.)	1	3	0	0	1

Taulukko 11. Työnhaun haasteita 21–24-vuotiailla. Asteikko 1 = täysin eri mieltä 3= ei samaa eikä eri mieltä 5= täysin samaa mieltä (n= 5)

Haaste	1	2	3	4	5
Vähän/ei ollenkaan kokemusta haettavassa työssä	1	1	2	1	0
Ammatillisen koulutuksen puuttuminen	1	0	3	1	0
Riittämätön kielitaito (vieras kieli)	3	0	1	0	1
Syrjintä nuoren iän vuoksi	3	0	1	0	1
Julkiset kulkuyhteydet huonot (esimerkiksi bussit eivät kulje)	3	0	1	0	1
Puutteita työnhakutaidoissa (työpaikkojen löytäminen, hakemuksen ja CV:n laatiminen)	2	0	3	0	0
Korttien puuttuminen (hygienia, työturva tms.)	5	0	0	0	0

Taulukko 12. Työhaun haasteita 25–29-vuotiailla. Asteikko 1 = täysin eri mieltä 3= ei samaa eikä eri mieltä 5= täysin samaa mieltä (n= 4)

Haaste	1	2	3	4	5
Vähän/ei ollenkaan kokemusta haettavassa työssä	1	2	1	0	0
Ammatillisen koulutuksen puuttuminen	0	1	1	1	1
Riittämätön kielitaito (vieras kieli)	1	2	0	0	1
Syrjintä nuoren iän vuoksi	3	0	1	0	0
Julkiset kulkuyhteydet huonot (esimerkiksi bussit eivät kulje)	0	0	3	0	1
Puutteita työnhakutaidoissa (työpaikkojen löytäminen, hakemuksen ja CV:n laatiminen)	2	0	2	0	0
Korttien puuttuminen (hygienia, työturva tms.)	1	2	1	0	0

Haasteiksi nousivat melko samanlaiset vastaukset kaikissa ikäryhmissä. Nuoret kokivat työllistymisen haasteet melko vähäisiksi, mutta keskiarvoltaan korkeimmaksi haasteeksi kohosi ammatillisen koulutuksen puuttuminen. Tulos myötäilee myös tutkimustuloksia. Esimerkiksi OECD nosti esiin Työttömyyden kasvot -tutkimuksessa yhdeksi ryhmäksi tukea tarvitsevat nuoret, joilla on heikko ammattitaito.

Ulvilassa Satakunnan ELY-keskuksen tilastoja peilaten yksittäisinä ammattiryhminä eniten työttömänä oli nuoria, joilla ei ole ammattia tai joiden ammatti ei ollut tiedossa. Nämä nuoret edustivat neljäsosaa kaikista työnhakijoista. Tilastojen mukaan eniten ammatillisen koulutuksen saaneista oli työttömänä tieto- ja viestintäteknologian asentajissa/korjaajissa, noin 6 prosenttia työnhakijoista sekä myyjissä ja auton asentajissa, noin 5 prosenttia molempia. Ulvila on brändäytynyt Suomen automaatioalan pääkaupungiksi, jossa on paljon robotiikka-, automaatio- ja tekoälyalan yrityksiä. Näin ollen koulutuksen ja riittävän kielitaidon osaamisen merkitys on huomattava, jotta kohtaanto-ongelma loiventuisi.

Toiseksi eniten kannatusta työllistymisensä haasteeksi nuorten parissa nousi julkisten kulkuyhteyksien puute. Monet nuorille suunnatut palvelut, esimerkiksi mielenterveyden palvelut, toimivat lähikaupunki Porissa, jonne on Ulvilasta matkaa noin kymmenen kilometriä. Haaste tulee esiin myös nuorten kanssa työtä tekevien haastatteluissa:

” Joo, liikkumishaasteet on monella. Julkisetkaan ei oikein tahdo kulkea. Sieltä (Ulvila) ei oo keinoja päästä pois jos ei oo omaa autoa tai pääse kaverin kyydis.

Sit on tietty raha, ku liikkuminen vaatii aina sitä rahaa. Silloin se oman motivaation palveluun menoon (Poriin) pitää olla melko suuri, melkein niinku pakko, sä haluat sen muutoksen, miks sä raahaudut sinne.” (Vastaava yksilövalmentaja)

Satakunnan ELY-keskuksen INKA Satakunta -projekti teki hieman samanlaisen kyselyn porilaisille 55 + -vuotiaille hakijoille (n=29) työllistymisen esteistä syksyllä 2021. Kyselyssä nousi esiin hyvin samansuuntaisia esteitä kuin ikäryhmän nuorimmissa, kuten taulukosta 13 on havaittavissa:

Taulukko 13. Verrokkiryhmän (55+) työllistymisen haasteet

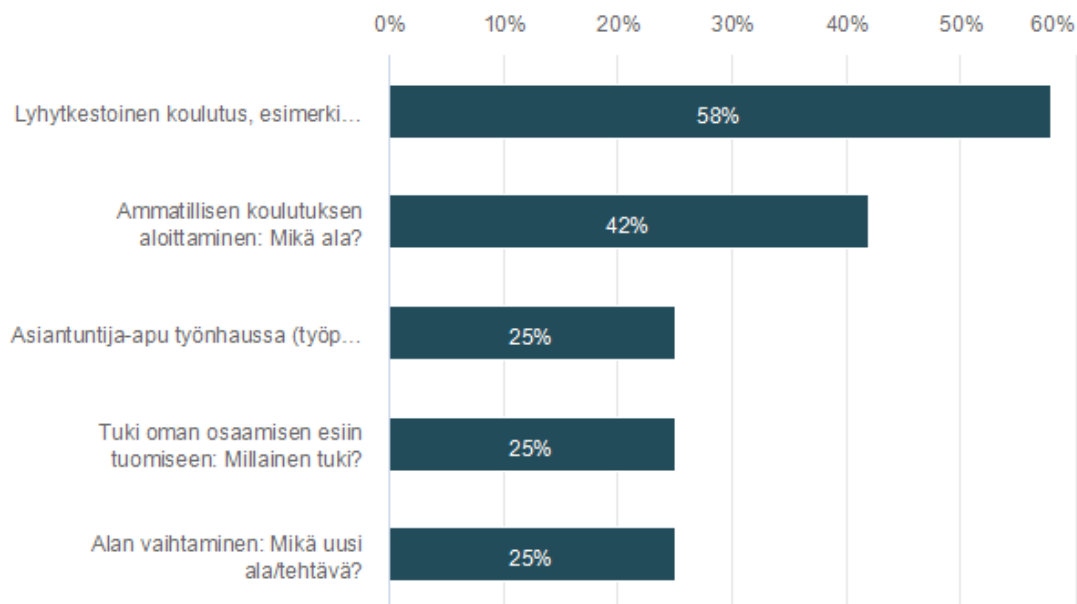
Työllistymisen haasteet 55 +	Vastauksia/kpl
Vanhentunut osaaminen	5
Vähäinen kokemus nyt hakemassani työssä	2
Ikä	21
Puutteet tietoteknisessä osaamisessa	2
Puutteet työnhaun osaamisessa (CV ym.)	1
Halu vaihtaa alaa/uusi osaaminen	2
En tiedä, mikä seuraava suunta työurallani voisi olla	4
Muut haasteet*	25
Ei haasteita	2

Työllistymisen yhdeksi haasteeksi niin nuoret kuin ikääntyneemmät nostivat myös riittämättömän kielitaidon. Esimerkiksi TE-hallinnon sivuilla 25.1.2022 Ulvilassa julkaistuista työpaikoista noin 15 prosenttia oli englanninkielisiä, jolloin jo hakeutumisvaiheessa saattaa olla haasteita, jos ei tiedetä, mihin haetaan. (TE-hallinnon www-sivut 2022).

"Hakemuksissa vaaditaan lähes aina englanninkielen taitoa. Koulutukseni on puutteellinen koska olen oppinut nykyisen ammattini työtä tekemällä." (55-vuotiaan hakijan palaute)

11. Millaisten palvelujen uskot tai olet kokenut auttavan työnhakuasi? (n=12, valittuja vastauksia 21)

Nuorille esitettiin alla olevan kaavion 6 mukaisesti viisi erilaista palvelua, joista he voivat valita ne, joiden he ajattelivat eniten edesauttavan työnhakua:

Kaavio 6. Vastaajien kokemat palvelut, jonka kokevat auttavan työnhaussa

Eniten työnhaussa (noin 58 prosenttia vastaajista) koki lyhytkestoisesta koulutuksesta löytämäänsä työtä. Yksi kyselyyn vastannut mies toteaa lyhytkestoisesta koulutuksesta antavan motivaatiota työpaikkoihin hakeutumiseen ja nainen puolestaan koki hygieniapassin suorittamisen auttaneen työnhaussa. Lyhytkestoisista koulutuksista mielletään usein kuuluvan erilaiset kortti- ja lupakoulutukset. Tietyissä ammateissa kortit ovat lakisääteisiä, joita ilman ei pääse alalle töihin. (Pakollisia) koulutuksia on hyvin erilaisilla aloilla: Esimerkkeinä näistä hygieniapassi (elintarvikehuoneistossa työskenteleville) sekä työturvallisuuskortti (teollisuusalan työpaikoille). (Luksian www-sivut 2022). Osa näistä korteista on uudistettava määräajoin, osa on pysyviä.

Nuorilla oli myös haaveita ammatillisen koulutuksen aloittamisesta, jota suunnitteli noin 42 prosenttia vastaajista, kolme miestä ja kolme naista. Opiskella haluttaisiin sekä korkeakoulussa (tekniikka-ala) että keskiasteen tutkintona esimerkiksi varastonhoitajaksi. Alan vaihtoakin suunnitteli 25 prosenttia nuorista; suuntautumisaikeena hoitoala, pintakäsittelyala sekä sähköala. Saman verran nuoria koki tarpeelliseksi tuen oman

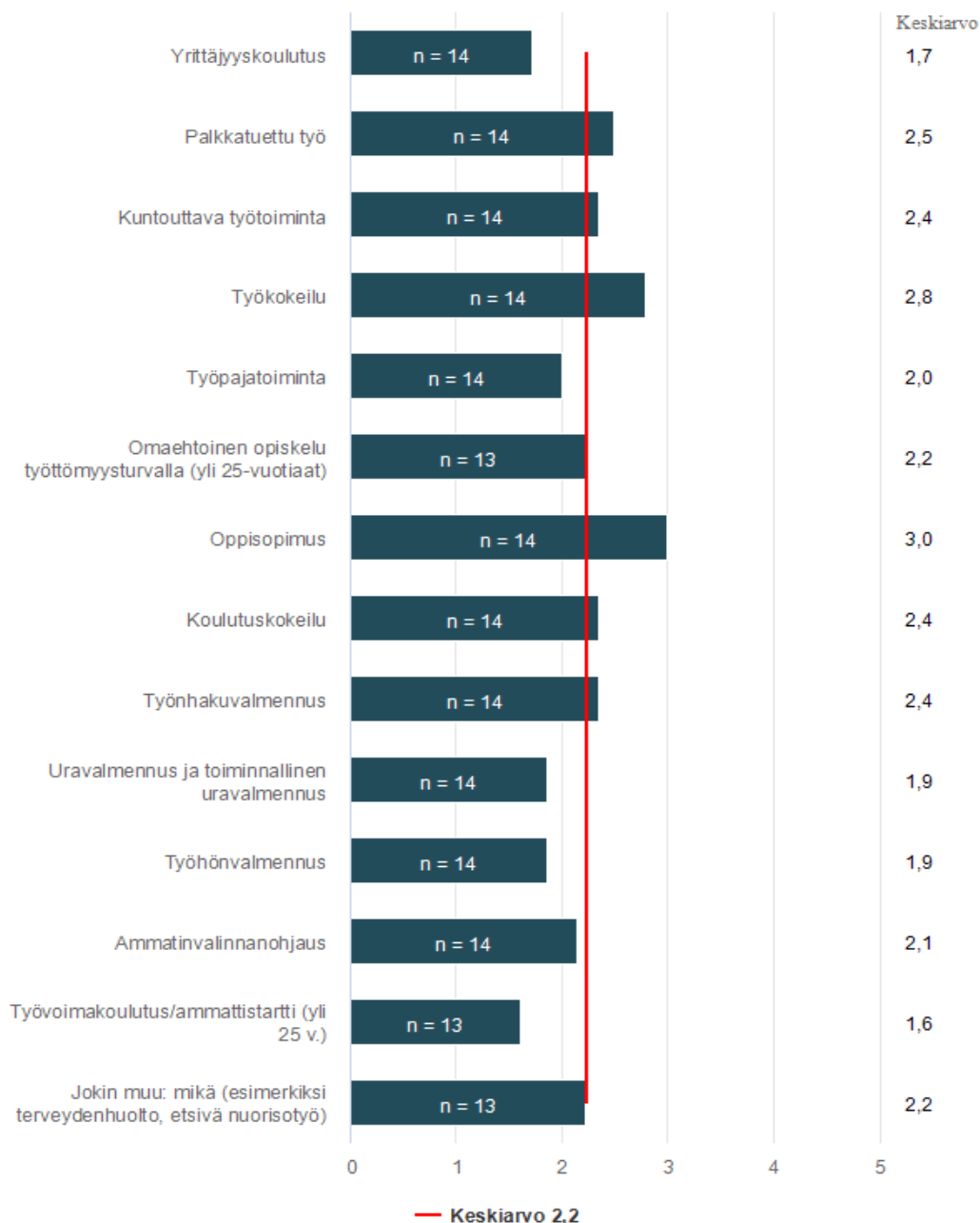
osaamisen esiin tuomiseen, jonka nuoret yksilöivät läheisten tukeen sekä toiveeseen saada apua CV:n laatimisessa. Eniten toivottiin yksilöllistä apua haasteissa - ryhmässä oleminen ei saanut kannatusta miesten tai naisten keskuudessa. Toive vastaa myös kuntakokeilussa kehitettäviä, työnhakijan työllistymistä tukevia palvelumalleja, joissa asiakkaan tilanne ja yksilöllinen palveluntarve huomioidaan.

Kysymys 12. TE-toimistoilla/kunnilla on tarjolla nuorille paljon palveluita työhön pääsemisen auttamiseksi. Tunnetko palvelut ja kuinka tärkeiksi ne koet oman työnhakusi suhteen? (N= 14)

Nuorille esitettiin 14 eri palvelua, joita heidän tuli arvioida, kuinka tärkeiksi ne koetaan työllistymisen kannalta. Asteikko oli seuraava:

- 1 = En tunne, ei kiinnosta. Koen, että palvelu ei ole minulle tärkeä
- 2 = En tunne, mutta alkoi kiinnostaa. Palvelusta saattaisi olla minulle hyötyä
- 3 = Tunnen palvelun, olen (mahdollisesti) osallistunut siihen. Koen, että palvelusta ei ollut kovin paljon hyötyä työllistymisessäni
- 4 = Kiinnostaa ja olen osallistunut/haluaisin osallistua palveluun. Koen palvelun melko tärkeäksi keinoksi päästä kohti työtä/opiskelua
- 5 = Tunnen palvelun ja koen sen erittäin tärkeäksi keinoksi työllistymisen/opiskelun suhteen

Alla oleva kaavio 7 kertoo vastausten keskiarvon, jonka mukaan vastaajien mielestä oppisopimus auttaisi heitä eniten työpaikan löytämisessä. Vähiten nuoret olivat keskiarvon perusteella kiinnostuneita yrittäjyyskoulutuksesta ja ammattistartista (yli 25-vuotiaat).

Kaavio 7. Vastaajien kokemukset tarjolla olevista palveluista (N=14)

Kyselyä tarkemmin läpikäymällä oli havaittavissa, että sekä miehillä että naisilla oli paljon vastauksia kohdassa 1 ja 2, eli 1 = En tunne, ei kiinnostu. Koen, että palvelu ei ole minulle tärkeä tai 2 = En tunne, mutta alkoi kiinnostaa. Palvelusta saattaisi olla minulle hyötyä. Vastauksia tarkasteltiin tarkemmin myös sukupuolen mukaan. Taulukossa 14 käytiin läpi naisten vastauksia kyselyyn.

Taulukko 14. Naisten kokemukset palveluista (1 = ei tärkeä... 5= erittäin tärkeä, N=6)

Palvelu	1	2	3	4	5
Yrittäjäyyskoulutus	3	1	2	0	0
Palkkatuettu työ	2	2	0	1	1
Kuntouttava työtoiminta	3	0	2	1	0
Työkokeilu	1	1	3	1	0
Työpajatoiminta	4	1	0	1	0
Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla (yli 25-vuotiaat)	2	0	2	1	1
Oppisopimus	2	1	1	1	1
Koulutuskokeilu	2	1	3	0	0
Työnhakuvalmennus	1	1	4	0	0
Uravalmennus ja toiminnallinen uravalmennus	3	1	2	0	0
Työhönvalmennus	4	1	1	0	0
Ammatinvalinnanohjaus	2	1	3	0	0
Työvoimakoulutus/ammattitartti (yli 25 v.)	5	0	1	0	0
Jokin muu: mikä (esimerkiksi terveydenhuolto, etsivä nuorisotyö)	3	1	1	0	0

(Jokin muu; viisi vastaajaa)

Naisten vastaukset painottuvat hyvin paljon taulukon alkupäähän, ja hyvin samankaltaisia tuloksia saatiin myös miehiltä, kuten taulukosta 15 tulee esiin:

Taulukko 15. Miesten kokemukset palveluista (1 = ei tärkeä... 5= erittäin tärkeä, N=8)

Palvelu	1	2	3	4	5
Yrittäjyyskoulutus	6	1	0	0	1
Palkkatuettu työ	3	1	2	1	1
Kuntouttava työtoiminta	1	2	1	1	1
Työkokeilu	0	5	1	0	2
Työpajatoiminta	3	3	0	1	1
Omaehtoinen opiskelu työtömyysturvalla (yli 25-vuotiaat)	5	1	0	0	1
Oppisopimus	1	2	3	1	2
Koulutuskokeilu	1	5	0	1	1
Työnhakuvalmennus	2	4	1	0	1
Uravalmennus ja toiminnallinen uravalmennus	4	3	0	0	1
Työhönvalmennus	2	5	0	0	1
Ammatinvalinnanohjaus	2	5	0	0	1
Työvoimakoulutus/ammattistartti (yli 25 v.)	4	2	0	0	1
Jokin muu: mikä (esimerkiksi terveydenhuolto, etsivä nuorisotyö)	2	3	1	0	2

(Omaehtoinen opiskelu ja työvoimakoulutus/ammattistartti 7 vastaajaa)

Yhteenlasketut vastaukset kohdittain jakautuivat seuraavasti:

Kohta 1 = En tunne, ei kiinnosta. Koen, että palvelu ei ole minulle tärkeä -vaihtoehto keräsi naisten vastauksia 37 kappaletta ja saman verran miesten vastauksia, eli yhteensä 72 vastausta.

Kohta 2 = En tunne, mutta alkoi kiinnostaa. Palvelusta saattaisi olla minulle hyötyä sai naisilta 13 vastausta. Miehet antoivat 42 vastausta tälle vaihtoehdolle. Yhteenlaskettu vastausten määrä tälle vaihtoehdolle oli 55.

Kohta 3 = Tunnen palvelun, olen (mahdollisesti) osallistunut siihen. Koen, että palvelusta ei ollut kovin paljon hyötyä työllistymisessäni. Vastausten määrä on naisilta 24, miehiltä yhdeksän ääntä. Yhteenlaskettu vastausten määrä on 33.

Kohta 4 = Kiinnostaa ja olen osallistunut/haluaisin osallistua palveluun. Naisten vastausmäärä oli kuusi, miesten viisi, eli yhteensä yksitoista vastausta.

Kohta 5 = Tunnen palvelun ja koen sen erittäin tärkeäksi keinoksi työllistymisen/opiskelun suhteen. Naisilta kohta sai kolme vastausta, miehiltä 17. Näin ollen vastauksia tuli tälle vaihtoehdolle 20.

Osittain vastauksia selittää ikäraja, jos kyseessä on yli 25-vuotiaille suunnattu palvelu, mutta kokonaisuudessaankin vastauksista oli luettavissa, että palveluita ei tunneta eivätkä ne kiinnosta nuoria tai he eivät koe niitä tarpeellisiksi. Tutkimuksessa jaoteltiin vastaukset myös iän mukaan. Tulokset ovat näkyvissä taulukoissa 16–18.

Taulukko 16. 17–20-vuotiaiden kokemukset palveluista (N=5)

Palvelut	1	2	3	4	5
Yrittäjyyskoulutus	3	1	1	0	0
Palkkatuettu työ	2	0	1	2	0
Kuntouttava työtoiminta	1	2	2	0	0
Työkokeilu	0	2	2	0	1
Työpajatoiminta	3	2	0	0	0
Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla (yli 25-vuotiaat)	3	1	0	0	0
Oppisopimus	2	0	2	0	1
Koulutuskokeilu	2	3	0	0	0
Työnhakuvalmennus	2	3	0	0	0
Uravalmennus ja toiminnallinen uravalmennus	2	3	0	0	0
Työhönvalmennus	2	3	0	0	0
Ammatinvalinnanohjaus	2	3	0	0	0
Työvoimakoulutus/ammattistartti (yli 25-vuotiaat)	3	1	0	0	0
Jokin muu: mikä (esimerkiksi terveydenhuolto, etsivä nuorisotyö)	1	1	1	0	1

(Neljä vastaajaa kohdissa omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla, työvoimakoulutus/ammattistartti yli 25-vuotiaat sekä jokin muu)

Taulukko 16. 21-24-vuotiaiden kokemukset palveluista (N=5)

Palvelu	1	2	3	4	5
Yrittäjäyyskoulutus	4	0	0	0	1
Palkkatuettu työ	2	1	1	0	1
Kuntouttava työtoiminta	2	1	0	1	1
Työkokeilu	1	3	0	0	1
Työpajatoiminta	1	2	0	1	1
Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla (yli 25-vuotiaat)	4	0	0	0	1
Oppisopimus	1	1	1	1	1
Koulutuskokeilu	1	2	0	1	1
Työnhakuvalmennus	1	2	1	0	1
Uravalmennus ja toiminnallinen uravalmennus	3	1	0	0	1
Työhönvalmennus	1	3	0	0	1
Ammatinvalinnanohjaus	1	3	0	0	1
Työvoimakoulutus/ammattistartti (yli 25-vuotiaat)	3	1	0	0	1
Jokin muu: mikä (esimerkiksi terveydenhuolto, etsivä nuorisotyö)	2	2	0	0	1

Taulukko 18. 25-29-vuotiaiden kokemukset palveluista (N=4)

Palvelu	1	2	3	4	5
Yrittäjäyyskoulutus	2	1	1	0	0
Palkkatuettu työ	1	2	0	0	1
Kuntouttava työtoiminta	2	0	1	1	0
Työkokeilu	0	1	2	1	0
Työpajatoiminta	3	0	0	1	0
Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla (yli 25-vuotiaat)	0	0	2	1	1
Oppisopimus	0	1	1	1	1
Koulutuskokeilu	0	1	3	0	0
Työnhakuvalmennus	0	0	4	0	0
Uravalmennus ja toiminnallinen uravalmennus	2	0	2	0	0
Työhönvalmennus	3	0	1	0	0
Ammatinvalinnanohjaus	1	0	3	0	0
Työvoimakoulutus/ammattistartti (yli 25-vuotiaat)	3	0	1	0	0
Jokin muu; mikä (esimerkiksi terveydenhuolto, etsivä nuorisotyö)	2	1	1	0	0

Vaikka vastaajajoukko oli pieni, kuvastaa se hyvin kentältä kantautuneita signaaleita. Nuoria annetut palvelumahdollisuudet eivät kiinnosta tai niistä ei olla tietoisia. Vaihtoehtoisesti voi myös tulkita siten, että kaikki nuoret eivät käsitä heille tarjottua palvelua ja sen tarjoamia mahdollisuuksia. Vaikka vastaukset painottuivat hyvin voimakkaasti asteikon alkupäähän, voisi positiiviseksi signaaliksi mieltää nuorten miesten antaman palautteen siitä, että eivät ole olleet tietoisia palveluista, mutta heitä kuitenkin kiinnostaa ko. palvelu. Vastausten määrä pieneni selkeästi mennessä asteikon yläpäähän ja harva ylipäättään on osallistunut tai haluaisi osallistua palveluun.

Oppisopimus kiinnosti eniten nuoria ja myös tutkimusten mukaan keino on vaikuttanut erittäin myönteisesti osallistujien työllistymiseen sopimuskoulutuksen päätyttyä. Asplund & Koistinen 2014, 16). Oppisopimuksen jälkeen toiseksi eniten nuoria kiinnosti palkkatuettu työ. Palkkatuki mielletään usein väliaikaisena työllistymisvaikeuden voittamista edistävänä tukimuotona. Työ- ja elinkeinoministeriön tekemän palkkatukiseurannan mukaan yrityksille myönnetty palkkatuki on parhaiten auttanut siirtymään töihin avoimelle sektorille tukijakson jälkeen. Kolmannelle sektorille myönnetty niin kutsuttu ”sadan prosentin palkkatuki” puolestaan on vain harvoin väylänä avoimille työmarkkinoille. Toisaalta yhdistysten paikat ovat usein sellaisia, joihin palkataan henkilöitä, joita yritykset eivät halua työllistää edes palkkatuella. Niiden tavoitteena usein onkin työnhakijan työkunnan palauttaminen. (Kuusi 2018, 77–79).

Kysymys 13. Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on työllistymisen/opiskelun suhteen? (n=7)

Puolet vastanneista nuorista kertoi tulevaisuuden suunnitelmistaan: suurin osa haaveilee menevänsä kouluun tai työhön. Jollekin (kesä)työpaikka on jo onnistunut löytymään harjoittelun avulla. Nuoret vastasivat kyselyyn näin:

”Haen todennäköisesti opiskelupaikkaa ensi keväänä, mutta en ole vielä varma paikasta. Työpaikkoja myös kartoitan.”

”Haluaisin löytää töitä ja päästä opiskelemaan ammattikorkeakouluun”

”Mahdollisesti menen takaisin kouluun”

”Haen ja menen töihin”

Eräs nuori nosti vastauksessaan esiin, että nuoren on mahdollista saada yksilöllistä tukea ja ammattiapua ennen työllistymistään, esimerkiksi henkilökohtaisten asioiden läpikäymiseen.

14. Olet/olet ollut asiakkaana Ulvilan kaupungin työllisyyden kuntakokeilun toimipisteessä. Ovatko tarjotut palvelut (esimerkiksi työkokeilu, kuntouttava työtoiminta jne) vastanneet odotuksiasi tai miten niitä voisi parantaa? (N= 10)

Toiminnan kertoi vastanneen odotuksia neljä nuorta ja yksi vastaajista ilmoittaa, ettei ole asiakkaana kokeilussa, kahdella ei ollut mielipidettä asiaan. Vastausten perusteella nuoret ovat pääsääntöisesti olleet tyytyväisiä kuntakokeilun toimintaan Ulvilassa. Samanlaisia vastauksia palautteen antaneilta nuorilta:

”On vastannut odotuksia ja ei ole parannettavaa minun mielestä.”

”Vaikee alottaa koska työkkäri säätää liikaa.”

”On vastanneet odotuksia, aika paljon on työehdotuksia tullut vrt. mitä joskus itsellä ollut Porissa.”

Kysymys 15. Millaista palautetta, ideoita ja toiveita antaisit Ulvilan kaupungin työllisyyden kuntakokeilulle? (n=4)

Kolme vastaajista ilmoitti, ettei tule mitään palautetta tai ideoita mieleen:

”Eipä nyt juuri tule mieleen nyt, mutta Ulvilan KK on toiminut hienosti eikä minulla ole mitään lisättävää.” (Palautteen antanut nuori)

Kysymys 16: Haluatko, että kuntakokeilun vastuuvirkailija ottaa sinuun yhteyttä (n=2)

Halukkuutta yhteydenottoon ei vastaajissa ollut.

7.2 Kvalitatiivisen tutkimuksen tulokset

Nuorten kanssa töitä tekevien haastattelun tutkimustulokset on segmentoitu eli jaoteltu teemojen mukaan. Näkökulmina haastattelussa oli alueen nuorten sijoittuminen palveluihin, kohderyhmän työllistymisen haasteet, palvelut, joiden haastateltava uskoo tukevan nuorten työllistymistä parhaiten (osatutkinnot tms.), tulevaisuuden palveluiden hankinta alueella, työnantajien vaatimukset suhteessa nuorten osaamiseen sekä pohdintaa siitä, mitä palveluita voisi tarjota nuorille, joiden osaaminen ei riitä työmarkkinoiden vaatimuksiin. Tutkimuksessa saatiin seuraavia tuloksia:

Ulvilalaiset nuoret kohderyhmänä:

Kuntakokeiluun kuuluvat yhtenä kohderyhmänä alle 30-vuotiaat nuoret. Haastatte- luissa tuli esiin, että melko paljon nuorilla oli taustalla koulutuksen keskeytyksiä, tai heillä ei vielä ollut lainkaan koulutusta. Nuorilla saattoi myös olla tilanne, että koulu- tus löytyy, mutta se ei ole johtanut työllistymiseen tai nuori itse oli hyvin motivoitu- maton hakeutumaan alan töihin. Tästä on voinut syntyä uudelleen koulutuksen tarve. Sataedun ohjaaja kertoi, että tämän vuoksi Opetus- ja kulttuuriministeriö perusti Työ- Voima -hankkeen työllisyyden kuntakokeilun kylkeen. Ajatuksena oli, että saataisiin linkki kunnan ja oppilaitoksen välille. Kokeilussa ovat mukana Sataedu ja Winnova.

Oppivelvollisuus pidennettiin 18-vuotiaaksi saakka vuonna 2021. Haastateltu ohjaaja kertoi, että oppilaitoksissa ei lakimuutos ole vielä näkynyt kovin suurella mittakaavassa. Syynä on todennäköisesti se, että ensimmäisenä vuotena moni nuori on ohjat- tuna ammatilliseen koulutukseen valmentavaan koulutukseen (VALMA), eli he eivät vielä ole opiskelemissa aloilla. Odotettavissa on, että toisena vuotena alkaa koulussa haasteet, sillä osalla nuorista tilanteet ovat aika vaikeita: aika näyttää, pystyvätkö he silloin lähteä opiskelemaan jotain alaa. Osa nuorista tuskin tulee pärjäämään oppilai- tosmuotoisissa opinnoissa, jolloin isoon rooliin tulevat nousemaan kunnalliset työpa- jat. Lähtökohtana on, että kunnallisilla työpajoilla olisi ohjausosaamista, yksilöllisem- pää otetta kuin mitä oppilaitoksissa on, jossa opettajalla on aikamoinen joukko nuoria ohjattavana.

”Tää vaatii semmosia konkreettisia toimenpiteitä ja yksilöllisiä polkuja näille nuorille, jos ajatellaan, että heidätkin saataisiin sinne työelämään.” (Ohjaaja)

Ohjaaja toi myös esiin, että oppivelvollisuuden pidentämisen myötä palveluita pitää alkaa kehittää, kun ne eivät ole enää vapaaehtoisia. Muutos tuo mukanaan hyviäkin asioita, esimerkiksi tutkintoon valmentavaan koulutukseen (TUVA), joka tulee VALMAN tilalle, on saatu mukaan erityisammattioppilaitos LUOVI. Pajoillekin tulee painetta kehittää toimintaansa, eli enemmän suunnitelmallisuutta ja tavoitteellisuutta. Pajat tulisi saada paremmin käyttöön ja niissä tehty työ opinnollistettua. Satakunnassa ei vielä ole ymmärretty sitä hyötyä, mitä pajat voisivat tarjota. Monella on sellainen ajatus, että koulutus kuuluu koulun seinien sisälle, mutta nykyään lähdetään siitä, että epävirallinen osaaminen on osaamista ja se pyritään tuomaan näkyviin. Tutkinnoisakaan ei enää niin tarkoin rajata sitä, mikä on virallista ja mikä epävirallista, jos kuitenkin on osaamista. Eli nykyään mennään osaaminen edellä.

Pajatoimintoihin, kuten Starttivalmennukseen, sijoittuu kuitenkin nykyään yhä haasteellisempia nuoria, joten oikea-aikaisuus ohjauksessa on todella tärkeää:

”Tosi haastavia nuoria on pajalla tällä hetkellä. Päihteet näyttelee isoa osaa meidän pajalla, nuoret joko käyttävät tai ovat käyttäneet ja ovat parhaillaan toipumassa (korvaushoidossa) aineiden käytöstä. Hiljakkoin lopettaneet päihteiden käytön. Paljon näkyy tämmöset masennukset, erilaiset pelkotilat, sosiaalisten tilanteiden pelko, ahdistuneisuus, tietysti ADHD on melko yleinen meidän nuorilla.” (Vastaava yksilövalmentaja)

Ammatillisen koulutuksen puuttuminen on iso haaste työllistymiselle; osalla nuorista on myös keskeytyneitä opintoja.

”Mut kyllä suurimmalla osalla on se tutkinnon puute. On sit se koulu keskeytynyt jostain syystä tai sit sitä ei oo edes aloitettu missään kohtaa ni ne mahdollisuudet työllistyä on tosi huonot silloin. Yleensä me lähdetäänkin siitä, että ensin olis oltava jonkinlainen tutkinto ennen työtä. Kyl mä sanon, että reilusti yli puolella (pajalla olevista nuorista) ei oo tutkintoa, 70–80 prosenttia.” (Vastaava yksilövalmentaja)

Kohderyhmän työllistymisen haasteet:

Työttömyyden pitkittyessä tulee iso kynnys hakeutua avoimille työmarkkinoille ja tätä ennakkoluuloa tulisikin loiventaa:

”Haaste kentällä on, että pelätään avoimia työmarkkinoita ja pelätään uusia kokemuksia. Se näkyy kuntouttavassa työtoiminnassa, aikuiskoulutuksessa, työvoimakoulutuksessa. Porukka helposti jämähtää siihen, missä he on. ”Laitostutaan” tietyllä tavalla. Me tarvitaan näitä matalan kynnyksen rajapintojen ylittämisvaihtoehtoja. Poluttamisen tärkeyttä ei voi liikaa korostaa. On havaittavissa, että ohjaukset eri tahoilta ovat melko lyhytnäköisiä; ehkä seuraava siirto on mietitty, mutta ei pidemmän tähtäimen suunnitelmaa. Jos nuori suorittaa esimerkiksi kolmannella sektorilla yhden osatutkinnon, niin mihin sen oletetaan johtavan? Polutuksessa tulisi olla punainen lanka mietittynä pidemmällekin kuin se seuraava askel.” (Ohjaaja)

Kaikissa haastatteluissa nousi esiin nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat. Esimerkiksi ahdistuneisuus ja mielenterveyden häiriöt ovat lisääntyneet viimeisten kymmenen vuoden aikana. Haastatteluissa todettiin, että varsinkin jos työttömyys alkaa nuorella pitkittymään, niin monesti taustalla on jotain psyykkistä ongelmaa. Haastateltu ohjaaja totesikin, että kun esimerkiksi työvoimakoulutuksiin ei tahdo löytyä kovin helpolla osanottajia edes nuorten omiinkaan koulutuksiin, niin tilanne kertoo, että asiakaskunnassa on paljon erilaista haastetta, esimerkiksi kyvyssä sitoutua työhön tai opiskeluun. Myös sosiaalisessa kanssakäymisessä voi olla vaikeutta.

Haastateltua ohjaajaa mukaillen nuorten haasteet työnhaussa voisi jakaa neljään osaluokkaan, joissa nuorilla on yhdessä tai useammassa vaikeutta: Ensimmäinen elämäntilanteen haasteita on monella; vaikka nuoren osaaminen olisi hyvääkin ja saatu todistus ammatillisesta osaamisesta, ei työllistyminen ole mahdollista, jos ei sitouduta työhön tai työajat tai esimerkiksi päihteiden käyttö ole hallinnassa.

”No mun aikana ei oo ollut (pajalla) ketään, jonka kanssa olis edes haettu työtä.”
(Vastaava yksilövalmentaja)

Haasteeksi nousee myös nuorten tavoittaminen:

"Nuorten päivärytmi saattaa olla sekaisin. Haasteena on myös, että nuori ei vastaa yhteydenottoihin." (Asiantuntija)

"Verkostopalavereissa tuodaan esiin, että nuoret voi huonosti ja katoaa palveluista ja niitä ei tavoiteta. Palvelut ei tavoita ja Ulvilassa on aika huonosti palveluita ylipäätään saatavilla." (Vastaava yksilövalmentaja)

Toiseksi osa-alueeksi ohjaaja nosti haastattelussa esiin, että jo oppilaitoksessa tulisi hyödyntää työssäoppimista ja uraohjausta entistä enemmän; nyt se näyttäytyy usein puutteellisena. Moni nuori työllistyy suoraan oppilaitoksista, mutta usein sellaiset nuoret jäävät työttömiksi, joiden työssäoppimispaikat ovat olleet koulun sisällä tai paikka ei ole ollut alaan liittyviä. Näillä paikoilla on melko iso merkitys kontaktien luomisessa ja ylipäätään itsetunnon rakentamisessa nuorelle.

Kolmanneksi haasteeksi nousee ohjaajan mukaan rohkeus työnhakuun. Monikaan ei uskalla hakea ja tarjota itseään työpaikkaan. Piirre on tyypillinen suomalaisille: meille itsemme myyminen työmarkkinoille on todella haastavaa ja yhteydenotot työnantajiin ovat korkean kynnyksen takana. Lisäksi haastetta tuo työhakemusten tekeminen laadukkaasti: vaikka nuori arvioi työnhakutaitonsa hyviksi, niin se ei välttämättä ole totuus. Nuoret eivät välttämättä ymmärrä, että työpaikat, jotka ilmoitetaan esimerkiksi TE-palveluiden sivuilla ovat yrittäjien toiveita, ja usein niistä joudutaan tinkimään. Nuoret eivät käsitä, että työtä voisi kuitenkin hakea, vaikka kaikkia taitoja ei omaisi-kaan: työnantaja kuitenkin sen lopullisen päätöksen tekee. Monesti ahkeruudella ja innokkuudella paikataan osaamista varsinkin alussa. Loppujen lopuksi osaaminen on rekrytointitilanteessa pienemmällä arvolla – motivaatio on tärkein.

Neljänneksi ohjaaja nosti nuorten haavetyön metsästyksen. Yhteiskunnassa korostetaan nykynuorille haavetyön tekemistä ja työn mielekkyyttä ja lopputulos on, että kaikki haaveilevat olevansa pelinkehittäjiä tai tekevänsä töitä luovilla aloilla, mutta tosiasia on, että aina haaveet eivät vastaa todellisuutta. Esimerkiksi työvoimakoulutuksessa on tarjolla hyvin perinteisiä aloja: rakennus, metalli, sote, siivousala, kiinteistöhoito. Aloilla on suuret työvoimatarpeet, mutta miten kilpailla esimerkiksi

videopeleissä onnistumisen tunteen kanssa. Monesti nuorilla onkin sellainen asenne, että he eivät halua näille perinteisille aloille.

”Yhteiskunnallisestikin miettii tätä omaa työtänsä, että miten tää on mennyt tähän, että on toimeettomia nuoria kenellä ei oo työpaikkaa ja sit he on työttömyysturvalla. Sit yritetään jotain nopeaa rekrykoulutusta, johon he olisivat ihan täysin soveltuvia, mutta se ei vaan heitä nappaa. Voiko valinnan mahdollisuus olla loputon: mihin sellainen ajatus on unohtunut, että saisin jonkin työn vaan ja vaikka siinä työn ohessa tekisin sitä urasuunnitelmaa ja hakisin niitä seuraavia askeleita.”

Uudenlaisia ajatuksia nousi haastatteluissa esiin: Kentällä on laajasti käytössä liukuva työaika, mutta koska monelle nuorelle on vaikea noudattaa perinteistä kahdeksasta neljään työaikaan, voisi työnantajalle ehdottaa joustotyötä (työntekijä päättää työajastaan ja -paikastaan ja työnantaja työtehtävät, tavoitteet ja aikataulun) siltä osin kuin se on työn tekemisen kannalta mahdollista.

Palvelut, joiden uskot tukevan nuorten työllistymistä parhaiten (osatutkinnot tms.)

Haastatteluissa todettiin, että tähän ei ole yhtä nopeaa vastausta. Matalan kynnyksen palvelut nousivat esiin, mutta niiden tulee olla tavoitteellisia ja eteenpäin pyrkiviä, jotta toimintamuoto ei jäisi nuorten säilyttämiseksi.

”Esimerkiks näiden yhdistysten ja kunnallisten työpajojen osatutkinnot: ne on parhaita siinä matalan kynnyksen aloituksessa, mut esimerkiksi sellainen, että koko tutkinto suoritetaan työpajalla, niin mä suhtaudun niihin aika skeptisesti. Koulussakin lähdetään siitä, että ensin harjoitellaan koulun sisällä turvallisessa ympäristössä ja sitten lähdetään työssäoppimaan ja mennään sinne avoimille työmarkkinoille. Me tarvitaan tähän sellaista jatkumoa. Eka siellä työpajalla joku osatutkinto, kaksikin. Sitten siirrytään oppilaitokseen. Taas vähän taso nousee. Sitten lähdetään työssäoppimaan sinne yritykseen ja näin. Näkisin, että osatutkinnot ja niiden nostaminen framille on ihan hyvä juttu, mutta sitten taas miten niitä hyödynnetään, niin se on taas tarkkaan mietittävä.” (Ohjaaja)

Pitää myös muistaa, että osatutkinnot eivät sovellu kaikille aloille, esimerkkeinä lähihoitajan tutkinto tai sähköala, sillä näissä vastaan tulee ammattipätevyysasiat. Toisaalta osatutkinnot nähtiin väylänä jatko-opintoihin.

”Osatutkinnot ovat hyvä jatkopolku opiskelulle. Tutkinto-opiskelijana pääsee hyvin ammattikorkeaoopintoihin (polkuopinnot).” (Asiantuntija)

Nuorten työllistymistä parantaisivat erityisesti erilaiset polutusratkaisut ja niissä verkostojen hyödyntäminen, jotta saadaan laadittua nuorelle yksilöllinen tuki ympärille.

”Vielä ollaan melko jäykkiä erilaisten palveluiden käyttämisessä päällekkäin, esimerkiksi jotkut rahoitukset eivät salli tiettyjä toimintamalleja.” (Ohjaaja)

Erilaisissa elämäntilanteissa oleville nuorille tulisi tarjota erilaisia palveluita. Keinoina voisi nostaa esiin koulutukseen liittyvien asioiden ohjaamisen, työnhakuvalmennuksen, työkokeilun (kts. kaavio 1) sekä oman virkailijan ohjauksen ja tuen.

”Oppisopimusta käytetään vähemmän, paitsi lähihoitajaopinnoissa. Tietoa tarvitsisi enemmän yrittäjille.” (Asiantuntija)

”Tärkeintä on asiakkaan tilanne, tarjotaan palvelua, mikä sopii hänelle. Joillekin sopii oppisopimus tai näyttö/osatutkinto, mutta tärkeintä on löytää se oikea palvelu oikeaan aikaan. Liian paljon tulee huteja, että ohjataan asiakas väärään aikaan väärään palveluun ja sitten tulee negatiivinen palaute, epäonnistuminen ja mahdollisesti jokin sanktio. Ja kun näitä tulee nuorelle muutamiakin, niin ne aikaansaa melkoista tuhoa itsetunnolle, ei pysty eikä kykene. Se on äärimmäisen tärkeä, että oikea palvelu löydetään.” (Vastaava yksilövalmentaja)

Nuorten tilanteesta ja hyvästä työllisyystilanteesta johtuen tuki kannattanee ohjata haasteellisimmin työllistyviin nuoriin ja heidän tilanteensa parantamiseen:

”Sosiaalinen kuntoutus on yks, mitä mun mielestä tarvis huomattavasti enemmän tuoda ja meidän tarvis olla pajallakin sitä. Se voisi olla sellaista toiminnallista päihdekuntoutusta. Sitten kuntouttava, sillä on oma asiakasryhmänsä, että

pääsee maistamaan työelämää. Siinä ei vielä oo samat vaatimukset kuin työelämässä, mutta saa siitä maistiasta. Ja sitten kun rupeaa olemaan haaveita koulutuksesta tai työelämästä, niin annetaan siihenkin tarvittavaa tukea, ettei vaan heitetä koulun penkille ja pärjäile.” (Vastaava yksilövalmentaja)

Tulevaisuuden palveluiden hankinta alueella

Haastatteluissa todettiin, että nuorille tulisi tarjota palveluita heidän lähtökohtansa huomioiden. Kokonaan uusia palveluita ei välttämättä tarvitsisi lähteä kehittämään: niitä kyllä löytyy paljonkin erilaisia, mutta ohjautuvuudessa on haastetta. Asiakkaat ovat passivoituneet, eikä nykyisin käytössä olevilla kontaktointitavoilla saada heitä aktivoitumaan. Haastateltu asiantuntija nosti esiin, että myös asiakkaiden tavoitteissa on eroja: Avoimille työmarkkinoille pyrkiville voisi hankkia työnhakuvalmennuksia työn hakemiseen, uravalmennuksia ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämiseen sekä työhönvalmennusta työhön sijoittumiseen ja työpaikalla suoritettavaan koulutukseen.

Nuoria tulisi kannustaa oman polkunsä löytämiseen hänen oma taustansa huomioiden. Matalalla kynnyksellä ohjautuminen opiskelemaan voisi olla yksi keino päästä eteenpäin:

"Ammattistartit on esimerkiksi sellasia, että niitä mun mielestä pitäis entistä enemmän hyödyntää, että saadaan näkemystä todellisesta työ- ja toimintakäytöstä ennen opintoja. Mutta se, että meillä on tuhansia ihmisiä hakijoina ja silti ei meinata saada porukkaa näihin, niin kyllä tässä pitää tehdä ensin asioita, että saataisiin nykyinenkin palveluvalikoima kunnolla käyttöön. Sen jälkeen mahdollisesti semmosta, että mitä tämän jälkeen mahdollisesti tarvitaan." (Ohjaaja)

Kaikista haasteellisempien nuorten kohdalla voisi toiminnallinen päihdekuntoutus olla hyvä vaihtoehto:

”Se ei toimi, että istutaan ryhmässä ja keskustellaan siitä, että käytetään päihteitä tai muuta sellaista. Vaan jonkinmoista toimintaa, mielekästä heille, mikä sitten myös tukee sitä päihdeettömyyttä, mut samalla siellä olis se sairaanhoitaja tai mikä tahansa, jolla olis päihdetyön osaamista”. (Vastaava yksilövalmentaja)

Näiden lisäksi nousi neuropsykiatrinen (nepsy) osaaminen, osatyökykyisten nuorten palveluiden hahmottaminen kentällä sekä sosiaalinen kuntoutus. Työhön valmennus koettiin tärkeäksi siten, että työnantajia opastettaisiin siinä, että mitä tarkoittaa, kun palkkaa nuoren: antaa ymmärrystä työnantajalle, että osaa vastaanottaa nuoren ja toisaalta sitouttaa hänet työpaikkaansa.

Työnantajien vaatimukset suhteessa nuorten osaamiseen

Haastatteluissa tuli esiin, että ammatillista koulutusta arvostetaan työnantajien keskuudessa ja se herättää kiinnostusta. Haastateltu ohjaaja totesikin, että jos opiskelijalla on työ- ja toimintakyky kunnossa ja motivaatiota riittää, niin melko hyvin heille löytyy työllistymisratkaisuja.

Nuorilla saattaa kuitenkin olla haastetta työpaikan pelisäännöissä sekä työnantajan ja työntekijän oikeuksien ja velvollisuuksien hahmottamisessa. Taustalla saattaa olla ylisukupolvista syrjäytymistä ja työttömyyttä, jolloin mallia työssä olemiseen ei saa kotoa.

”Oppilaitokset voisi enemmän opettaa ja ohjeistaa peruskoulutuksessa. Moni nuori ei osaa perusasioita, kun menevät työssäoppimiseen.” (Asiantuntija)

Työnantajille tulisi tiedottaa aktiivisesti eri tukimuodoista, jotka helpottaisivat työn löytämistä ja madaltaisivat työnantajien palkkauskynnystä.

”Moni yritys ei uskalla heti palkata, vaikka on koeaika. Työkokeilulla moni yritys haluaisi aloittaa, (mutta toisaalta) moni yritys ei tiedä edes, mikä työkokeilu on.” (Asiantuntija)

Osa nuorista on kuitenkin vielä kaukana sijoittumisesta avoimille työmarkkinoille:

”No muutamii on lähtenyt ihan avoimille markkinoille töihin, mut siinäkin on ollut pitkät prosessit takana. Meillähän nuoret on aika pitkään pajalla, puhutaan ihan vuosista. Mut prosessitkin on todella hitaita. Lähdetään ihan siitä, että saadaan se heräämään tiettyyn aikaan tiettyinä päivinä ja saapumaan paikalle. Jos

siitä lähdetään, niin onhan se ihan mielettömän pitkä matka, että työllistyy avoimille markkinoille tai lähtee kouluun. Se ei tapahdu kolmen kuukauden kutyjaksossa (kuntouttava työtoiminta)”. (Vastaava yksilövalmentaja)

Haastatellut totesivat, että nuorten kanssa töitä tekevien tulisi kuunnella nuorta herkillä korvalla ja uskaltaa tulla ulos omasta siilostaan. Esimerkiksi TE-hallinnossa toukokuussa 2022 alkava Pohjoismainen työnvälitysmalli voisi vastata tähän toiveeseen. Mallissa panostetaan jo työnhaun alkuun järjestämällä henkilökohtaisia tapaamisia asiantuntijan kanssa. Tapaamiset mahdollistavat myös paremman asiakkuussuhteen luomisen asiakkaan ja asiantuntijan välille.

”Nuoren tulee sanoittaa mitä haluaa, liian usein unohdetaan kuunnella asiakasta. Nuoret ei uskalla unelmoida ja tulevaisuuden kuvittelu on tosi vaikeeta. Vieläkään ei osata auttaa tarpeeksi. Vieläkin kysytään ja haastatellaan, mutta kukaan/ammattilaiset ei kuuntele oikeasti tai kuule. Tartutaan vain siihen, mitä halutaan kuulla tai mitä meidän pitää kuulla, mutta me emme oikeasti kohtaa asiakasta eikä kuulla. Jokainen katsoo asioita omalta kantiltaan, oman osaamisen näkökulmasta ja kun se otetaan hyödyksi sen asiakkaan parhaaksi niin silloin saadaan paras mahdollinen tulos eikä aika mene kinasteluun paremmuudesta”. (Vastaava yksilövalmentaja)

Miten mielestäsi voisi auttaa nuorta, jolla on ammatillinen tutkinto, mutta osaaminen ei riitä yrityksiin (esimerkiksi mukautettu opiskelu, nepsy-nuoret)?

Haastateltu ohjaaja totesi, että kouluissa tulisi enemmän panostaa työllistymiseen ohjaamiseen ja uraohjaamiseen: siinä tulisi olla nimettyä henkilöstöä. Kun nuoret ovat oppilaitoksen kirjoilla, niin se on hedelmällistä aikaa yrittää työllistymisratkaisua - siihen tulisi pyrkiä, ettei nuori edes pääse työttömäksi työnhakijaksi.

Osa nuorista kuitenkin päätyy TE-hallinnon asiakkaaksi. Erityistä tukea tarvitsevan, ja usein myös osatyökykyisen nuoren työllistyminen työmarkkinoille on nykyäänkin melko harvinaista. Esimerkiksi neurologisia ongelmia omaavat ammatillisen koulutuksen saaneet työllistyvät tavallisesti vain työtoiminnan kautta. Jotta näitä nuoria voitaisiin saada avoimille työmarkkinoille, voitaisiin hyödyntää työkokeilua.

”Ensiksi kuukaudeksi ja päiviä voi aluksi olla 2–3 kertaa viikossa. Työnantajalle tarvitsee myös kertoa totuudenmukaisesti (asiakkaan suostumuksella), mitä asiakkaalla on taustalla, kuten terveydellisiä syitä ym. Työnantaja tarvitsee myös enemmän taloudellista tukea, jos työllistää (haasteellisen) nuoren.” (Asiantuntija)

Työllistyminen on haasteellista myös heillä, jotka ovat saaneet tutkinnon rimaa hipoen läpi. Myös töissä saattaa tulla myöhemmin haastetta, jos tarvittavaa osaamista ei olekaan:

”Kouluilla on tahtotila saada nuorille tutkinto. Kunhan nuori tulee paikalle ja saadaan pidettyä, niin tutkinto nuijitaan jollain tavoin läpi. Joskus tulee mieleen, että onko (nuorella) riittävät valmiudet siirtyä kentälle. Kun sulla on tutkinto, niin sinun pitää osata ja omata sen vaatimat asiat, mitä ammattinimike antaa sulle. Työnantajankin näkökulmasta tulee vääristymä, että jos sulla on tutkinto, olet priima työntekijä”. (Vastaava yksilövalmentaja)

7.2.1 Projektit kokeiluiden mahdollistajina – Case INKA Satakunta

Vakiintuneiden toimijoiden lisäksi alueella toimi runsaasti erilaisia projekteja työttömyyteen ja syrjäytymiseen liittyen. Esimerkkinä satakuntalaisista projekteista tutkittiin Satakunnan ELY-keskuksen INKA Satakunta (ESR) -projektia ja sen toimintaa. Projektipäällikkö kertoi, että hanke pilotoi uudenlaisia työllistymistä edistäviä palvelukokonaisuuksia henkilöasiakkaille sekä uusien yhteistyömallien luomista eri toimijoiden välille. Toimintatapana oli yhteiskehittäminen, asiakasraadit ja palvelumuotoilun menetelmät. Hankkeessa toteutettiin kaksi isoa pilottia: Homma Haltuun! -pilottissa testattiin nopean työllistymisen palvelumallia sote- ja TE-palvelujen rajapinnassa oleville kansainvälisen taustan asiakkaille sekä nuorille. Toinen kokonaisuus painottui digitaalisiin mahdollisuuksiin: Taidolla Töihin -pilottin tavoitteena oli erilaisten ja eri tavoilla hankittujen osaamisten tunnistamisen ja yritysten osaamistarpeisiin vastaaminen. Kolmantena kokonaisuutena toteutettiin Yhdessä -pilotti, joka jakautui useaan pieneen kokeiluun. Mukana toiminnassa oli noin sata henkilöasiakasta. Korona ja sen aiheuttamat sulut haittasivat projektin toimintaa.

Projektipäällikkö totesi, että INKA Satakunta -projekti keräsi myös palautetta palveluntuottajien avustuksella pilottien toiminnan onnistumisesta ja henkilöasiakkaiden toiveista. Nuoria osallistui jokaiseen pilottiin. Pilotit suuntautuivat Satakunnan ELY-keskuksen toiminta-alueelle, erityisesti kuitenkin Poriin ja sen lähikuntiin. Projekti toteutti pilotteja eri kohderyhmille: nuoret, maahanmuuttajat, kuntakokeilun asiakkaat sekä pitkäaikaistyöttömät. Keinoina käytettiin digitaalisia alustoita oman osaamisen tunnistamiseen, asiakasraateja, toiminnallisia tapaamisia, taidetta, Green Carea ja liikuntaa. Piloteissa myös maksettiin palkkaa työnhausta, tehtiin erilaisia testejä ja analyysyjä sekä jalkauduttiin yrityksiin. Projektissa oli myös palkattuna digineuvoja. Kaikkien näiden toimintamuotojen tavoitteena oli löytää henkilöasiakkaille sopiva työ- tai opiskelupaikka.

7.2.2 Kokemuksia INKA Satakunta -projektin työllisyysenhoidon piloteista

Haastateltu projektipäällikkö kertoi, että minipiloteista yksi innovatiivisimmista oli Mikko Kesä Oy:n työsuhteinen työnhakukokeilu (2021). Pilotin tavoitteena oli tuottaa tuloksellinen työnhakuvalmennuspalvelu Porin seudun työllisyysenhoidon kuntakokeiluun sekä selvittää, kuinka uusi palvelumuoto kannustaisi työnsaantiin. Pilotissa oli tarkoitus kehittää vaikuttavuutta ja sisältöä työnhakuvalmennuksiin sekä Pohjoismaiseen asiakaspalvelumalliin soveltuvia käytäntöjä ja oppeja.

Pilotissa asiakkaat saivat 48 tuntia aikaa etsiä itselleen työpaikkaa. Hakemisesta maksettiin työehtosopimuksen mukaista palkkaa. Lisäksi osallistujat saivat kulukorvauksia ja bonuspalkkioita. Kokeilussa siirtymät työelämään olivat noin 55–59 prosenttia, kun samaan aikaan verrokkiryhmän (valmennuspalvelut Satakunnassa 1-8/2021) tulos oli 11 prosenttia. Myös työnhakijoilta saatiin positiivista palautetta: Asteikolla 1-5 työsuhteinen työnhakukokeilu sai arvosanan 4,00. Erityisen tärkeäksi kokeilujakson aikana muodostui työnhakijan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen sekä sisältöjen ja tavoitteiden räätälöinti kunkin tilanteeseen sopivaksi. Negatiivista kuitenkin oli, että vaikka kokeilulla oli hyviä tuloksia, se oli myös kallis toteuttaa: yhden henkilön työllistymisen maksoi viisi kertaa enemmän kuin verrokkiryhmästä eteenpäin päässeen. (Kesä 2022.)

Näin ollen pilotista voisi todeta, että se toimii parhaiten pienelle, motivoituneelle ryhmälle nopeisiin kokeiluihin, joissa tavoite on selkeä, sillä pilotin kustannukset per osallistujia ovat huomattavan korkeat. Panostus kuitenkin kannattaa, sillä työttömyyden kustannukset kerrannaisvaikutuksineen ovat suuremmat kuin pilotin kustannukset.

”Kiitos supermahtavasta kokemuksesta! Alkuun epäilytti, onko tämä ”vain taas joku työkkärikurssi”, mutta todistetusti teidän toimintatapanne toimii. Koko ryhmämme on saanut varmasti paljon apua tästä, ja toivoisin omille ystäväilleni ja tutuilleni tätä samaa kokemusta, sillä vaikka en olisi työllistynyt heti, sain todella tärkeää uutta tietoa ja eritoten itsevarmuutta toimia ja selkeyttä omalle uralleni. Pitkän työttömyysjakson jälkeen koen vihdoinkin löytäneeni jälleen oman työminäni, kiitos teidän!” (Osallistujan kommentti koulutuksesta)

Projektipäällikkö kertoi, että todella pienellä budjetilla (1000 euroa) Seasons HR Management Oy toteutti INKA Satakunta-hankkeessa työllisyyden parantamiseen liittyvän projektin Kokemäen alueella. Kohderyhmä tässä projektissa oli nuoret (alle 30-vuotiaat) työttömät työnhakijat. Osallistujat valittiin yhteistyössä Kokemäen kaupungin työllisyyspalveluiden kanssa ja mukaan seuloutui neljä työtöntä nuorta. Pilotissa keskityttiin etenkin sisäisiin työttömyyden syihin, jotka johtuvat työnhakijoiden yksilöllisistä haasteista työnhaussa. Tapaamisten ja työnhakuasiakirjojen päivytyksen lisäksi osallistujat tekivät kaksi AON:in (kyky)testiä, joiden avulla mitattiin oppimiskykyä ja muodostettiin persoonallisuusprofiili.

Projektipäällikkö kertoi kokeilun toiminnasta: pilotin edetessä tuli esiin, että kaikki osallistujat eivät vaikuttaneet kovin motivoituneilta osallistumista tai yleensäkkään työnhakua kohtaan. Tämä on huolestuttavaa, sillä jotkut työttömät kokevat työttömyyden olevan parempi vaihtoehto kuin alhaisen palkan työtehtävät. Tämän mainitsi ääneen yksi osallistujakin; hän kertoi, että jos kävisi (Kokemäeltä) esimerkiksi Porissa töissä, mistä saisi kymmenen euron tuntipalkkaa, jäisi matkakulujen ja muiden kulujen jälkeen hänelle vähemmän rahaa käteen kuin työttömyyspäivärahasta. Enin osa osallistujista kuitenkin tuntui oikeasti haluavan löytää töitä, mutta kokemuksen puutteen, pitkien työttömyysjaksojen ja huonon työllistymistilanteen takia se on ollut heille

erittäin haastavaa. Etenkään Kokemäen alueella ei ole kovin paljon työllistymismahdollisuuksia ja monet eivät ole valmiita muuttamaan tai matkustamaan työn perässä.

Kolmas pilotti toteutettiin Amiko Pori Oy ja Amiko Työkykypalvelut Oy:n toimesta. Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymän alueella kuntouttavassa työtoiminnassa osallistuville henkilöille tarjottiin palvelu, jonka tavoitteena oli kartoittaa asiakkaiden toimintakykyä ja tukea työelämävalmiuksia sekä lisätä tietoutta omista vahvuuksistaan Thomas-analyysin (yksilön työskentelyvahvuudet eri työtilanteissa) avulla. Projektipäällikkö kertoi, että alun perin tarkoituksena oli saada kokoon 20 eteenpäin polutettavaa henkilöä, mutta mukaan lähti vain 11 henkilöä. Suuri osa tavoitelluista henkilöistä totesi olevansa tyytyväinen kuntouttavan työtoiminnan paikkaansa, eikä halua tai tarvitse apua jatkopolun löytämiseen. Tämä on samansuuntainen tulos kuin Seasonsin pilotissa. Motivoituneet osallistujat olivat kuitenkin yhtä lukuun ottamatta hyvin aktiivisia, ja 36 prosenttia asiakkaista pääsikin osallistumaan työhaastatteluun yksityisen tai julkisen sektorin toimijalle.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDESUOSITUKSET

Kentällä on paljon samaa päämäärää tavoittelevia toimijoita. Toimijoista TE-hallinto elää historiansa suurinta murroskautta kuntakokeilun, Pohjoismaisen työnvälitysmallin, Työkanava Oy:n sekä loppujen lopuksi koko hallinnon siirtämisessä vuonna 2024 valtiolta kuntien hoidettavaksi. Muutos saattaa olla hyväksikin, sillä uudessa Pohjoismaisessa työnhakumallissa panostetaan vahvaan alkuun, kun aiemmin työnhakijan omatoimisuutta työnhaussa on korostettu erityisesti työttömyyden ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Uudessa mallissa päästään heti alkuun kiinni riskitekijöihin, jotka johtavat pitkäaikaistyöttömyyteen.

Tutkimusten mukaan työttömyys pitkittyessään vaikuttaa erityisesti nuorten urakehitykseen vielä vuosien päästä. Työttömyyteen myös ”kasvetaan sisään” ja se näkyy myös näköalattomuutena: esimerkiksi vuosien kuntouttavasta työtoiminnasta ei ole halua päästä pois, vaan se mielletään työpaikaksi ja sopeutetaan oma toimeentulo eri

tukia yhdisteleväksi ”toimeentuloverkostoksi”, jossa eri tukimuodot riippuvat toisistaan, eikä niiden menettämisen pelosta uskaltauduta ottaa matalapalkkaista työtä vastaan. Tämä havainto on tullut esiin niin haastatteluissa kuin INKA-projektin verkostoissa nostetuissa havainnoissa. Mitä pidempään tilanne jatkuu, sitä haasteellisempaa on siitä pääseminen irti.

NEET-nuoreksi joutuminen tietää isoa hintalappua niin nuorelle itselleen kuin hänen asuinkunnalleen. Tärkeää on saada työttömyys katkeamaan mahdollisimman nopeasti - tai mieluummin niin, että työttömyys estettäisiin jo nuoren ollessa oppilaitoksessa panostamalla kontaktien luomiseen oppilaan ja työelämän välille. Konkreettisena esimerkkinä tässä on panostus oppilaitoksen työelämysuhteisiin ja nuoren opintoihin kuuluviin työssäoppimisjaksoihin. Oppilaitosten kannattaisi jalkautua jo yläasteelle kertomaan mahdollisuuksistaan ja nostaa esiin myös sitä, millaisia tulevaisuudennäkymiä nuorella on, jos ei ole koulutusta.

Työnantajiin ja heidän osaamiseensa sekä asenteisiinsa tulisi vaikuttaa, sillä tutkimusten mukaan pelkkä työn tarjoamisen lisääminen nuorille ei tuota tulosta. Erilaisissa tapahtumissa voisi työnantajalle antaa vinkkejä siitä, kuinka vastaanottaa nuori työelämään: kaikki eivät ole valmiita suoraan työelämään ja perehdyttämiseen työn opettamisen ohella kannattaisi kiinnittää huomiota myös työpaikan pelisääntöjen opastukseen.

Tutkinnon saaminen helpottaa tilastojen ja tutkimusten valossa työhön pääsyä: suurin osa ulvilalaisista työttömistä nuorista oli korkeintaan perusasteen tutkinnon omaavia. Uhka pitkäaikaistyöttömyyteen vähenee, kun ammattitaito lisääntyy, sillä vähäinen osaaminen lisää työttömyyden ja syrjäytymisen uhkaa. Tässä voisi ajatella kouluille luotavaa harjoittelupörssiä, jonne alueen oppilaitokset ja työnantajat voisivat viedä vinkkejä kesätöihin, Tienaa Tonni-kampanjan paikkoihin sekä työssäoppimispaikkoihin. Tämän mallin ylläpitoa voisi tiedustella Porin Sininauhasta Redi-hankkeesta.

Työnkuva on muuttumassa myös asiakastyötä tekevällä enemmän ratkaisukeskeisyyttä painottavaksi, vaihtoehtojen ja mielikuvien myyjäksi. Asiantuntija voisi nähdä itsensä nuoren tilanteessa mahdollistajana tai "kullankaivajana": Pienetkin positiiviset asiat nuoren saavutuksessa tulisi nostaa esiin, luoda nuorelle kokemus, että hänen

kannattaa ottaa vastaan työ- tai opiskelupaikka ja pärjätä elämässä edeten kisällistä mestariksi, vaikka aina työ ei vastaisikaan haavekuvaa, sillä uusia päämääriä ja unelmia voi luoda. Nuoren kanssa työtä tekevän tulee kuulla nuorta ja hänen tarpeitaan aidosti, ja tulla ulos omasta siilostaan. Myös nuorelle tehtävä palvelutarpeiden kartoitus tulisi tehdä herkällä korvalla, jotta työttömyys saataisiin päättymään mahdollisimman varhain: onko nuori esimerkiksi osatyökykyinen tai onko haastetta ollut jo koulumaailmassa. Kokeilu voisi luoda nuorelle ”turvaverkon”, jossa voisi kokeilla eri tahojen mahdollistamia palveluita ilman sanktion pelkoa. Osatyökykyisen hakijan auttamisessa voi konsultoida esimerkiksi TE-toimiston työkykykoordinaattoria.

Haasteeksi on noussut myös kentän toimijoiden monilukuisuus tiedon siirron kannalta: Viranomaistahojen lisäksi kentällä toimii projekteja, joissa järjestetään kohderyhmälle erilaista toimintaa, mutta kaikki eivät ole tietoisia toistensa palveluista. Haastatte- luissa nousi esiin, että nuorelle saattaa tulla tunne, että heitä kuunnellaan vaan ei kuulla tarpeeksi eri toimijoiden luona asioidessaan, kun jokaisessa paikassa saa kertoa tari- nansa yhä uudelleen ja uudelleen. Tämä johtuu osittain siitä, että asiakkaan etua varten laaditut tietosuojasetukset luovat turvaa mutta toisaalta myös haasteita tiedon vaih- tamisessa eri tahojen, esimerkiksi projektien ja TE-hallinnon välillä tai jopa viran- omaisten kesken. Jotta tiedonsiirto ylipäätään onnistuu, se vaatii asiakkaan suostu- musta. Tietosuoja on kirjattu lakiin, eikä sitä voi kiertää. Tiedon vaihtamista tarjotuista palveluista eri tahojen kanssa voisi kuitenkin helpottaa järjestämällä yhteisiä palave- reita esimerkiksi Teamsin välityksellä kerran kuukaudessa. Mukaan tulisivat niin yrit- täjien edustus, oppilaitokset, TE-toimisto, pajat, etsivä nuorisotyö, kolmannen sektorin työllistäjät kuin erilaiset projektitkin. Verkosto voi vaihdella tarpeen mukaan.

Tulevaisuudessa hyödynnetään julkisia hankintoja työllisyysenhoidon paranta- miseksi. Valittu sopimuskumppani työllistää sopimuskauden aikana heikossa työ- markkina-asemassa olevia henkilöitä, kuten osatyökykyisiä tai nuoria. Tätä mahdolli- suutta kannattaa kunnan työllisyysenhoidon hyödyntää, jolloin nuoret saisivat tätäkin kautta kosketusta työelämään.

Työllisyystilanne on alueella poikkeuksellisen hyvä. Kuitenkin työttömyydessä on nk. kova ydin, jota ei saa työmarkkinoille peruskeinoin. Tämä tuli esiin nuorten kyselys- säkin sekä nuorten parissa töitä tekevien haastatteluissa: nuorilla motivaatio erilaisiin

palveluihin on erittäin alhaisella tasolla: niistä ei joko tiedetä tai niitä ei koeta omiksi. Joskus on tullut epäonnistumisia siirtymävaiheissa tai muuta haastetta. Näin ollen korostuu, että jokaiselle asiakkaalle tulisi tarjota oikeaa palvelua oikeaan aikaan. Jotta nuorten kohtaamia haasteita työelämään siirtyessään madallettaisiin, nuoria kannattaisi aktivoida työnhakuun tarjoamalla keinoja kohderyhmittäin, esimerkiksi:

Ryhmä 1. Suoraan työhön siirtyvät

Ryhmään kuuluvat nuoret, joiden koulutus on riittävä työpaikkoihin, joihin heidän on realistisesti mahdollista työllistyä. Ryhmän nuorten työnhakutaidot ovat ajan tasalla, he ehkä tarvitsevat työnhakuun pientä tukea ja apua CV:n laadintaan. Ryhmän nuoria kannustetaan omatoimiseen työnhakuun ja ylläpidetään motivaatiota esimerkiksi omavirkailijan säännöllisin, kannustavin yhteydenotoin (soveltuu Pohjoismaiseen työnvälitysmalliin).

Koulussa opittujen taitojen lisäksi on hyväksi myös nuoren non-formaalien osaamisten (esimerkiksi harrastuksissa saadut taidot) tunnistaminen ja esiin tuominen. Tätä on kehitetty INKA Satakunnan toimesta esimerkiksi Taidolla Töihin -pilotin BearIT/OSKAR-työkalussa, jossa asiakas voi tarkastella osaamistaan eri aloilla - myös niillä, joihin ei ole saanut koulutusta, vaan osaaminen on kertynyt muulla tavoin. Palvelu on ollut toiminnassa myös Tampereen työllisyyspalveluissa ja saanut sieltä positiivista palautetta. Myös INKAN asiakkaat antoivat keinosta hyvää palautetta.

Näiden lisäksi nuoria informoidaan rekrytointitapahtumista sekä muusta TE-toimiston tarjonnasta, kuten liikkuvuusavustuksista, työkokeilusta tai (viimesijaisesti) palkkatuesta (kts. kaavio 1). Nämä nuoret voisivat hyötyä myös erilaisista kohtaamisista yrittäjien kanssa; koronan jälkeen voisi toteuttaa "pestuumessut" kesätöihin tai muuhun sesonkityöhön - tavoitteena saada pidempiaikaisempi työpaikka sekä taata yrityksille työvoimaa jatkossakin muuttotappiomaakunnassa. Nuoret pääsisivät kokeilemaan erilaisia aloja. Ryhmän nuorille voisi kohdentaa myös lyhytkoulutuksia: kielikoulutus, mahdolliset vanhentuneet passit kuntoon jne. Mielenkiintoista olisi kokeilla esimerkiksi tietyn mittaiseen työsuhteeseen saatua bonuspalkkiota, jos työnhakija itse olisi aktiivinen ja löytäisi työpaikan (Ulvilasta).

Ryhmä 2. Nuoret, joiden osaaminen kaipaa vahvistusta

Nuorten ryhmä, joka kaipaa hieman enemmän tukea työllistymiseensä, opiskeluun tai osaamisen vahvistamiseen. Tälle ryhmälle voi tarjota koulutukseen liittyvää neuvontaa esimerkiksi TE-hallinnon palveluista: työvoimakoulutuksesta (esimerkiksi Ammattistartti), omaehtoisen opiskelun vaihtoehtoa (yli 25-vuotiaat) sekä valmennuksia, kuten ura- ja työnhakuvalmennuksia. Jälkimmäiset voisi (alkuun pienimuotoisesti) hankkia INKA Satakunnan tavoin eri tavalla toteutettuna ja erityisesti nuorille suunnattuina: projektissa kokeiltiin Black Box -menetelmää, ja se toimi varsin hyvin uusissa avauksissa. Siinä tarjoajille annettiin hankinnan tavoite ja käytettävissä oleva hinta. Palvelun tuottajat toivat tarjouksessaan esiin omia, mielestään toimivia malleja tavoitteeseen pääsyssä. INKA Satakunta -projektin piloteissa hyödynnettiin esimerkiksi liikuntaa ja Green Carea sekä erilaisia testejä valmennusten ohessa. Tälle kohderyhmälle kannattaa markkinoida oppisopimusta keinona työllistyä.

Kohderyhmällä olisi paljon potentiaalia työllistyä, jos vain työ ja tekijä kohtaisivat. Jotkut ovat saattaneet huomata, että ala ei ole häntä varten, jolloin ammatinvalinnan ohjaus voi toimia suunnittelun tukena. Koulutuskokeiluita oppilaitoksessa voisi Ammattistartin lisäksi miettiä ja hyödyntää/tiedottaa nuoria projektien tarjoamista kokeiluista. Ryhmän kanssa ei enää välttämättä pelkkä omatoiminen työnhaku riitä, vaan tarvitaan verkostojen voimaa ja myös ottaa projektit ja niissä tehtyjä avauksia ja palveluideoita käyttöön. Ryhmän kanssa toimiessa polut ovat pidempiä kuin ryhmän 1 kanssa toimimisessa: Ensisijaisena tehtävänä tämän ryhmän kohdalla on estää työttömyyden pitkittyminen ja luisuminen ryhmään kolme.

Ryhmä 3. Nuoret, joilla on paljon haasteita työllistymisessä

Tälle ryhmälle on tärkeintä saada elämänhallintansa kuntoon, sillä mitä kauemmin työttömyys jatkuu, sitä vaikeampaa on kiinnittyä työelämään. Ryhmä voisi merkittävästi hyötyä esimerkiksi työpajavalmennuksesta, sillä se tukee erityisesti ammatillisen koulutuksen keskeyttäneitä ja koulutuksesta syrjään jäämässä olevia nuoria. Toimintamuotoina starttivalmennuksen lisäksi sosiaalista kuntoutusta, toiminnallista päihdekuntoutusta ja kuntoutuspalveluita mielenterveyshäiriöistä kuntoutuville kannattaa tuoda lähemmäs käyttäjiä. Haastatteluissa tuli esiin, että mielenterveyspalveluita ei Ulvilassa ole saatavilla nuorille, lähin paikka on Pori. Tässä voisi kehittää uudenlaisen verkoston kolmannen sektorin kanssa: esimerkiksi Tukiranka ry edistää ja tukee

Satakunnan alueella mielenterveystyötä ja se voi perustaa ja ylläpitää toimintakeskus-tiloja -ja ehkä tarjota myös työkokeilu/kuntouttavan työtoiminnan paikkoja Ulvilassa.

Tälle kohderyhmälle voisi pajalla ja kolmannella sektorilla tehdyistä osatutkinnoista olla hyötyä, sillä mahdollisuus voi parantaa työllisyysvaikutuksia ja herättää kiinnostuksen opiskella. Tutkinnoissa tulisi kuitenkin olla "jatkumoa", etenemien helpomasta vaikeampaan. Myös yhteistyöhön koulutuksen järjestäjien kanssa kannattaa panostaa vaihtoehtoisten ja yksilöllisten opintopolkujen mahdollistamiseksi. Tulevaisuudessa Työkanava Oy:n palveluita kannattaa harkita, jos työllistyminen on todella haasteellista, samoin jonkinlaista lisäkorvauksen myöntämistä työnantajalle erityisen haasteellisen nuoren palkkaamiseen. Parhaillaan kentällä olevista toimijoista ryhmä voisi hyödyntää etsivän nuorisotyön osaamista, ja tarpeen mukaan konsultoida (jos rahoituksen puolesta mahdollista), Ohjaamo Poria.

Yllättävää kyllä, kun tarkastellaan nuorten työllistymisen haasteita keskiarvon mukaan, vastaajat nimesivät toiseksi suurimmaksi haasteeksi toimimattomat julkiset kulkuyhteydet heti ammatillisen koulutuksen puuttumisen jälkeen. Erittäin hyvä asia on, että nuorille on toteutettu yhteiskyyti työpajalle. Kulkuyhteyksien puute on haasteellista järjestää, sillä koko ajan lakkautetaan vuoroja. Ehkäpä yhteiskyydit tai palveluiden tuominen paikkakunnalle yhteistyössä kolmannen sektorin ja projektien kanssa auttaisi tilannetta.

Kuten edellä on todettu, ei ole mitään yksittäistä tietä työttömyyden alentamiseen. Koronan vaikutuksia emme vielä tiedä: miten pandemia vaikutti nuorten hyvinvointiin ja tulevaisuuteen suuntautumiseen. Jokainen nuori on niin nuorille tehdyn kyselyn, asiantuntijahaastatteluiden, projektista saatujen kokemusten sekä tutkimustiedon perusteella käsiteltävä yksilönä, palvelut räätälöiden juuri kyseisen nuoren näkökulmasta. Mitä haasteellisempien nuorten kanssa tehdään työtä, tämä tulee vastaan yhä korostuneemmin. Palvelua ei voi toteuttaa massatuotantona ja sillä on tietty hintalappu, mutta toisaalta työttömyydessä ei ole voittajia vaan se aikaansaa inhimillistä kärsimystä, talousongelmia ja ylisukupolvista syrjäytymistä. Kysymys kuuluukin: Uskallammeko jättää kortin kääntämättä ja olla panostamatta tulevaisuuteen?

Ohjaaja Minna Ranta tiivistä haastattelussa opinnäytetyön tulokset pähkinäkuoreen:

”Yksilölliset, sen ihmisen näköiset ratkaisut – näitä ei pysty sillai massoina hoitamaan. Ja sit semmoiset aidot kohtaamiset, että saadaan luottamus ja oikea tilanearvio. Jotenkin että puhuttais niistä oikeista asioista ja mietittäisiin semmoisia ratkaisuita ja kokeiltas jotain muuta, että ei aina siihen samaan ongelmaan yritettäis sitä samaa ratkaisua, jos ollaan kymmenen kertaan nähty, että se ei toimi.”

9 YHTEENVETO

Opinnäytetyö kartoitti eri näkökulmista nuorille tarjottuja palveluita erityisesti Ulvilan kaupungissa - tosin tilanne on milteipä samankaltainen eri puolilla Suomea, joten nyt kerätty tieto on monistettavissa muillekin alueille. Opinnäytetyöaihe osoittautui todella laajaksi ja moniulotteiseksi kokonaisuudeksi erityisesti, kun siihen pääsi paremmin sisään. Vaikka palveluiksi rajattiin pelkät nuorten palvelut, niitä osoittautui olevan kymmeniä eri tahojen toteuttamina erilaisille nuorten ryhmille. Jo pelkästään käsitteiden selittäminen, kentän laaja toimijaverkosto sekä nuorten omat, erilaiset lähtökohdat tekivät työn rajaamisesta haasteellisen: mikä saadusta tiedosta on olennaista. Tavoitteenani oli saada mukaan opinnäytetyöhön olennainen tieto nuorten työllistämiseen liittyen ilman, että työ laajenisi suhteettoman paljon.

Kentällä on monia eri toimijoita ja verkostoja ja niillä monia eri toimintamalleja. Näitä ja toimintojen vaikuttavuutta olisi voinut tarkastella syvällisemminkin eri näkökulmista (esimerkiksi maahanmuuttajataustaiset tai osatyökykyiset nuoret). Ehkä jälkikäteen ajatellen olisi ollut järkevää rajata aihetta vieläkin kapeammaksi, esimerkiksi työpajanuoriin ja heille tarjottujen palveluiden vaikuttavuuteen. Näin olisi ollut paremmin kerättävissä täsmätietoa tietyn tyyppisten nuorten tilanteesta ja heidän palveluistaan. Nuoret olisivat olleet myös helpommin tavoitettavissa, jos he ovat jo jossain toiminnassa mukana, sillä tietosuoja estää yhteystietojen luovuttamisen esimerkiksi opinnäytetyön tekemistä varten. Tämän vuoksi ajatuksena aluksi olikin, että tapaisin nuoria ja

heidän ohjaajiaan kasvokkain. Korona kuitenkin hankaloitti tilannetta myös haastatteluiden ja nuorten tapaamisten osalta ja jouduin tekemään työn kokonaan etänä. Tämä toteutustapa oli mielestäni haastava käytännön kokonaiskuvan hahmottamiselle.

Teoriaosuudessa koin, että joitain kohtia oli käytävä hieman tarkemmin läpi, jotta kokonaisuus hahmottuisi paremmin: Esimerkiksi keskeisin toimija työllisyydenhoidon saralla on TE-toimisto ja kuntakokeilu sekä niiden (lakisääteiset) palvelut. Työllisyydenhoidon moninaiset keinot ja työttömyydestä aiheutuneet kustannukset avasivat silmiä, kuinka suuren haasteen kanssa tehdään työtä niin yksilötasolla kuin valtakunnallisestikin ja mitä voisi tehdä, jotta työn hakeminen ei pitkittyisi. Nuorelle tärkein väylä kohti työelämää ja siellä pysymistä on haettuun ammattiin nähden riittävän koulutuksen hankkiminen. Oppilaitosten tarjoamat mahdollisuudet samoin kuin työnantajien näkemykset olisi ollut hyvä nostaa vielä tarkemmin esiin opinnäytetyössä, mutta jouduin rajaamaan niitä melko raskaalla kädellä aiheen laajuuden vuoksi.

Kuten jo aiemmin toin esiin, olisi enemmän nuoria ollut hyvä saada mukaan vastaamaan kyselyyn, mutta erinäisten syiden vuoksi se ei ollut mahdollista. Mahdollisimman laajalle joukolle lähetetty kysely olisi antanut kattavamman kuvan kentän tilanteesta ja nuorten ajatuksista. Toisaalta, vaikka vastauksia kertyi nyt niukasti, ne tuovat esiin saman haasteen kuin mitä haastatteluissa ja tutkimustuloksissa tuli näkyviin: nuorille on paljon palveluita ja toimijoita kentällä, mutta nuorilta itseltään puuttuu tietoa tai motivaatiota palveluiden käyttämiseen. Aikaa kuluu, ja mitä pidemmälle työttömyys jatkuu, sitä kauemmas ajaudutaan työelämästä. Nykyisen mallin ohjaus ja patistelu ohjauksen piiriin ei tuota tulosta. Aika näyttää, millä tavoin hallituksen toimet, esimerkkinä nuoren oppivelvollisuuden pidentäminen ja Pohjoismaainen työnvälitysmalli auttavat tilannetta. Ehkäpä tulevaisuudessa joku toinen opinnäytetyöntekijä innostuu tekemään tutkimuksen uusien mallien toimivuudesta.

Opinnäytetyö antoi mielestäni konkreettisia toimintamalliehdotuksia ja -ideoita arjen työhön nuoren kanssa. Koska informaation vaihtaminen eri tahojen välillä on haasteellista, tuleekin nuorten kanssa toimivien asiantuntijoiden olla tietoisia toisten tahojen palveluista ja niihin pääsemisen edellytyksistä. Opinnäytetyön toimintaideat on koottu haastatteluiden ja tutkimustulosten perusteella ja niitä yhdistellen. Osaa ideoista on

testattu käytännössä projektimaailmassa, ja ne olisivat siirrettävissä osaksi arkea, toki hieman matkan varrella muokaten paremmin kuntakokeilun tarpeisiin soveltuvaksi.

Nollatyöttömyyteen tuskin koskaan päästään, aina on olemassa pätkätöitä, kohtaantongelmaa ja alueellisia haasteita. Tiiviillä ja aktiivisella verkostoyhteistyöllä ainakin lyhennetään jo alkuun työttömyyden pitkittymisen riskejä. Siirrytään siis omista silloista saumattomaan yhteistyöhön ja autetaan samalla nuorta oman polun löytämisessä.

LÄHTEET

Aalto, R. 2016. Kolmannes työttömistä "kroonikoita". KSML 29.4.2016. Viitattu 17.11.2021. <https://www.ksml.fi/paikalliset/2560288>

Aho, S. & Mäkiäho, A. 2016. Krooninen työttömyys. Pitkään avoimien työmarkkinoiden ulkopuolella olleiden työttömien määrää ja rakennetta sekä työttömyyden dynamiikkaa Suomessa vuosina 2005–2013 selvittävä tutkimus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 20/2016. Helsinki. Viitattu 17.11.2021. <https://tietokayttoon.fi>

Alasalmi, J., Alimov, N., Ansala, L., Busk, H., Huhtala, V-V., Kekäläinen, A., Keskinen, P., Ruuskanen, O-P. & Vuori L. 2019. Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 16/2019. Viitattu 17.11.2021. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi>

Arnkil, R. 2018. Työvoimapolitiittisia kokeiluita. Teoksessa J. Kajanoja (toim.) Työllisyyskysymys. Helsinki: Into, 301–304

Asplund, R, & Koistinen. P. 2014. Nuorten työllistymisen ja työllisyys työvoimapolitiikan valossa. ETLA Raportit No 32. Viitattu 15.1.2022. <http://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-32.pdf>

ELY-keskuksen www-sivut 2021. Viitattu 2.1.2022. <https://www.ely-keskus.fi/web/kohtaamo/ohjaamot>

Haapamäki, J., Garam, I., Koljonen, T., Laakso, H., Loisa, J., Packalen, P. & Tuononen, M. 2021. Suomalainen koulutus kansainvälisessä vertailussa. Viitattu 22.2.2022. <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Education%20at%20a%20Glance%202021%20taustamuistio.pdf>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kirjayhtymä Oy

INKA Satakunta -Innovatiiviset kumppanuuspalvelut Satakunnassa -hankkeen www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. www.inkasatakunta.fi

Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry:n www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.intory.fi>

Itähalme, H. 2021. Työkykykoordinaattori, Satakunnan TE-toimisto. Pori. Haastattelu 12.11.2021. Haastattelijana Raija Vataja. Muistiinpanot haastattelijan hallussa

Juntunen, R. SAK:n jäsentutkimus 2019. SAK:n tutkimus. Viitattu 15.1.2021. <https://www.sak.fi/aineistot/tutkimukset/sakn-jasentutkimus-2019>.

Kailanheimo-Lönnqvist, S., Kilpi-Jakonen, E., Niemelä, M. & Prix, I. 2020. Eriarvoisuuden tila Suomessa 2020. Helsinki: Kalevi Sorsa -säätiö. Viitattu 3.2.2022. <https://sorsafoundation.fi/eriarvoisuuden-tila-suomessa-2020>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. 2019. Opinnäytetyösuunnitelman Ohje. 6.5.2019. Viitattu 27.3.2022. <https://www.kamk.fi>

Kallio, A. 2020. Kuntien työllistämispalvelut – elinvoiman vahvistamista vai sosiaalipalvelua? Helsinki: Kunnallisan kehittämissäätiön julkaisu 32/2020. Viitattu 1.1.2022. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2020/06/kuntien-tyollistamispalvelut.pdf>

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja

Kesä, M. 2022. Työsuhteisen työnhakupilotin tulokset ja hyödyntäminen pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanossa. Luento INKA Satakunta -projektin loppuseminaarissa 19.1.2022

Koivisto, R. Työllisyyspalvelupäällikkö, Ulvilan kaupunki. Teams-palaveri 19.11.2021. Muistiinpanot Raija Vatajan hallussa

Korpihalkola, E. 2021. Vastaava yksilövalmentaja, Suosmeren työpaja, Ulvila. Teams-haastattelu 22.12.2021. Haastattelijana Raija Vataja. Muistiinpanot haastattelijan hallussa

Kuusi, A. 2018. Työvoimapoliittisia kokeiluita. Teoksessa J. Kajanoja (toim.) Työllisyyskysymys. Helsinki: Into, 77–79

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. 2012. L. 28.12.2012/916 muutoksineen. Viitattu 17.11.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120916>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2001. L. 2.3.2001/189 muutoksineen. Viitattu 1.1.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189#L2P6>

Lankoski-Raitio, P. 2021. Projektipäällikkö Satakunnan ELY-keskus/INKA Satakunta-projekti. Puhelinhaastattelu 17.12.2021. Haastattelijana Raija Vataja. Muistiinpanot haastattelijan hallussa

Leino M. Työllisyysasiantuntija, Porin perusturva. Teams -palaveri 19.11.2021. Muistiinpanot Raija Vatajan hallussa

Luksian www-sivut 2022- Viitattu 26.3.2022. <https://www.luksia.fi/>

Malm, K. 2021. Sivulliset – mikä koulutuksen ulkopuolelle jääneitä yhdistää? Viitattu 12.1.2022. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokolma81>

Myrskylä, P. 2012. Koulutustaso selittää työurien pituutta. Viitattu 17.11.2021. https://tilastokeskus.fi/artikkelit/2012/art_2012-09-12_002.html

Myrskylä, P. 2017. Katoavat työpaikat – Työllisten määrän ja rakenteen kehitys Suomessa 1987–2015. SAKn tutkimus. Viitattu 16.1.2022. <https://www.sak.fi/aineistot/tutkimukset/katoavat-tyopaikat-tyollisten-maaran-ja-rakenteen-kehitys-suomessa-1987-2015>

Nieminen, J., Ahtinen, S-M & Henrikson, A. (toim.) Työ- ja elinkeinoministeriö. Alueelliset kehitysnäkymät keväällä 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 17.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-701-4>

Nieminen, J. & Ritakoski (Jouko Nieminen ja Joonas Repo (toim.) Työ- ja elinkeinoministeriö. Alueelliset kehitysnäkymät syksyllä 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 30.1.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-963-6>

Näätänen, A-M. 2020. Kuinka lisätä työllisyyttä aktiivisella työvoimapolitiikalla? Suosituksia Suomelle. Espoo: Teollisuuden palkansaajat TP ry:n raportti. Viitattu 22.2.2022. <https://www.tpry.fi/edistys-julkaisusarja/edistys-raportit/kuinka-lisata-tyollisyytta-aktiivisella-tyovoimapolitiikalla-suosituksia-suomelle.html>

Ohjaamon www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://ohjaamot.fi/>

Oivo, T. & Kerätär, R. 2018. Osatyökykyisten reitit työllisyyteen- etuudet, palvelut, tukitoimet. Selvityshenkilöiden raportti. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 43/2018. Viitattu 17.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3997-4>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritakoski, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy. Viitattu 17.11.2021, <https://www.ellibslibrary.com/book/978-952-63-2695-5>

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2021. Viitattu 17.3.2021. <https://okm.fi/ty-opajat-ja-etsiva-nuorisoty>

Oppivelvollisuuslaki. L. 30.12.2020/1214 muutoksineen. Viitattu 17.11.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20201214>.

Owal Group Oy 2021. Työttömän käsite viiden maan lainsäädännössä. Työtön on se, jolla ei ole töitä. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:45. Viitattu 17.11.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163285/TEM_2021_45.pdf

Pietikäinen, R. 2019. Tavoitteena ”yhdessä tekeminen yhteisten asiakkaiden hyväksi” – työpajojen, etsivän nuorisotyön ja Ohjaamojen yhteistyön kehittämisestä. Helsinki: Valtakunnallisen työpajayhdistyksen raportti. Viitattu 1.1.2022. <https://www.intory.fi/materiaalipankki/tyopajojen-ja-etsivan-nuorisotyon-yhteistyon-kehittaminen-ohjaamojen-kanssa-raportti-kyselytuloksista-2019/>

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jokioinen: e-Oppi Oy. Viitattu 17.11.2021. <https://www.ellibslibrary.com/book>

Porin kaupungin www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.pori.fi/tyo-ja-yrittaminen/tyollisyyden-kuntakokeilu>

Puumalainen, H. Asiantuntija Porin seudun kuntakokeilu/Ulvila. Kysely. Vastaanottaja: raija.vataja@student.samk.fi. Lähetetty 28.1.2022 klo 14.20. Viitattu 30.1.2022.

Rakennerahastot.fi -verkkopalvelun www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.rakennerahastot.fi>

Ranta, M. 2022. Ohjaaja TyöVoimaa-hanke. Sataedu, Ulvila. Teams-haastattelu 9.2.2022. Haastattelijana Raija Vataja. Muistiinpanot haastattelijan hallussa

Satakunnan ELY-keskus 2021. Ammattibarometri. Viitattu 26.3.2022. <https://www.ammattibarometri.fi/>

Satakunnan ELY-keskuksen tilastotietoja 2021. Viitattu 20.1.2022. Satakunnan ELY-keskuksen intranet 2021.

Satakunnan työllisyyskatsaus 11/2021. Satakunnan ELY-keskuksen julkaisuja. Viitattu 20.1.2022. https://www.temtyollisyyskatsaus.fi/Textbase/Tkat-14/Pdf/Tkat_fi.pdf

Sipilä, H-M. 2021. Työllisyys Espoo. Luento Profession Työllisyysfoorumissa 25.3.2021

Suomi.fi -verkkopalvelun www-sivut 2020. Viitattu 17.11.2021. <https://www.suomi.fi>

Tapanainen, J. 2021. Syrjäytymisriskissä olevat nuoret jumiutuvat hankkeiden epäonnepyröään. Yle 10.6. 2021. Viitattu 3.2.2022. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2021/06/10/syrjaytymisriskissa-olevat-nuoret-jumiutuvat-hankkeiden-epaonnen-pyoraan>

TE-palveluiden www-sivut 2022. Viitattu 25.1.2022. <https://www.te-palvelut.fi>

Terveysongelmat yleisin este työllistymiselle. 9.10.2020. Kuntatyönantajat. Viitattu 4.2.2020. <https://www.kt.fi/uutiset-ja-tiedotteet/2020/oecd-ty%C3%B6llistymisen-esteet-suomessa>

THL 2022. Iisisti töihin -opas. Viitattu 19.1.2022. <https://iisisti-opas.tietyoelamaan.fi>

Tuppurainen, S. 2010. Nuorten asenteita työtä, työn sisältöä ja koulutusta kohtaan. Työpoliittinen aikakauskirja 4/2010. Viitattu 28.3.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Tie työelämään. Viitattu 19.1.2022. <https://tietyoelamaan.fi>

Tilastokeskuksen www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.tilastokeskus.fi>

Tilastotietokanta Kelaston www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.kela.fi/kelasto>

Tirkkonen, A. 2020. Hankinnoilla työllistyminen. Viitattu 17.11.2021. <https://www.kuntaliitto.fi/elinvoima-ja-tyollisyys/tyollisyys/hankinnoilla-tyollistyminen>

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://tem.fi/tyolisyyskokeilut>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön kirjanpitoyksikön (KPY 540) tilinpäätös 2020. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 17.11.2021. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162905/TEM_2021_j_11.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Työ- ja elinkeinoministeriö 2013. Linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta TE-hallinnossa. Viitattu 17.11.2021. https://www.te-palvelut.fi/documents/43002293/43009923/temn_linjaukset_nuorisotakuun_toteuttamisesta_te-hallinnossa.pdf

Työttömyysturvalaki. 2002. L. 30.12.2002/1290 muutoksineen. Viitattu 17.11.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20021290>

Ulvilan kaupunginhallituksen pöytäkirja 14.9.2020. Viitattu 17.11.2021. <https://paatokset.ulvila.fi/paatokset/kokous/20202729-4.PDF>

Ulvilan kaupungin www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.ulvila.fi>

Uuden valtionyhtiön on tarkoitus työllistää 1 000 osatyökykyistä – hallitus antoi esityksensä eduskunnalle. 2021. YLE Uutiset 21.10.2021. Viitattu 17.11.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12154691>

Walmu Oy:n www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://walmu.fi>

Valtion nuorisoneuvosto. 2022. Nuorisobarometri. Viitattu 26.3.2022. <https://nuorisobarometri.tietoanuorista.fi/>

Vates-säätiön (sr) www-sivut 2021. Viitattu 17.11.2021. <https://www.vates.fi/tietopaketti/aluepaattajat/hyvät-tyollisyyspalvelut.html>

Vehkasalo, J. 2021. USU: Kuntien maksamat sakot pitkäaikaistyöttömistä nousivat ennätysuuriksi. Helsingin uutiset 19.1.2021. Viitattu 1.1.2022. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/3297656>

Vilka, H. 2020. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 17.11.2021. <https://www.elliblibrary.com>

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Viitattu 27.3.2022. <http://hanna.vilka.fi/>

Witting, M. 2021. Lukio, amis vai pelkkä peruskoulu? – Perusopetuksen jälkeisillä valinnoilla on usein kauaskantoiset vaikutukset. Viitattu 12.1.2022. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/lukio-amis-vai-pelkka-peruskoulu-perusopetuksen-jalkeisilla-valinnoilla-on-usein-kauaskantoiset-vaikutukset/>

LIITE 1

**KYSELYPOHJA NUORILLE – TOTEUTUS WEBROPOL-TYÖKALULLA
TAUSTATIEDOT**

Kysely ulvilalaisille nuorille

Hei!

Tarvitsisin apuasi!

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa tradenomiksi. Teen opinnäytetyönäni kartoitusta ulvilalaisista nuorista Porin seudun kuntakokeilun/Ulvilan kaupungin työllisyyspalveluiden pyynnöstä. Opinnäytetyössä tarkastelen, millaisia vaikeuksia nuorille tulee vastaan työtä hakiessa ja millaiset palvelut voisivat auttaa työpaikan löytämisessä. Liitteenä on lyhyt kysely, jonka vastauksista teen yhteenvedon. Sen ja erilaisten tilastojen sekä haastatteluiden perusteella minun on tarkoitus etsiä keinoja (nuorten) palveluiden parantamiseen eri näkökulmista.

Kyselyyn voi vastata nimettömänä. Hävitän vastaukset välittömästi kyselystä tehdyn yhteenvedon jälkeen, enkä luovuta yksittäisiä vastauksia eteenpäin. Vastaamalla kyselyyn hyväksyt tietosuojaselosteen, johon löytyy linkki tästä: <https://toimistot.te-palvelut.fi/satakunta/tietosuojaseloste-tetelyasiakaskysely>.

Mikäli sinulle jäi kysyttävää, voit laittaa minulle viestiä osoitteella raija.vataja@student.samk.fi.

Kiitos avustasi jo etukäteen!

Raija Vataja

Kysely ulvilalaisille nuorille**1. Sukupuoli**

- Nainen
- Mies
- En halua vastata

2. Ikä (vuotta)

- 17 - 20
- 21 - 24
- 25 - 29

3. Koulutusaste

- Ei peruskoulua suoritettuna
- Peruskoulu
- Keskiasteen koulutus (ammattiopisto, lukio)
- Alempi korkeakouluaste (ammattikorkeakoulututkinto, yliopiston alemmat korkeakoulututkinnot)
- Ylempi korkeakouluaste (ylempi ammattikorkeakoulututkinto, yliopistojen ylemmät korkeakoulututkinnot)
- Muu; esimerkiksi ulkomailla suoritettu tutkinto

4. Tutkinnon ala (valitse)**5.****Olen tällä hetkellä**

- Työttömänä työnhakijana
- Lomautettuna
- Työssä olevana työnhakijana
- Työllistymistä edistävässä palvelussa/koulutuksessa
- Muu, mikä?

6. Työttömyyden kesto

- Alle 3 kuukautta
- 3–6 kk
- 7 kk – 1 vuosi
- 1–2 vuotta

- Yli 2 vuotta
- Jokin muu, mikä?

7. Kuinka pitkä työkokemus sinulla on (myös kesätyöt)?

- Ei työkokemusta
- Alle 6 kuukautta
- 6–12 kuukautta
- Yli vuosi
- Yli kaksi vuotta

Kysely ulvilalaisille nuorille

8. Miltä alalta etsit nyt työtä? Valitse valikosta yksi tai useampi:

- Asennus, kiinteistönhuolto ja puhtaanapito
- Asiakaspalvelu (myyntityö ym.)

- Asiantuntijatehtävät, konsultointi
- Hallinto- ja toimistotyöt
- Henkilöstöala, työnvälitys
- Hyvinvointiala
- Johtotehtävät, ml. työnjohto
- Kolmannen sektorin (yhdistykset ja järjestöt) työtehtävät
- Kiinteistöala (kiinteistönvälittäjät, isännöitsijät)
- Kuljetus, logistiikka ja liikenne
- Kulttuuri- ja taideala
- Markkinointi, media
- Opetustyö

- Rakennusala
- Ravintola- ja matkailuala
- Sosiaali- ja hoiva-ala (myös henkilökohtainen avustaja)
- Taloushallinto
- Teollisuus ja teknologia
- Terveystieteet
- Tietoliikenne
- Turvallisuusala
- Jokin muu, mikä?

- Kaikki työ käy

9. Onko sinulla lähitulevaisuudessa tiedossa muutoksia työllisyystilanteeseesi?

- Ei
- Kyllä; millaisia/milloin?

10. Haasteet työnhakuvaiheessa: Asteikko 1 = täysin eri mieltä, 3= ei samaa eikä eri mieltä 5= täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Vähän/ei ollenkaan kokemusta haettavassa työssä	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatillisen koulutuksen puuttuminen	☐	☐	☐	☐	☐
Riittämätön kielitaito (vieras kieli)	☐	☐	☐	☐	☐
Syrjintä nuoren iän vuoksi	☐	☐	☐	☐	☐
Julkiset kulkuyhteydet huonot (esimerkiksi bussit eivät kulje)	☐	☐	☐	☐	☐
Puutteita työnhakutaidoissa (työpaikkojen löytäminen, hakemuksen ja CV:n laatiminen)	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Korttien puuttuminen (hygieniä, työturva tms.)	☐	☐	☐	☐	☐

Kysely ulvilalaisille nuorille

11. Millaisten palvelujen uskot tai olet kokenut auttavan työnhakuasi?

- Lyhytkestoinen koulutus, esimerkiksi korttikoulutukset, hygieniapassi, työturvallisuuskoulutus: Mikä ala/tehtävä?

- Ammatillisen koulutuksen aloittaminen: Mikä ala?

- Asiantuntija-apu työnhaussa (työpaikkojen hakeminen, hakemusten ja CV:n laatiminen): Millainen apu: yksilöllinen neuvonta vai ryhmä?

- Tuki oman osaamisen esiin tuomiseen: Millainen tuki?

- Alan vaihtaminen: Mikä uusi ala/tehtävä?

12. TE-toimistoilla/kunnilla on tarjolla nuorille paljon palveluita työhön pääsemisen auttamiseksi. Tunnetko palvelut ja kuinka tärkeiksi koet ne oman työnhakusi suhteen?

Asteikko

1 = En tunne, ei kiinnosta. Koen, että palvelu ei ole minulle tärkeä

1   2   3   4   5

2 = En tunne, mutta alkoi kiinnostaa. Palvelusta saattaisi olla minulle hyötyä

3 = Tunnen palvelun, olen (mahdollisesti) osallistunut siihen. Koen, että palvelusta ei ollut kovin paljon hyötyä työllistymisessäni

4 = Kiinnostaa ja olen osallistunut/haluaisin osallistua palveluun. Koen palvelun melko tärkeäksi keinoksi päästä kohti työtä/opiskelua

5 = Tunnen palvelun ja koen sen erittäin tärkeäksi keinoksi työllistymisen/opiskelun suhteen

	1	2	3	4	5
Yrittäjyyskoulutus	☐	☐	☐	☐	☐
Palkkatuettu työ	☐	☐	☐	☐	☐
Kuntouttava työtoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Työkokeilu	☐	☐	☐	☐	☐
Työpajatoiminta	☐	☐	☐	☐	☐
Omaehtoinen opiskelu työttömyysturvalla (yli 25-vuotiaat)	☐	☐	☐	☐	☐
Oppisopimus	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutuskokeilu	☐	☐	☐	☐	☐
Työnhakuvalmennus	☐	☐	☐	☐	☐
Uravalmennus ja toiminnallinen uravalmennus	☐	☐	☐	☐	☐
Työhönvalmennus	☐	☐	☐	☐	☐
AmmatINVALINnanohjaus	☐	☐	☐	☐	☐

1 2 3 4 5

Työvoimakoulu-
tus/ammattis-
tartti (yli 25 v.)

Jokin muu: mikä
(esimerkiksi ter-
veydenhuolto,
etsivä nuoriso-
työ)

**13. Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia si-
nalla on työllistymisen/opiskelun suhteen?**

**14. Olet/olet ollut asiakkaana Ulvilan kaupungin työllisyyden kuntakokeilun toimipis-
teessä. Ovatko tarjotut palvelut (esimerkiksi työkokeilu, kuntouttava työtoiminta jne)
vastanneet odotuksiasi tai miten niitä voisi parantaa?**

**15. Millaista palautetta, ideoita ja toiveita antaisit Ulvilan kaupungin työllisyyden kunta-
kokeilulle?**

**16. Voit jättää tähän yhteystietosi, jos haluat, että kuntakokeilun vastuuvirkailija on si-
nuun yhteydessä. Muussa tapauksessa kysely on nimetön.**

LIITE 2

KYSELYLOMAKE ULVILASSA TOIMIVILLE ASIANTUNTI-
JOILLE NUORTEN TYÖNHAKIJOIDEN PALVELUTARPEISTA

Teen opinnäytetyönäni kartoitusta kuntakokeilun asiakkaana olevista ulvilalaisista nuorista työnhakijoista, heidän työmarkkinatilanteestaan sekä heille tarjotuista palveluista työllistymiseen liittyen. Haluaisin kuulla kentän kokemuksia ja ajatuksia nuorten tilanteesta ja palvelutarpeista.

Toivon, että voisit käyttää työajastasi muutaman minuutin miettiessäsi nuoria (alle 30-vuotiaita) asiakkaitasi ja heidän palvelutarvettaan. Tarkoituksenani on saada tilannekuva ja suuntaviivoja tulevaan (esimerkiksi kuntakokeilun/ELY-keskuksen hankintoihin). Kyselyssä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää myös opinnäytetyön työstämisessä.

Mikäli sinulle tulee kysyttävää, annan mielelläni lisätietoa asiasta: minut tavoittaa parhaiten sähköpostilla raija.vataja@student.samk.fi. Tavataan haastattelun merkeissä sovitusti xx.xx.xxxx klo xx-xx. Kiitos ajastasi!

KYSYMYKSET

1. Kerro omin sanoin omasta tehtäväkentästäsi ja työsi kohteena olevista nuorista.
2. Millaisia työllistymisen haasteita olet havainnut nuorten työnhakija-asiakkaidesi kohtaavan?

3. Millaisten palvelujen uskot tukevan nuorten asiakkaidesi työllistymistä parhaiten?

4. Tutkintoja on mahdollista suorittaa myös osissa. Kuinka paljon tätä mahdollisuutta esimerkiksi VALO-valmennuksen kautta hyödynnetään Ulvilassa ja millä tavoin osatutkinnot ovat auttaneet nuorta saamaan otteen työelämästä tai koulutuksesta?

5. Millaisia ”toimenpiteitä” sinun mielestäsi tulisi tehdä tai esimerkiksi hankkia palveluna, jotta nuoret työnhakijat työllistyisivät entistä paremmin?

6. Millaisia vaatimuksia koet työnantajilla olevan suhteessa nuorten työnhakijoiden osaamiseen tai esimerkiksi osatyökykyisen nuoren palkkaamiseen?

7. Miten mielestäsi voisi auttaa nuorta, jolla on ammatillinen tutkinto, mutta osaaminen ei riitä yrityksiin (esimerkiksi nk. ”ykkösen oppilaat”, nepsy-nuoret ym.)?

8. Sana on vapaa

KIITOS HAASTATTELUSTA!